Poštnina plačana v gotovini.

Leto XIX., št. 262

Ljubljana, petek 11. novembra 1938

Cena 2 Din

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5 — Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Šelenburgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7. Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2. — Telefon št. 190.
Računi pri pošt. ček. zavodih: Ljubljana št. 11.842, Praga číslo 78.180, Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Din 25.—, Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo: Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon 3122, 3123, 3124 3125, 3126. Maribor, Grajski trg št. 7. telefon št. 2455, Celje, Strossmayerjeva ulica štev. 1, telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Kemal Atatürk

Največji reformator muslimanskega sveta Kemal Atatürk je včeraj zaključil svoje viharno, dela in borb polno življenje. Dobrotna usoda je bila ob koncu svetovne vojne izredno naklonjena turškemu narodu, ki je krvaveč iz stoterih ran in hirajoč v svojem okorelem nazadnjaštvu v topem obupu pričakoval, kako si bodo sovražniki razdelili osmansko dediščino. Poslali mu je ob času najvišje stiske moža, ki je ustavil prodiranje nasprotnika v notranjost države, nato zatrl zadnje sledove tuje zasedbe in udaril trdne temelje novi Turčiji. Ako danes bežno pregledamo življenje velikega reformatorja, ne vemo, kaj n.j bi na tem silnem možu bolj občudovali: njegovo strateško nadarjenost, njegovo politično dalekovidnost, njegovo vztrajnost ali njegov nadčloveški pogum, s katerim se je loteval navidez nemogočih nalog in jih obvladoval z izrednim uspehom.

Kemalovi življenjepisci vedo povedati, da je že kot deček kazal nagnjenja, ki so bila v tedanji turški konservativni sredini naravnost izjemen pojav. Bil je velik domoljub, nesebičen, svobodoljuben, vztrajen delavec in neuklonljiv značaj. Sin višjega carinskega uradnika v Solunu se v svojem okolju ni čutil prav nič domačega, veljal je za čudaka in samotarja, ki se le preveč ukvarja s strogo prepovedanimi mislimi in je globoko prepričan, da so njegove čudne fantazije uresničljive. Na vojaških šolah je napredoval izredno naglo; vsi njegovi učitelji poudarjajo veliko njegovo nadarjenost za matematiko in za strategijo. Odprta mu je bila odlična kariera — ime Kemal so mu dali v šoli in pomeni »odlični« — toda njegova ostra kritika tedanjih turških prilik in goreča želja po zboljšanju sta mu vedno onemogočali trajnejše delovanje na tem ali onem visokem mestu.

Kljub temu pa je šla njegova pot stalno kvišku, saj niti njegovi nasprotniki niso mogli prezreti dejstva, da so edini turški uspehi v tripolitanski in balkanski vojni združeni ž njegovim imenom. Kjer je bil Mustafa Kemal, tam je bil red, bilo je smiselno delo, ki ni ostalo brez uspehov. Toda Kemal je imel vedno le podrejena mesta in njegovi uspehi niso segli preko okvira njegovega območja. Visoko pa se je povzpel nad vse svoje tovariše, ko je po golem naključju odkril na Galipoliju avstralske čete, ki so se izkrcavale v vsej tišini, da bi odtod zadale usodni udarec Carigradu. Organiziral je obrambo na svojo roko in tako res preprečil namero britanskih čet, ki tudi kasneje kljub vsemu prizadevanju in silnim žrtvam niso prišle preko one črte, kjer jih je bil prvič ustavil Kemal. Značilno je, da ga je njegov ljubosumni tekmec Enver paša takoj premestil na vzhodno bojišče, ki daleko ni bilo tako pomembno in ni dovoljevalo razvoja in razmaha Kemalovim vojaškim sposobnostim.

Ko je ob vseobčem porazu centralnih sil v oktobru in novembru 1918 bila poražena tudi turška vojska, je Kemal edini rešil svoje čete nedotaknjene v Anatolijo. Ta njegova majhna armada je postala središče odpora in jedro kasnejše odlične turške vojske. Uprl se je povelju iz Carigrada, naj razoroži svoje čete in izroči ves vojaški material Francozom. Postavil se je slednjim po robu in črta, ki jo je zasedel, braneč francoskim četam vdor v notranjost Anatolije, tvori v glavnem današnjo turško mejo proti Siriji. Sklical je turški narodni kongres v Erzerumu in postavil narodno vlado v Ankari, a bil je še preslab, da bi prodrl. Potajil se je zato nekoliko ter se posvetil delu za odločilni boj z Grki, ki so po nalogu Anglije zasedali turško ozemlje. V začetku l. 1921. je prvič potolkel Grke, za kar mu je vlada v Ankari poverila vrhovno poveljstvo in diktatorsko oblast. Julija istega leta je sledil drug grški poraz ob reki Sakariji, za kar mu je ankarska skupščina podelila napol verski napol vojaški pridevek »gazi« t. j. zmagovalec v boju zoper nevernike. Grki so se morali umakniti nazaj na jug proti Smirni, Francozi so morali opustiti nado na zasedbo Kilikije, Angleži so jadrno izpraznili Bruso. Nova turška ofenziva sredi l. 1922. je bila odločilen udarec proti Grkom. Kemal je ž njim zdrobil grško silo in jo docela iztisnil iz Male Azije, ki je tako zopet v celoti prišla pod turško oblast.

Že med temi boji je Kemal pretrgal vse zveze s carigrajskim sultanom in kalifom, tako da je bila proglasitev turške republike samo še nujna posledica njegove politike. Izvoljen je bil l. 1923. za predsednika ter začel s silovito energijo razganjati stoletni mrak nad Turčijo. Ni samo izvedel ločitve cerkve od države, marveč podredil cerkev v vseh pogledih državi, uvedel švicarski civilni in italijanski kazenski zakonik, osvobodil ženske iz sužnosti, odpravil mnogoženstvo, prepovedal fes, uvedel moderno upravo in moderni način vlade, postavil gospodarstvo in denarstvo na novo podlago, gradil ceste in železnice, ustvaril osnove za turško narodno industrijo ter uvedel latinico kot edino dovoljeno pisavo. Večjega reformatorja zgodovina islama ne pomni, osobito ker je bil velik del njegovih preosnov naperjen proti stoletnim tradicijam.

Brezobzirna borba proti starim tradicijam je izvirala iz Kemalovega spoznanja in prepričanja, da so te tradicije in z njimi zvezana orientalska miselnost glavna krivda za razpad nekdaj tako mogočne Turčije in za oslabitev po sebi žilavega in zdravega turškega naroda. Za osnovo svojega preporoda je zato Kemal postavil turško nacionalno idejo, ki ji je hotel povsod pomagati do zmage, zlasti tudi v islamskem verskem življenju. Morda so njegove reforme bile v marsikaterem pogledu preveč revolucionarne in prehitre, dejstvo pa je, da je znal za svoje delo ne le navdušiti vso mladino, temveč pridobiti tudi kmečko prebivalstvo, ki tvori ogromno večino sedanje Turčije. Njegov ideal je bil razviti državo čim prej v tvorbo na evropski civilizacijski in kulturni stopnji. V veliki meri se je njegovi genialnosti, njegovi železni volji posrečilo ta ideal doseči. Ni izključeno, da bodo sedaj po njegovi smrti tu in tam nastorile manjše reakcije, izven dvoma pa je, da bodo glavne Kemalove pridobitve ostale trajne in tudi v bodoče omogočale Turčiji hiter in vsestranski napredek.

Enako velikopotezen kakor v notranji, je bil Kemal tudi v zunanji politiki. Ni se dal motiti po sentimentalnih spominih, temveč je kmalu v začetku svoje vladavine navezal tesne stike z vsemi balkanskimi državami, zlasti tudi z Grčijo, s katero se je par let poprej še sam bojeval na življenje in smrt. Skupno z našim pokojnim velikim kraljem je tvorec Balkanske zveze, ki postaja vedno bolj trdna, obenem pa je njegova glavna zasluga, da so se tudi prednjeazijske države povezale v čvrst blok, ki jim omogoča samostojno politiko. Zato ni čudno, da je veliki pokojnik užival v inozemstvu enak ugled kakor v svoji lastni državi.

Tudi mi v Jugoslaviji se spominjamo Kemala Atatürka s toplimi simpatijami. Tesne prijateljske vezi so se spletle med ..jim in našim kraljem Aleksandrom, čim sta se osebno spoznala in se prepričala, kako oba vodi srčna želja in trdna volja, zagotoviti svojima in vsem ostalim balkanskim narodom miren razvoj in lepo bodočnost. In ko je bila med Turčijo in Jugoslavijo sklenjena prijateljska zavezniška pogodba, je ni nikdar ničesar več motilo in ne razrahljalo. Z možem, s katerim je izgubila Turčija svojega tvorca in voditelja, smo izgubili tudi mi velikega prijatelja in zvestega zaveznika.

Kemal Atatürk umrl

Zavezniška in prijateljska Turčija je izgubila svojega voditelja in tvorca — Novi državni poglavar bo izvoljen že danes

Carigrad, 10. nov. d. Davi ob 10.05 je umrl prvi predsednik turške republike Kemal Atatürk. Pred dnevi se je njegova bolezen nenadno tako poslabšala, da so vsak hip pričakovali katastrofo. Bolnik ni mogel zauživati nobene hrane več, zaradi česar so ga vidno zapuščale moči. Člani vlade so se zbrali včeraj v Carigadu ter so vso preteklo noč prebili v carigrajski palači predsednika republike.

Ko je prebivalstvo v Carigradu dopoldne videlo, da so zastave predsednika republike na palači spustili na pol droga, se je zbrala pred palačo ogromna množica ljudi in so mnogi izmed njih na glas plakali in obžalovali smrt ustanovitelja moderne Turčije. Ves Carigrad je v črnih zastavah. V mnogoštevilnih mošejah in džamijah se zbirajo tisoči ljudi k žalnim svečanostim za pokojnim predsednikom republike. Vsi turški listi so izšli v posebnih izdajah, v katerih objavljajo smrt velikega državnika ter poveličujejo njegove zasluge za novo turško državo.

Po ustavi je začasno prevzel posle predsednika republike predsednik narodne skupščine Abdul Halid Renda. Velika narodna skupščina se bo sestala še ta teden v Ankari, da izvoli novega državnega poglavarja. Kot nasledniki Kemala Atatürka se omenjajo bivši dolgoletni ministrski predsednik Ismet Inen', ki že od oktobra meseca ne sodeluje več v aktivni politiki, nadalje šef generalnega štaba maršal Fevzi Čakmak ter turški poslanik v Londonu Fahim Ojkija. Vendar se smatra za najbolj verjetno, da poslednja ne bosta hotela sprejeti ponujene izvolitve.

Proglas vlade

Dan pogreba predsednika Kemala Atatürka še ni določen. O njegovi smrti je turška vlada nocoj izdala naslednje uradno poročilo:

»Poročilo zdravnikov, ki so zdravili visokega bolnika, javlja, da je Kemal Atatürk za vedno zatisnil oči. Turški narod je s tem žalostnim dogodkom izgubil svojega velikega voditelja, človeštvo pa enega izmed svojih velikanov. S krvavečim srcem izjavljamo narodu svoje najglobljo sožalje radi te nenadomestljive izgube. Uteho moramo najti samo v svoji zvestobi do velikega pokojnikovega dela ter v svojem sklepu, da se bomo še naprej posvetili službi za svojo drago domovino. Predvsem moramo poudariti, da je turška republika njegovo nesmrtno delo. V tem žalostnem trenutku je vlada na svojem mestu ter se zaveda svojih nalog, kakor se jih je vedno. Nihče naj ne dvomi, da je turški narod solidaren s svojo vlado da se ohrani obstoječi red. Predsednik velike narodne skupščine Rende je v skladu s predpisi čl. 33 ustave prevzel začasne posle predsednika republike. Prav tako bo v skladu s predpisi čl. 34 ustave velika narodna skupščina brez odlašanja izvolila novega predsednika republike. Turški narod se bo s svojo vlado in s svojo zmagovito vojsko odločno zbral okrog moža, ki bo po ustavnih predpisih prevzel najvišjo funkcijo v državi in nadaljeval pot k njeni veliki bodočnosti. Naš veliki vodja Atatürk, čigar smrt objokujemo, je vedno gojil veliko vero v turški narod ter se je ž njo vedno krepil. V tej svoji veri je delal in zapustil kot nasledstvo našemu velikemu narodu svoje delo, potem ko je državo uredil. Turški narod bo to večno delo za vedno ohranil v svetem spominu. Turška mladina bo ohranila dragoceno zapuščino turško republiko neokrnjeno ter bo stopala tudi naprej po stopnjah velikega pokojnika. Kemal Atatürk bo večno živel v turški zgodovini in v srcih vseh Turkov.«

Kemalova oporoka

Ankara, 10. nov. o. Iz vladnih krogov zatrjujejo, da zaradi smrti predsednika Kemala Atatürka v zunanji in notranji politiki Turčije ne bo nikakih izpremememb. Zvedelo se je, da je Kemal Atatürk zapustil politično oporoko, v kateri izraža tudi željo, kdo naj bi postal njegov naslednik. Ker ta oporoka še ni bila odprta, se o njeni vsebini širijo razni glasovi. Baje je Kemal želel, naj bi bil novi predsednik republike izvoljen za 10 let. Nekateri zatrjujejo, da je Kemal priporočil kot svojega naslednika sedanjega šefa generalnega štaba maršala Čakmaka, ki je užival velike simpatije rajnkega. Drugi zopet napovedujejo, da se je zavzel za svojega dolgoletnega sodelavca, bivšega ministrskega predsednika Inenija.

Novi predsednik bo izvoljen že danes

Ankara, 10. novembra. AA. Predsednik velike narodne skupščine Abdul Halid Renda, ki po ustavi sprejema funkcije predsednika republike, je sklical za **jutri dopoldne ob 11. veliko narodno skupščino. Na seji bodo izvolili novega predsednika republike.**

Pogreb bo v Ankari

Ankara, 10. nov. w. Tu se je danes pod predsedstvom predsednika Narodne skupščine sestal državni zbor, ki bo določil vse podrobnosti pogreba. Truplo Kemala Atatürka bo najprvo položeno na mrtvaški oder v Carigadu, od koder bo v nedeljo ali ponedeljek prepeljano v Ankaro, kjer bo nato pogreb.

Sožalje kneza namestnika

Beograd, 10. novembra. AA. Nj. kr. Vis. knez namestnik Pavle je poslal g. Abdulu Rendiju, predsedniku turške velike narodne skupščine kot vršilcu dolžnosti predsednika republike sledečo brzojavko:

Z globoko bolestjo sem zvedel, da je umrl Nj. Eks. Kemal Atatürk, veliki voditelj in preporoditelj turškega naroda. Prosim Vašo Ekscelenco, naj sprejme izraze mojega najglobljega sožalja v žalosti, ki je tako kruto zadela Turčijo, našo drago in plemenito zaveznico. — Pavle.«

Vtis v Beogradu

Beograd, 10. nov. p. Vest o smrti velikega voditelja in ustanovitelja turške republike Kemala Atatürka je izzvala v Beogradu splošno obžalovanje, saj je bil pokojnik znan kot velik prijatelj našega naroda, zlasti pokojnega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Na turškem poslaništvu so ob prihodu vesti o smrti izobesili zastavo na pol droga, v teku dneva pa se je zglasilo na poslaništvu vse polno uglednih predstavnikov, ki so izrazili svoje sožalje ali pa se vpisali v sožalno knjigo. Svoje sožalje je med prvimi izrazil predsednik vlade dr. Stojadinović.

Beograd, 10 novembra. a. Ob smrti predsednika turške republike Kemala Atatürka je predsednik narodne skupščine Stevan Ćirić poslal predsedniku turške velike narodne skupščine toplo sožalno brzojavko.

Hitler o Kemalu

Berlin, 10. nov. w. Kancelar Hitler je ob smrti Kemala Atatürka poslal predsedniku turške narodne skupščine brzojavko, v kateri izraža sožalje vsega nemškega naroda. V svoji brzojavki naglaša kancelar Hitler, da je bil pokojni Kemal Atatürk velik vojak, genialen državnik in zgodovinska veličina ter da si je z ustanovitvijo nove Turčije postavil spomenik, ki bo preživel vse generacije. V znak žalovanja so na kancelarjevi palači in na zunanjem ministrstvu izobesili zastavo na pol droga.

Zunanja življenjska slika

Gazi Mustafa Kemal Atatürk se je rodil leta 1879. v Solunu kot sin carinskega direktorja. Že na srednji šoli v Solunu se je odlikoval po svojem znanju in po svoji odločnosti. Nato je dovršil še vojno akademijo in postal turški oficir. Kot dijak je že s 17 leti osnoval tajno domoljubno društvo »Domovina«, ki ga je pozneje v Solunu razširil v zvezo »Svoboda in domovina«. V njej so se zbirali Mladoturki, ki so Kemala proglasili za svojega voditelja. Leta 1908. je bil mladoturški pokret že tako močan, da je takratnega sultana Abdula Hamida prisilil, da je obnovil ustavo in leto dni pozneje odstopil na korist svojega brata.

V balkanski vojni je bil Kemal v generalnem štabu, od leta 1913. do 1915. pa vojaški ataše v Sofiji, kamor so ga poslali, da bi se ga kot političnega neprijetnega oficirja iznebili iz Turčije. V svetovni vojni se je najprvo boril v Dardanelih, nakar je prevzel vrhovno poveljstvo nad kavkaško armado. Pozneje je vodil borbe v Palestini. Po sklenitvi miru se je s svojimi četami umaknil v Anatolijo ter se postavil na čelo pokreta, ki je končno pomedel s starim režimom in začel borbo proti velesilam in jo tudi uspešno končal. Leta 1923. je bil izvoljen za prvega predsednika turške republike in nato ponovno še v letih 1927, 1931 in 1935.

Kralj Uedinitelj in Kemal Atatürk ob priliki zgodovinskega kraljevega potovanja po balkanskih deželah in obiska v Carigradu, ko so se dokončno utrdile prijateljske in zavezniške zveze med balkanskimi narodi

Strnitev češkili strank zadeva na velike težkoče

Tudi narodni socialisti nočejo utoniti v drugih strankah — Slovaški kandidat za prezidenta republike je zunanji minister dr. Chvalkovski

Praga, 10. novembra b. Medtem ko poročajo, da je akcija za združitev vseh slovaških strank v eno samo v glavnem že uspela, so se v enakih stremljenjih med češkimi strankami pojavile precejšnje težave. Češki narodni socialisti so sicer formalno sklenili razpustiti svojo stranko, vendar hočejo do nadaljnjega še ostati skupaj in nastopati kot »pokret narodnega sodelovanja in obnovitve« S tem sklepom so napori za poenostavljenje češkega strankarskega življenja naleteli na nove ovire, ker so vse dosedanje akcije računale s tem, da se bo narodno socialistična stranka razšla in se priključila deloma novi nacionalni stranki pod vodstvom agrarcev, deloma pa novi delavski ljudski stranki pod vodstvom socialistov.

Trenutno so potemtakem kar štiri češke stranke mnenja, da lahko tvorijo jedro morebitne strnitve vseh češkili strank, in sicer najprej češki agrarci, ki so akcijo za združitev strank začeli, nadalje socialni demokrati, češki klerikalci (Šramekova stranka) in sedaj tudi narodni socialisti. Ako se nadalje upošteva, da tudi stranka obrtnikov ne kaže veselja za likvidacijo svojega strankarskega aparata, potem se sme vsekakor zaključiti, da bo strnitev brez močnega vladnega pritiska težko izvedljiva.

»Der Sozialdemokrat«, glavni organ nemške socialno demokratske stranke, je včeraj prenehal izhajati, in to po sklepu strankinega vodstva, ki smatra, da je po monakovski konferenci nadaljnje delovanje nemških socialistov na češkem ozemlju nemogoče.

Organ agrarne stranke »Venkov« objavlja razgovor z znanim voditeljem slovaških nacionalistov poslancem Sidorjem o stališču Slovaške glede volitev novega prezidenta. Sidor izjavlja med drugim, da se zdi Slovakom kot najbolj primeren kandidat za prezidenta republike sedanji zunanji minister dr. Chvalkovsky.

Kakor se doznava, glede prezidentskih volitev še ni nobene odločitve in se o tem vodijo sedaj pogajanja med osrednjo vlado ter avtonomnima vladama Slovaške in Podkarpatske Rusije. Verjetno pa je, da bodo volitve novega prezidenta še ta mesec.

Kardinal Kaspar na potu v Rim

Praga, 10. nov. AA. Praški nadškof in kardinal dr. Kaspar je danes zjutraj odpotoval v Rim, kjer bo sv. očetu poročal o vprašanjih, ki se tičejo praške škofije.

Volitve v sudetskih pokrajinah

Berlin, 10. nov. w. Uradni list objavlja danes odlok kancelarja Hitlerja o dopolnilnih volitvah v državni zbor za sudetsko-nemške pokrajine, ki so bile po monakovskem sporazumu priključene Nemčiji. Volitve bodo v nedeljo 4. decembra. Volilno pravico imajo samo Nemci.

Madžari zasedli Košice

Budimpešta, 10. nov. AA. (MTI). Danes ob 13.30 so madžarske čete vkorakale v Košice, največje in najvažnejše mesto v pokrajini, ki so jo priključili Madžarski. V Košicah so postavili velik slavolok.

Najvišje madžarsko odlikovanje za Rothermera

Budimpešta, 9. nov. AA. (DNB). Regent Horthy je sprejel danes lorda Rothermera, ter mu ob tej priliki podelil red za zasluge prve stopnje. Zatem je lorda Rothermera sprejel tudi predsednik madžarske vlade Bela Imredyi.

Prvi Poncetovi rimski razgovori

V Rimu ne prikrivajo, da bo zelo težko premostiti nasprotstva med Italijo in Francijo

Rim, 10. novembra. b. Italijanski zunanji minister grof Ciano je včeraj sprejel v nastopni avdienci novega francoskega poslanika v Rimu Francoisa Ponceta. Ker je avdienca trajala 55 minut, domnevajo v tukajšnjih političnih in diplomatskih krogih, da je presegala običajni uljudnostni okvir nastopne avdience in da sta se oba državnika že ob tej priliki dotaknila nekaterih vprašanj, ki zanimajo obe državi v težnji po normalizaciji medsebojnih odnošajev. Pričakovati trenutno kaj več od tega prvega kakor od nadaljnjih bližnjih razgovorov, pa po splošni sodbi le ne bi bilo primerno. Iz pisanja italijanskih listov, ki sicer priznavajo Daladierovi vladi dobro voljo in resne namene v pogledu izboljšanja odnošajev z Italijo, je jasno razvidno, da prepada, ki trenutno še vedno loči Francijo in Italijo, ne bo mogoče premostiti samo po diplomatski poti in z novimi sporazumi. Italijanski listi ne prikrivajo, da bo Francija morala storiti nekaj več, zlasti pa bo potrebno počakati na preusmeritev francoskega javnega mnenja o katerem se zaenkrat še ne more reči, da bi brezpogojno in brez pomislekov sledilo Daladieru in njegovi novi politiki.

Pred ratifikacijo sporazuma med Italijo in Anglijo

London, 10. novembra. o. Po vesteh iz Rima bo ratifikacija italijansko-angleške pogodbe izvršena med 15. in 18. t. m. Službeni komunike bo objavljen po ratifikaciji.

Reakcija v Nemčiji proti pariškim strelom

Po vsej Nemčiji so nastale zaradi umora diplomata Ratha silne protižidovske demonstracije

Berlin, 10. nov. br. Pariški atentat, ki je zahteval smrt mladega nemškega diplomata Ratha, je izzval v vseh narodno-socialističnih krogih silno ogorčenje. Kakor poročajo današnji listi, so nastale v vseh večjih krajih spontane demonstracije proti Židom, ki so kljub posredovanju oblasti dovedle do hudih izgredov. Hitlerjevska mladina je dala duška svojemu ogorčenju z demoliranjem židovskih trgovin in drugih židovskih lokalov, v nekaterih mestih kakor na Dunaju, v Linzu, Nassauu, Bersfeldu in drugod pa so demonstranti zažgali sinagoge in židovske šole in preprečili, da bi gasilci ogenj pogasili. Posebno hudi izgredi so bili davi v Berlinu in Monakovu, kjer so demonstranti sistematsko od hiše do hiše iskali Žide in razbili ne samo trgovine, banke in druge židovske lokale, marveč tudi zasebna stanovanja. Pohištvo so demolirali, zavese in preproge raztrgali. Bilo je več primerov, da so tudi otroke pometali skozi okna. Mnogo Židov je izvršilo samomor z vsemi člani svojih rodbin. V Berlinu je davi gorelo na devetih različnih krajih mesta. Demonstrantom so se pridružili razni temni elementi. ki so ropali trgovine in stanovanja in na vozovih odvažali blago, mnogo blaga pa je bilo pometanega na ulice, kjer ga je množica uničila.

V Berlinu zgorelo devet sinagog

V Berlinu je pogorelo 9 sinagog izmed 11. Docela porušena je tudi znamenita sinagoga v Treuschtlingenu, ki je bila prava zbirka židovskih umetnin. Hudi izgredi so bili tudi v Nürnbergu, kjer je več uglednih židovskih trgovcev v strahu pred besnečo množico izvršilo samomor. V Monakovu je množica po pomoti napadla in demolirala tudi več arijskih trgovin v mnenju, da so židovske. Mnogo Židov je bilo aretiranih. Delno so jih, kakor poročajo listi, zaprli zaradi osebne varnosti, delno pa zaradi tega, ker so baje sami požigali svoje trgovine, da bi na ta način prikrili svoje mahinacije in izsilili visoke zavarovalnine. V Leipzigu so aretirali vse lastnike znanega velikega magacina Bamberger Company Herz, češ da so sami zanetili ogenj v trgovini, da bi dobili visoko zavarovalnino. Trgovina je pogorela do tal z vsemi ogromnimi zalogami najrazličnejšega blaga.

Na tisoče Židov aretiranih

V Berlinu je bilo včeraj posvetovanje voditeljev narodno socialistične stranke iz vse Nemčije. Razpravljali so o enotnem nastopu proti Židom, ker smatrajo, da so vsi nemški Židje odgovorni za pariške strele. Zatrjuje se, da bodo že v prihodnjih dneh izdani zelo strogi ukrepi proti Židom. Zaenkrat je bilo odrejeno. da Židje ne smejo zapuščati stanovanj, družinski poglavarji pa se morajo vsak dan javiti na določenem mestu.

Baje nameravajo v vsakem večjem mestu odrediti posebna židovska taborišča, katerih brez dovoljenja oblasti ne smejo zapustiti. V Berlinu so danes oddelki policije, pomnoženi s člani SS-oddelkov vršili hišne preiskave pri Židih. Vsi Židje, ki so jih zalotili v trgovinah, lokalih, na tramvaju, avtobusih, ali na ulici, so bili aretirani, izvzemši otroke do 14. leta in starce nad 60 let. Samo v Berlinu je bilo v teku današnjega dne aretiranih blizu 10.000 Židov. Enake racije so bile izvedene v vseh večjih mestih. Vse aretirance so poslali v koncentracijsko taborišče. Vrhovni poveljnik policije Himmler je izdal odlok, po katerem najstrožje zabranjuje Židom nošnjo vsakršnega orožja. Vsi, ki bodo prekršili to prepoved, bodo za dobo 20 let internirani v koncentracijskih taboriščih.

Goebbelsova izjava

O današnjih protižidovskih demonstracijah je izjavil minister Göbbels, da so le izraz splošnega ogorčenja. Oblasti pa so poskrbele, da se take samovoljne akcije ustavijo, ker bodo proti Židom izdani po zakoniti poti vsi potrebni ukrepi, da se enkrat za vselej napravi konec njihovemu rovarjenju.

Popoldanske demonstracije še hujše

Berlin, 10. nov. h. Protižidovske demonstracije so se danes popoldne nenadoma ponovile v še povečanem obsegu. Množice so sistematično demolirale ne samo vse židovske lokale, nego tudi zasebna stanovanja Židov. Med drugimi so popolnoma razbili in razdejali znano berlinsko kavarno »Nathan Israel«. Uničena je tudi berlinska podružnica Forda. Posebno hude demonstracije so bile popoldne v Potsdamu, Eberswaldu, Kotburgu, Brandenburgu, Essenu, Düsseldorfu in na Dunaju. Na Dunaju so napadli tudi Žide, ki so se zbrali pred angleškim poslaništvom, da bi dobili vizum za potovanje v Anglijo. V bojazni je samo danes popoldne izvršilo na Dunaju samomor 22 Židov. Hude demonstracije so bile tudi pred francoskim poslaništvom v Berlinu.

Dunaj, 10. nov. o. Potrjuje se, da je bilo samo na Dunaju aretiranih nad 5.000 Židov. Na Dunaju so razstrelili z dinamitom dve sinagogi.

Uvedeni bodo zopet židovski ghetti

London, 10. nov. o. »Daily Telegraph« poroča iz Berlina kot zanesljivo, da bodo v Nemčiji ponovno uvedli židovske ghette. Za žide bodo rezervirane nekatere ulice, češ, da se mora nadzorovati njihovo gibanje. Dokler ti ukrepi ne bodo izvedeni, se bodo morali Židi vsak dan javljati policijskim oblastem ter ne bodo smeli brez posebnega dovoljenja potovati iz enega kraja v drugega.

Vprašanje izročitve atentatorja

Berlin, 10. nov. o. »Exchanges Telegraph« poroča, da se nemško zunanje ministrstvo bavi z vprašanjem, ali naj zahteva od francoskih oblasti izročitev atentatorja Grünspana, ker predstavlja poslopje nemškega poslaništva v Parizu, v katerem je bil izvršen atentat, nemški teritorij ter je bil zato atentat prav za prav izvršen na nemškem področju. Menijo, da obstoja za to precedenčni primer, ker so francoske oblasti ob neki priliki izpustile na svobodo Nemce, ki so pobegnili iz tujske legije in se zatekli v nemški konzulat v Maroku.

Ukrepi proti Židom v Italiji

Popolna izločitev židovskega vpliva iz italijanskega javnega življenja

Rim, 10. nov. 1. Na svoji današnji seji je ministrski svet odobril protižidovske zakone. Prepovedana je poroka arijskih Italijanov z osebo kake druge rase. Poročni uradi so dolžni, da ugotove plemensko pripadnost oseb, ki se hočejo poročiti. Kot pripadnike židovske rase se smatra osebe, katerih starši so Židi ali pa je eden izmed njiju Žid in drugi inozemec. Kot Žid se smatra tudi oni, ki ima samo enega izmed staršev za Žida, ki pa pripada židovski veri ali pa je kazal židovsko mišljenje. Italijanski državljani židovskega pokolenja ne morejo izvrševati vojaške službe. Prav tako ne morejo postati varuhi ali kuratorji. Ne morejo biti niti lastniki niti direktorji podjetij, ki izvršujejo kakršnekoli posle za državno obrambo ali pa zaposlujejo nad 100 ljudi. Ne morejo biti lastniki nobenega zemljišča v vrednosti nad 5.000 lir. Prav tako ne morejo biti lastniki poslopij v mestnih središčih, katerih vrednost presega 20.000 lir. Pripadniki židovskega plemena ne smejo imeti uslužbencev italijanskega arijskega plemena. Židje ne smejo biti uslužbeni pri civilnih in vojaških oblasteh, ne smejo biti člani fašistične stranke in njenih organizacij, niti ne uslužbeni pri občinskih upravah ali bankah z nacionalnim interesom, kakor tudi ne pri zavarovalnicah. Izjeme se dovoljene samo za Žide in njihove družinske člane, ki so sodelovali pri zadnjih štirih vojnah ali fašistični revoluciji in ki so vstopili v letih 1919 do 1922 ter v letu 1924 v fašistično stranko. Inozemskim Židom je prepovedano naseljevati se v Italiji, Libiji ter na italijanskih posestih na Egejskem morju.

Po volitvah v Ameriki

Roosevelt bo imel v prihodnjih dveh letih večje težave s kongresom kakor doslej

New York, 10. nov. o. Ameriški narod je pri volitvah v 47 izmed 48 zveznih držav pokazal, da ni popolnoma zadovoljen z Rooseveltovo politiko kakor je bil pred dvema letoma, ko so si demokrati priborili veliko zmago. Izmed 435 mandatov v poslanski zbornici so dobili sedaj demokrati 260 mandatov, ali okrog 55 odstotkov. Doslej so imeli demokrati 350 mandatov in skoro dvetretjinsko večino. Republikanci so dobili sedaj 160 mandatov, za 70 več kakor pri zadnjih volitvah. Ostale mandate so dobile manjše skupine.

Istočasno z volitvami v reprezentančno zbornico so bile volitve v senat in v 33 državah volitve guvernerjev. Izmed 96 senatorskih mest so jih dobili republikanci 23, in jih imajo 15 več kakor prej. Demokrati imajo 65 mandatov.

Največje zanimanje je bilo za volitve guvernerjev. Republikanci so dobili 12 novih guvernerjev. Izmed 48 guvernerjev jih imajo sedaj 15.

Značilno je, da je izid volitev imel ugoden odmev na Wallstreetu. Newyorška borza je ugodno reagirala na volitve in se je tečaj vrednostnih papirjev dvignil. Izid volitev tolmačijo splošno kot neuspeh Rooseveltovega radikalizma. Roosevelt bo imel prihodnji dve leti mnogo večje težave s kongresom kakor doslej. Če bo svoj program nadaljeval tako radikalno kakor doslej, bo opozicija energično nastopila proti njemu. Menijo, da bo Roosevelt razumel javno mnenje v Zedinjenih državah in da bo začel hoditi po bolj zmernih potih. Republikanci se strinjajo povsem z demokrati, edinole glede povečanja oborožitve.

Ljubavna tragedija v Dubrovniku

Dubrovnik, 10. nov. o. Snoči se je v nekem tukajšnjem hotelu pripetila krvava ljubavna tragedija. Ločeno ženo dr. Nikole Mandića, sina pokojnega voditelja Hrvatov v Bosni pod Avstro-Ogrsko je njen ljubimec Izak Alias, industrijec iz Nemčije, hudo ranil ter izvršil nato samomor. Po ločitvi je bila Mandićeva nekaj časa manekenka v neki ljubljanski trgovini v zadnjem času pa je bila nastavljena v raznih modnih trgovinah v Beogradu. Izak Alias je bil kot žid izgnan iz Nemčije. Snoči je zahteval od Mandićeve, naj čimprej izvrši ločitev in se poroči z njim, kar pa je odklonila. Nato je pričel nanjo streljati in se potem tudi sam ustrelil.

Nj. Vel. kraljica operirana v Curihu

Beograd, 10. novembra. AA. **V četrtek 10. novembra ob 10.30 je bila v Curihu operirana Nj. Vel. kraljica Marija. Pri operaciji so ji odvzeli velik žolčni kamen. Zatem je bila izvršena operacija kronično vnetega slepiča, ki je bil dolg in zavit. Obe operaciji sta uspeli. Zdravstveno stanje Nj. Vel. kraljice je po operaciji popolnoma zadovoljivo. — Prof. dr. Clairmont, dr. Ljubomir Zdravković.**

Beležke

Dan premirja

Danes poteče dvajset let, kar je bilo dne 11. novembra 1918 opoldne sklenjeno premirje, ki je zaključilo sovražnosti v svetovni vojni. Ta dan ali pa njemu najbližjo nedeljo praznujejo ves čas po vojni vsi narodi in vse države kot spomin na žrtve svetovne vojne ter kot manifestacijo želje po mirnem sožitju narodov in držav v bodočnosti. Pogoj za tako prijateljsko sožitje je mirno in pravično urejevanje mednarodnih vprašanj, zato je v večini držav tudi ta zahteva na sporedu spominskih svečanosti.

Tudi v Sloveniji bo več proslav, ki jih po večini organizira Zveza bivših bojevnikov. Glavne proslave bodo v nedeljo v Ljubljani, Mariboru in Celju. Povsod bo najprej ob 10. maša za v svetovni vojni padle in umrle vojake, ob 11. pa mirovna akademija s primernim sporedom. V Ljubljani bo maša v frančiškanski cerkvi, akademija pa v frančiškanski dvorani. Glavni govorniki bodo v Ljubljani univ. prof. dr. Andrej Gosar, v Mariboru župnik Janko Cegnar, bivši vojni kurat, in v Celju ravnatelj Rajko Stojec. V nedeljo bo tudi nabiralni dan za spomenik žrtvam svetovne vojne in za podpiranje revnih vojakov iz svetovne vojne ter njihovih vdov in sirot.

Bolezen dr. Trumbića

Iz Zagreba poročajo, da se je zdravstveno stanje dr. Trumbića, ki se je v zadnjih dneh zboljšalo, včeraj zopet poslabšalo. Ponovno se je poleg glavne bolezni pojavilo obolenje dihalnih organov, ki je bilo že ozdravljeno.

„Pravična kazen“

V zadnjem »Domoljubu« čitamo pod tem naslovom:

»V navzočnosti slovaškega ministra dr. Turčanskega so odstranili Hlinkovi gardisti ono nedeljo v Ružomberku spomenik angleškega javnega delavca in knjževnika Setona Watsona. Seton Watson ali Scotus Viator se je zavzemal za Slovake, vendar pa se je v zadnjem času sprl s pokojnim p. Hlinko glede vprašanja slovaške avtonomije.«

Zakaj je pravična kazen, če so Hlinkovi gardisti vrgli spomenik velikega slovaškega dobrotnika v reko Vah, iz »Domoljubove« notice ni prav razvidno.

Kandidatura beograjskega župana

»Slovenski dom« poroča po beograjskem »Vremenu«, da je bil v torek zvečer v Beogradu sestanek beograjskih industrijcev in trgovcev. Na sestanku so naprosili beograjskega župana Vlado Ilića, naj kandidira na listi JRZ. Vlada Ilić se je za govore svojih tovarišev zahvalil ter poudaril, da v resnici gospodarstvo do sedaj ni bilo dovolj močno zastopano v narodni skupščini. Zaradi tega je potrebno, da v skupščino pride čim več gospodarstvenikov. Čeprav sam ni bil nikdar politik in tudi zdaj ni imel namena, da bi posegal v politično življenje, se bo odzval želji industrijcev in bo kandidiral pri decembrskih volitvah, če bo povabljen k sodelovanju.

Kandidature bivših ministrov v okviru JNS

Na opozicijski listi dr Mačka bodo v okviru JNS poleg bivših ministrov, katerih kandidature smo že objavili, kandidirali še bivši ministri Velja Popović za srez Paraćin, Mustafa Mulalić za srez Gračanico, dr. Ljudevit Auer za srez Sisak, Ignjat Stefanović za srez Kavadar in Dimitrije Vujić za srez Novi Bečej.

Šest kandidatur v srezu Rumi

Beograjsko »Vreme« poroča, da je sresko sodišče v Rumi potrdilo doslej volilne spise za šest kandidatur v rumskem srezu. Dve kandidaturi odpadeta na listo dr. Stojadinovića, ostale štiri na listo dr. Mačka. Na listi dr. Stojadinovića bosta kondidirala prosvetni minister Dimitrij Magarašević in kot predstavnik borbašev beograjski inženjer Ljuba Stojković. Na listi dr. Mačka kandidirajo za JNS dobrovoljec Lazar Kovačević, za KDK posestnik Aleksandar Šević, za zemljoradnike beograjski odvetnik Dragiša Zlatković in končno še dosedanji poslanec rumskega sreza, bivši minister dr. Voja Janić.

Skupna opozicijska kandidatura v Kotoru

V Tivtu je bila seja sreske organizacije JNS za Boko Kotorsko. Glavni govornik je bil član glavnega odbora JNS, ki je poročal o političnem položaju. Po njegovem poročilu je bilo sklenjeno, da JNS v Boki Kotorski ne bo postavila svoje kandidature, temveč bo podpirala skupnega kandidata združene opozicije bivšega ministra Mirka Komnenoviča.

Joca Jovanović kandidira v banjaluškem srezu

Zemljoradniški voditelj Joca Jovanović bo kandidiral v srezu Banjaluka-okolica kot skupni kandidat vseh opozicijskih strank, ki sodelujejo z državno kandidatno listo dr. Mačka.

Kancelar Hitler pojde na oddih

London, 10. nov o. »Daily Telegraph« poroča iz Berlina, da bo po proslavi obletnice narodnosocialističnega prevrata v Monakovu odšel kancelar Hitler na daljši oddih. Prav tako se pripravlja zunanji minister Ribbentrop in nekateri drugi člani vlade na dopust. Zato se v bližnji bodočnosti ne pričakujejo nobeni važnejši dogodki.

Vlada Kjuseivanova v krizi

Prvi poraz sedanje bolgarske vlade v sobranju — Pred rekonstrukcijo kabineta

Sofija, 10. nov. h. Bolgarska vlada je včeraj popoldne doživela nepričakovan poraz v Sobranju. V razpravi o vladnem predlogu glede odobritve osemmilijonskega kredita za tiskarno vladnega lista »Dnes« je prišlo do zelo burnih debat, nakar je bil zakonski predlog z 69 proti 67 glasovom odklonjen. Poslanci niso hoteli razpravljati dalje in so morali sejo predčasno zaključiti.

Vlada je imela danes tri ure trajajočo sejo, na kateri je razpravljala o novo nastalem položaju. O poteku seje in sklepih vlade ni bilo mogoče dobiti nikakih informacij, ker čuvajo vsa posvetovanja v najstrožji tajnosti. Pozornost v političnih krogih pa je vzbudilo dejstvo, da se je kralj Boris danes popoldne nepričakovano vrnil v Sofijo, dasiravno je po prvotnem načrtu nameraval do konca tega meseca ostati v Varni, da bi prisostvoval sprejemu nemške križarke »Emden« in odkritju spomenika nemškim mornarjem, ki so padli v svetovni vojni v Črnem morju. Zvečer je bil ministrski predsednik Kjuscivanov sprejet v dolgi avdienci.

Iz vladnih krogov zatrjujejo, da bo vlada še nocoj podala ostavko, da bi na ta način omogočila razčiščenje položaja. Splošno vlada prepričanje, da bo mandat za sestavo nove vlade dobil zopet Kjuseivanov. V vladi bo prišlo najbrže do večjih osebnih izpremememb. Kjuseivanov bo pritegnil v vlado parlamentarce iz vrst vladne večine. Na izpremembo v predsedstvu vlade in zunanjem ministrstvu ni misliti že zaradi mednarodnega položaja.

Kriza v belgijski socialistični stranki

Bruselj, 10. novembra. b. Kongres belgijske socialistične stranke je bil zaključen v zelo dramatičnih okoliščinah z izglasovanjem zaupnice ministrskemu predsedniku in zunanjemu ministru Spaaku. To glasovanje je v vidnem nasprotju z razvojem debate, med katero se je pokazalo tolikšno nerazpoloženje socialističnih pristašev proti Spaakovi zunanji politiki, da je ta zagrozil z demisijo vlade. Najprej so nekateri predlagali kompromisno rešitev s tem, da bi kongres odobril samo načela Spaakove zunanje politike, dočim bi izrekel pomisleke glede podrobnosti njenega izvajanja. Spaak se je tudi temu uprl in zahteval brezpogojno odobritev tako načel kakor izvajanja svoje politike. Napetost je tu dosegla svoj višek.

Sledilo je glasovanje o Spaakovi zahtevi po zaupnici. Zanj se je izreklo 386 delegatov, proti pa 132. Čim je bil objavljen izid glasovanja, je predsednik stranke Vandervelde podal ostavko na predsedstvo stranke z izjavo, da se umika iz odbora, da pa bo še nadalje sodeloval v stranki sami. S tem je bil preprečen ne le razkol v stranki, temveč je bila odvrnjena tudi demisija Spaakove vlade. Socialistični kongres je z izjemo Spaakove namere, da prizna Francovo vlado, odobril celotno Spaakovo politiko. Vprašanje priznanja vlade v Burgosu bo še posebej predmet socialističnih interpelacij v parlamentu.

Nova odkritja o umoru pri Čretu

Celje, 10. novembra

Preiskava roparskega umora v Čretu pri Celju je prinesla na dan še zanimive stvari. Orožniški narednik Letig, ki je pred leti pojasnil umor na Trsatu in aretiral morilca Godino, ter razkrinkal tudi več vohunov na Trsatu, se je odpeljal v Rajhenburg in Trbovlje, kjer je poizvedoval glede umora. Obiskal je ženo trgovca in posestnika Martina Kozoleta v Rajhenburgu, sestro umorjene Zakrajškove. Kozoletova je povedala, da je bila njena sestra izredno marljiva in poštena ženska. Popreje je služila v Kumljaku, srez Delnice, zadnje tri mesece pa je živela pri svoji sestri v Rajhenburgu. Bila je zelo varčna in si je prištedila nad 15.000 din. Sabukošek, ki se je bil seznanil ž njo v oktobru, se je pripeljal 29. oktobra okrog 21. v Rajhenburg in poiskal Zakrajškovo. Rekel ji je, naj takoj pospravi svoje stvari, ker se mora odpeljati z njim v Ljubljano, češ da mora biti že 30. oktobra zjutraj na francoskem konzulatu zaradi potnega lista. Rekel ji je tudi, da se bosta odpeljala v Francijo, kjer bo 4. novembra nastopil službo pri nekem podjetju v Parizu kot elektromonter. Zakrajškova mu je vse verjela, zlasti ker ji je obljubil zakon. Zložila je vso svojo obleko in perilo v dva kovčega in se odpeljala še ponoči v Ljubljano. Pred odhodom iz Rajhenburga je Sabukošek dejal Kozoletovi, da najbrže ne bo več videla svoje sestre. Ko je bil v nedeljo 6. t. m. Sabukošek s Sovinčevo na Brezjah, je pisal Martinu Kozoletu v Rajhenburg razglednico in mu sporočil nemško svoje pozdrave kakor tudi pozdrave Zakrajškove. Napisal je, da drugi dan nadaljujeta potovanje v Francijo. S tem je hotel zabrisati vsako sled.

V mladosti je bil Sabukošek vajenec pri Pacchiaffu v Celju, pred umorom pa je bil zaposlen pri Mihi Korenu, zlatarskemu mojstru v Trbovljah. Ker ni bil stalno zaposlen, mu je dal Koren samo 100 din mesečno ter hrano in stanovanje. Pred umorom je odnesel Korenu tudi 800 din vreden trenčkot. Nagovarjal je tudi njegovega vajenca, naj mu preskrbi strup, ki ga potrebuje mojster v obrti, kar pa je vajenec odklonil. Sabukošek je nato najbrž sam izmaknil strup. Zanimal se je tudi za premoženjske razmere Korena in zdi se, da ga je hotel okrasti. Pred leti je bil v Nemčiji, kjer je presedel dve leti, nakar so ga izgnali. Ni izključeno, da je bil tudi iz Francije izgnan zaradi kakega zločina.

Orožniški narednik Letig je že poleti zvedel, da hodi Sabukošek k Sovinčevi v Žetino. Letigu se je že takrat zdel sumljiv in ga je nekoč legitimiral, vendar je imel Sabukošek svoje listine v redu. Na podlagi izpovedi Sabukoška, da je v navzočnosti Apolonije Sovinčeve položil 1000 din in štiri bankovce po 500 ter 35 po 100, skupaj 6.500 din, v pločevinasto škatlo in jo nato skril v klet Sovinčeve pod krompir, sta odšla orožniška narednika Mekinda in Letig včeraj popoldne v Žetino k Sovinčevi. Zvedela sta, da je Sovinčeva po kosilu izginila zdoma. Preiskala sta vso hišo, nato pa še klet ter po dolgem iskanju našla globoko pod krompirjem pločevinasto škatlo s 6.500 din. Denar sta takoj zaplenila. Čakala sta do večera, da se vrne Sovinčeva, toda zaman. Še ponoči so jo iskali, a danes dopoldne so jo izsledili in aretirali. Ob 13. so jo pripeljali v Celje in izročili okrožnemu sodišču, ker je prikrivala denar. Seveda trdi, da ni ničesar vedela. Orožniki, so našli 6.500 din in v njeni sobi še 300 din. Ker pa je imela pokojna Zakrajškova nad 15.000 din s seboj, manjka torej še dobra polovica denarja, od katerega pa je Sabukošek najbrž dobršen del zapravil.

Sprejemi pri predsedniku vlade

Beograd, 10. nov. AA. Predsednik vlade in zunanji minister dr. Stojadinović je danes sprejel danskega poslanika Erika Björinga ter bivšega italijanskega državnega podtajnika za letalstvo Riccardija.

Konec ljudske fronte v Franciji

Pariz, 10. novembra. o. Izvršni odbor radikalne stranke je ugotovil, da je zaradi zadržanja komunistov prenehala obstojati ljudska fronta. Zaradi tega izvršni odbor stranke danes ni poslal svojih zastopnikov na mesečni sestanek izvršnega odbora ljudske fronte v Parizu. Zastopnik radikalov je na sestanku samo prečital sklep kongresa radikalne stranke v Marseilleu, nakar je zapustil zborovanje.

Ameriška Čehinja dobila Nobelovo nagrado

Stockholm, 10. nov. a. Nobelova nagrada za književnost je bila podeljena ameriški pisateljici Pear Buck, avtorici slovitega romana »Dobra zemlja«. Pisateljica je po rodu Čehinja.

Smrt bivšega vodje avstrijskih legitimistov

Dunaj, 10. nov. Večerni listi poročajo, da je znani voditelj avstrijskih legitimistov in osebni zaupnik bivše cesarice Zite, odvetnik dr. Wiesner danes v koncentracijskem taborišču v Dachau umrl.

Concordia : Gradjanski 3 : 1

Zagreb, 10. nov. o. Danes popoldne je bila prijateljska tekma med Concordijo in Gradjanskim, ki se je končala z rezultatom 3:1 (0:1).

Vremenska napoved

Zemunska vremenska napoved: Nastopila bo razvedritev, vendar pa bo mraz po vsej državi. Ponekod še precej oblačno in megleno.

Zagrebška: Oblačno, megleno, kmalu bolj vedro in bolj hladno.

Dunajska: Nobene bistvene spremembe ob zopetni razjasnitvi, ponoči mraz, zjutraj nevarnost hude slane, podnevi toplo.

†

Potrtega srca javljamo tužno vest, da je naša ljubljena soproga, mama, sestra in teta, gospa

Franica Cimerman

roj. ZDEŠAR

dotrpela 10. novembra ob 21. uri previdena s sv. zakramenti za umirajoče.

Pogreb blage pokojnice bo v soboto 12. novembra ob 3. uri popoldne iz hiše žalosti, Celovška cesta 61, Ljubljana VII.

V LJUBLJANI, 10. novembra 1938.

MILAN CIMERMAN, soprog; NADA in MILENA, hčerki; Ing. NERAT DUŠAN, zet; Dr. MIHELAK JOSIP, zet; TANJA, vnukinja.

Naši kraji in ljudje

Nov mladinski dom rase iz tal

Na vogalu Devinske ulice in bodoče Jadranske ceste gradi mestna občina novo otroško zavetišče

Ljubljana, 10. novembra

Mestna občina ljubljanska je lani razpisala javni natečaj za zgradbo Mladinskega doma v Trnovem. Ocenjevalna komisija je s prvo ceno nagradila in osvojila načrt arhitektov inž. Otona Gasparija in inž. Tomaža Štruklja. Tehnični oddelek mestnega poglavarstva je ta načrt z nekaterimi spremembami izdelal do kraja. Dela so bila oddana tvrdki stavbenika Emila Tomažiča, ki je stavbo v grobem pred kratkim dovršila.

Zavetišče stoji ob Devinski ulici in bodoči Jadranski cesti, pa tako, da je odmaknjeno od prometa, ropota in prahu. Na severni strani bo proti vetru zavarovano z gozdičem, ki bo hkratu služil prirodoslovnemu pouku, proti jugu pa je poslopje na široko odprto solncu. Na južni strani pa urejeno igrišče, ostanek zemljišča, ki meri v celoti 12.000 kv. metrov, pa je namenjen ekonomiji. Poslopje samo je zgrajeno v dveh trakih, ki se križata v obliki črke T, in zavzema okrog 1600 kv. metrov zazidane ploščine. Glavni trakt, ki je 14 m širok in 40 m dolg, bo služil pouku, drugi, 44 m dolg in 8.35 m širok, pa gospodinjskim in stanovanjskim prostorom.

V prvem traktu bodo jedilnica, dvorana za otroški vrtec, učilnice za šolarje, ki bodo v zavetišču našli svoj dom, itd. V gospodinjskem traktu bo velika, moderno opremljena kuhinja, pisarna vodstva, umivalnice in toalete. Na severni strani je tem prostorom priključena kurilnica za centralno kurjavo, prostor za kurivo in sobica za kurjača. Južni del tega trakta bo v spodnjem delu izrabljen za kleti in shrambe. V I. nadstropju bo vsa južna stran glavnega trakta izkoriščena za 5 dnevnih sob in za 6.6 m široko halo, ki bo ob slabem vremenu služila mladini za rajalnico. Hali bo priključena domača kapela s širokimi zložljivimi vrati. V stanovanjskem delu nad gospodinjskimi prostori bosta dve spalnici za 40 otrok, za 20 dečkov in 20 deklic. V hiši je tudi ambulanta, ki ima prostora za 8 postelj, umivalnico in sobico za bolniško sestro. Smotrno so izrabljeni tudi vsi ostali prostori.

Stavba je izdelana v skeletu, a tako, da je samo ogrodje iz železobetona, medtem ko je večina stropnih konstrukcij lesenih. Nosilni stebri so v glavnem traktu odmaknjeni za poldrugi meter v notranjost, s čimer je proti južni strani dosežena skoraj 40 m dolga fronta oken brez večjih presledkov. Nosilni stebri so v temeljih razširjeni in nožice segajo do talne vode ter počivajo na glavah po 4 metre dolgih borovih pilotov. Obodne stene so v pritličju 30 cm močne, zgrajene pa so iz votle opeke in toplotno izolirane. Vse predelne stene bodo iz lahkih, 10 cm debelih opečnih plošč. Stropovi bodo iz lesa in sicer z dvojnim zunanjim opažem in izolačno lepenko ter z notranjim opažem iz lahkih opečnih plošč, da bo stavba znotraj varna tako pred požarom, kakor pred mrčesom. Streha je krita s cementnimi ploščami.

Gradivo je bilo nalašč izbrano tako, da bi bilo čim lažje in da zemljišča, ki je del ljubljanskega Barja, preveč ne obremeni. Vsa stavba bo veljala dva in pol milijona din. Gradbeno vodstvo je v rokah g. arh. Spinčiča.

Dr. Rape o sportnih letalskih tekmah Male antante

Ljubljana, 10. novembra

Ljudska univerza je posvetila prvo predavanje letošnje sezone najmlajšemu sportu — letenju, ki se je pri nas šele začelo razvijati. Prva civilna letalska tekma Male antante je bila prirejena v smotru, dati sposobnosti posameznika čim širše območje udejstvovanja. Predaval je g. dr. Stane Rape. Iz njegovega predavanja povzemamo nekaj misli.

Letenje je mlad sport, ki zasluži vso pozornost in je tudi v vseh državah naletel na največje razumevanje. S podjarmljenjem zraka je prišlo do novega rodu obrambe. Tako je zanimanje za letenje iz čisto vojaških razlogov. Že svetovna vojna je dala velik kader letalstva, kateremu pa se je moralo omogočiti udejstvovanje tudi na gospodarskem področju. Zato je po vojni začela vsaka država uporabljati letala v civilne svrhe. Do pravega sporta v letalstvu pa je prišlo le v Nemčiji, ki ni smela imeti vojaškega letalstva. Tam se je najprej razvilo sportno letenje in odličen rezultat tega se je pokazal prav v zadnjih časih.

V Jugoslaviji je zanimanje za ta sport še razmerno majhno, pač iz razlogov, ker zahteva prevelike denarne žrtve in mora biti sistematično izvajano, po gotovem programu, leta in leta, preden donese pozitivne rezultate.

Iniciativo za tekme s civilnimi letali je dala lani Češkoslovaška. Civilno letenje se je tam močno favoriziralo in tudi izdatno podpiralo iz državne blagajne. Po vsej Češkoslovaški so letalske lope, polne najmodernejšega civilnega letalskega materiala, ki je delo uma in rok samih Čehov.

Jugosloveni smo šli na tekmo z obžalovanjem, saj nismo imeli možnosti, razviti svoja sportna letala. Med tem ko so Čehi nastopili z domačim materialom, Rumuni pa izključno s tujim, smo mi tekmovali sicer z jugoslovenskimi produkti, ki pa so bili izdelani v zadnjem trenutku, da se leteče osebje ni moglo prav seznaniti z njim. Tudi Ljubljana je bila povabljena na sodelovanje. Vendar ni mogla iti na tekmo s svojimi letali, ker ni imela pravočasno na razpolago dovolj sredstev, s katerimi bi lahko dovršila stroje. Zato se je dr. Rape udeležil tekme s svojim starim letalom angleške konstrukcije. Vreme je bilo ves čas skrajno slabo. Vendar je dr. Rape prvi od jugoslovenske ekipe pristal v Pragi. Ker pa je komisija ugotovila, da se je med naporno vožnjo do Prage njegov propeler pokvaril in so mu nato iz Ljubljane poslali prav tako pokvarjenega, ki ga je bil kot neuporabnega pustil doma, med tem ko so imeli tri nove spravljene v magacinu v Beogradu, je po skrajno drznih naporih moral opustiti tekmovanje.

Jugosloveni so se na celi progi dobro držali.

Nam je ta tekma dala tale nad vse koristen nauk: Ne hoditi na mednarodne tekme s pomanjkljivim materialom! Prihodnje leto namerava organizirati tekme Rumunija. Takrat ne smemo čakati zadnjega meseca, da se pripravimo zanje, temveč je treba že zdaj pripravljati material in mladino. Imamo dovolj mladih ljudi, ki žele leteti. Ker se naša javnost premalo zanima za ta sport, je pač treba poseči po samopomoči. Kot propagandist pa lahko sodeluje pri tem vsak posameznik!

Alkohol ubija...

Svojega brata je ubil 19 letni fant — Krvav spopad dveh vinjenih delavcev — Žalostna vrsta zločinov

Brežice, 10. novembra

V mrtvašnici v Pišecah je bila te dni v dobi osmih let že dvanajsta obdukcija žrtev zločinov, zagrešenih v pijanosti. Sodni zdravnik je v prisotnosti sodnika in zapisnikarja raztelesil 23-letnega Jožeta Preskerja, rudarja v Malem vrhu pri Globokem, katerega je med prepirom usmrtil njegov brat 18-letni Anton, delavec v Malem vrhu. Nož je prebil razen prsnega koša tudi prsnico ter predrl osrčnik in glavno odvodno žilo, kar je imelo za posledico izkrvavitev.

Pri neki posestnici v Malem vrhu je popivalo več fantov, ki so bili sprva prav veseli, pozneje pa so se začeli prepirati. Jože Presker se je skregal z Jožetom Zorčičem ter mu napovedal, da ga bo hudo pretepel, preden se bodo razšli. Pretepsti ga je hotel že v hiši, a so to preprečili drugi fantje. Nasilnega Jožeta je z največjo vnemo miril njegov brat Anton. Jože Presker sicer ni mogel izvršiti svojega namena, a ves čas je govoril: Nocoj bom mrtev jaz ali pa kdo drugi! Med takimi grožnjami je razbijal kozarce in ugasnil svetilko ter se je družba v temi razšla. Pred hišo je skočil Jože Presker v bližnji vinograd in izruval težak kol. Z njim je v temi navalil na svojega brata Antona, ki se je udarcu izognil, napadalca pa sunil v prsa z žepnim nožem. Jože Presker se je pri priči zgrudil brez zavesti na tla, in ko so ga fantje čvigali, jim je izdihnil v rokah. Mrliča so pustili na tleh ter nadaljevali pot proti domu...

Mrlič je obležal pri cerkvi sv. Jakoba v Malem vrhu pri Globokem. Naslednje jutro so dali njegovo truplo v krsto, orožniki pa so uklenjenega ubijalca, brata Antona tudi posadili na voz s katerim so odpeljali krsto z mrličem. Anton Presker je zdaj v zaporih okrajnega sodišča v Brežicah, a bo že te dni odveden v zapore okrožnega sodišča v Celju, kjer ga čaka robija, kakršno je tudi njegov pokojni brat Jože prestal zaradi divjaštva, zagrešenega v vinjenosti. V Globokem je pred leti usmrtil nekega tovariša in prisodili so mu šest let robije. Lani meseca maja je bil pogojno izpuščen iz ječe in od takrat je bil pri svojem očetu v Malem vrhu. S svojim bratom Antonom se je dobro razumel, kadar pa je bil vinjen, se je tudi z njim prepiral. V vinjenosti je bil nasilen in tako se je tudi izpolnila njegova grožnja: Danes bom mrtev jaz, ali pa kdo drugi!

Pri obdukciji navzočni grobar je tožil, koliko dela ima v mrtvašnici. Saj so tam v osmih letih raztelesili že 12 oseb, ki so bile po večini žrtve podivjanosti pod vplivom alkohola, kar meče slabo luč na ves okoliš.

*

Malo je manjkalo, da ni prišlo v istih dneh do trinajstega takega žalostnega primera. Rudarja Valentin Kosovec in Gabro Bačanek sta se zvečer vinjena vračala proti domu posestnika Gašperja Kolarja v Piršenbregu, kjer sta imela hrano in prenočišče. Med potjo sta obnavljala neke stare razprtije in ko sta prišla pred Kolarjevo hišo, se je Gabro junačil s tem, da je bodalo zabadal v vrata in okno. Divjal je tudi v sobi, zabadal bodalo v mizo ter grozil sostanovalcu, da ga bo »malo zrezal«. Kosovec se je naposled tudi sam razjaril, izvlekel iz žepa nož ter z njim napadel Gabra. Zabodel ga je v trebuh in česno roko. Domači so preprečili uboj, razjarjenega Kosovca so razorožili, Gabra pa odpeljali v brežiško bolnišnico. Njegove rane so nevarne, upajo pa, da bo okreval.

Nova šola v Črnem vrhu

Črni vrh, 10. novembra.

Letošnje leto je za razvoj šolstva v škofjeloškem okraju izredno uspešno. Prejšnjo nedeljo je bila otvorjena nova triraz redna šola v Retečah, šoli v Lučinah in v Sovodnju še zidajo, to nedeljo bo pa slovesno otvorjena nova šola v Črnem vrhu. Črni vrh je pripadal do leta 1936. k srezu Ljubljana (okolica), od takrat dalje pa štejemo to gorsko vasico, ki leži 862 m nad morjem, v sestav škofjeloškega okraja. Sredi gorovja so na razsežnih slemenih številne samotne kmetije. Središče vasi pa je okrog župnišča, od koder je do Škofje Loke preko Sv. Ožbalta 3 ure hoda. V območju Črnega vrha je tudi izvir hudournika Velike Božne, ki je povzročil leta 1926. tako katastrofalne povodnji. Pokrajina je romantična in mirna, odmaknjena od vrvenja, čeprav je bila do Črnega vrha že leta 1928. speljana avtomobilska cesta.

V taki pokrajini se tudi šolstvo ni moglo tako razvijati kakor drugod. Šola je bila v napol podrti zasebni hiši, ki pa je služila tudi za gostilno in mežnarijo. Prebivalcem pa bi storili veliko krivico, če ne bi naglasili njihove prosvetne vneme in požrtvovalnosti. Za šolo so se potegovali že pred vojno. Leta 1910. je bila v Črnem vrhu komisija, do zidave pa ni prišlo. Komisije so prihajale še večkrat, a šola je bila nekajkrat zaprta. Resno so začeli šolsko vprašanje reševati pred dvema letoma in lani je padla odločitev, da bodo zidali ob cesti med Koširjevo gostilno in domom posestnika Kržišnika. Tako so se lotili dela in zdaj je šola pred otvoritvijo. Vsa zgradba z opremo je stala 350.000 din. Črni vrh je dobil precej posojila, nekaj darov, z zgledno požrtvovalnostjo pa so prispevali za šolo domačini sami. Kmetje so zvozili kamenje in pesek, darovali les in opeko. Pri vsej požrtvovalnosti pa manjka še vedno 100.000 din. Načrt šolskega poslopja je napravil g. inž. Navinšek, šolo pa je zidalo podjetje Žigon iz Ljubljane. Tri lepe učne sobe so druga nad drugo, v šolskem poslopju pa je tudi pisarna, soba za učila, stanovanje za upravitelja in samska soba s kuhinjo. Za enkrat bosta opremljeni le dve učni sobi, ker ni denarja.

Iz šole je lep razgled na prostrane vrhove Dolomitov, najlepši pa proti Polhovemu Gradcu. Otvoritev šole bo v nedeljo 13. t. m. ob 12.30, ko bodo sprejeli goste. Slovesnost v cerkvi bo ob 13., potem pa bo otvoritev nove šole z govori in petjem. Črnemu vrhu čestitamo, ker dobi njegova mladina po 28 letih lepe šolske prostore.

Zagonetna smrt 15letnega hlapčka

Baje si je iz radovednosti nataknil zanko okoli vratu, a je iz šale postala kruta resnica

Krka pri Stični, 10. novembra

Enega izmed zadnjih dni oktobra so Škufčevi iz Znojil pri Krki imeli dopoldne v gozdu delo. Z njimi je bil tudi 15letni hlapček Tonče Zabukovec. Opoldne so se vrnili domov in popoldne je šel Tonče sam v gozd po dračje. S seboj je vzel daljšo vrv. Ker se dečko ni vrnil, so ga začeli iskati, a so ga šele drugi dan proti večeru našli obešenega v gozdiču kakih 300 metrov nad vasjo.

Dogodek je presunil vso vas. Med ljudmi pa se je začelo šušljati, da se je zgodil nad Tončkom zločin. Govorili so, da ga je v gozdu kdo napadel in pobil ter nato obesil, da bi prikril nasilno smrt.

Zaradi teh govoric so bile uvedene ponovne preiskave in ugotovilo se je, da je Tonče nedavno prisostvoval razgovoru pri sosedovih, kjer je eden izmed domačih pravil, kaj se mu je primerilo lansko leto. Že večkrat je čul, kako dožive obešenjaki nepozabne trenutke v hipu, ko se jim zadrgne vrv okrog vratu. Tako je zamikalo obešenje tudi pripovedovalca. Iz gole radovednosti je navezal na podboj v kuhinji usnjat pas in si je zanko nastavil na vrat. Prav počasi in previdno si je nataknil zanko, vsak trenutek pripravljen, da se reši. Že je visel na pasu. V glavi mu je pričelo šumeti, vse se je okrog njega vrtelo, čul je zapeljivo godbo, ki se mu je bližala od daleč. V tistem pa je že tudi padel v nezavest. Iz radovedne šale bi kmalu nastala bridka resnica, da ni tedaj vstopil eden izmed domačih in prerezal pas. Rešen je bil v poslednjem trenutku, kajti bil je že nezavesten.

Vsa druščina je vlekla pripovedovanje na uho, najbolj pa Tonče. Priče tistega razgovora menijo za trdno, da je zamikalo baš sosedovo pripovedovanje hlapčka Tončka, ki je bil bolj čudaške narave, da je šel sam poskušat, kar je pravil sosed. Pa se mu je pripetila nesreča, iz šale je postala resnica. Tako se glase informacije z ene strani, ljudska govorica pa še vedno vztraja na sumu, da je bil Tonček najprej ubit in šele nato obešen.

Dogodek je prišel na uho tudi predstojniku sreskega sodišča v Višnji gori dr. Močniku, ki je odredil ponovno preiskavo. Gospodarjevi so izpovedali, da niso opazili na truplu mladega nesrečnika nikakih znakov nasilja. Kolikor jim je znano, ni imel fant v vsem okolišu nikakega sovražnika. Na sreskem sodišču v Višnji gori se je oglasil tudi oče Tončka Zabukovca, ki je doma na Ilovi gori. Tudi ta je zasumil, da se je zgodil nad njegovim sinom zločin. Sresko sodišče je zaprosilo pristojno okrožno sodišče v Novem mestu za dovoljenje, da se izkoplje Tončkovo truplo in sodna komisija ugotovi morebitne znake kakega nasilja.

Smrtna nesreča gozdnega delavca

Hlod ga je prevrnil v prepad

Dovje, 10. novembra

Včeraj je našo vas pretresla žalostna vest, da je postal žrtev dela 32 let stari Jurij Benet, doma iz Rateč, stanujoč že nekaj dni v Dovjem. Benet, ki je bil oženjen in oče treh otrok, se je pred mesecem naselil tu, kjer je dobil kot lesni delavec začasno zaposlitev pri nekem tukajšnjem lesnem trgovcu.

Benet in njegov tovariš sta šla zjutraj v gozd, kjer sta po strmih pečinah spuščala hlode. Okrog 11. dopoldne je Benet s cepinom porival navzdol velik hlod. Pri tem napornem delu pa mu je cepin odpovedal, da je skupno s hlodom in cepinom strmoglavil v globočino.

Njegov tovariš, ki je delal kakšnih 10 metrov nad njim, je slišal grozen krik ponesrečenca. Z velikim trudom je prišel do njega, pa ga je našel že mrtvega. Obvestil je o nesreči orožnike v Mojstrani, ki so odredili prevoz trupla v mrtvašnico na Dovjem, kjer se bo vršil tudi komisijski ogled. Vsi pomilujejo zapuščeno družino, katere hranitelj je tako tragično preminul. To je v teku tega leta že tretja smrtna nesreča v tukajšnjem okolišu. Stanka Torkarja je povozil vlak, Vilman je ustrelil svojo izvoljenko, zdaj pa se je ponesrečil delavec, ki je z majhnim zaslužkom za silo preživljal svojo družino.

Odkritja o sleparijah Stanka Zupana

Nastopi mladega „ravnatelja“ v škofjeloškem okraju

Škofja Loka, 10. novembra

Kakor smo poročali v nedeljskem »Jutru«, je uspelo višnjegorskim orožnikom prijeti spretnega izsiljevalca Stanka Zupana, ki je pod najrazličnejšimi naslovi sleparil ljudi. Stanko Zupan, po poklicu zasebni uradnik, se je »uveljavljal« tudi v škofjeloškem okraju, kjer mu je nasedlo več žrtev. Zanimivo pa je, da Zupan v Škofji Loki in v Poljanski dolini ni nastopal kot kontrolor ali odposlanec SPD, marveč se je izdajal kot šef avtobusne izletniške informativne pisarne iz Celja.

Pretkanca, ki šteje 31 let, je imela v svoji hiši najpreje znana gostilničarka na Plevni ga. Karlinova. Stane Zupan je prišel v gostilno zelo samozavestno. Naročil si je jedi in pijače, potem je povabil k sebi gostilničarko. V prepričevalnih besedah ji je začel tveziti vabljivo storijo, kako bi se dala preurediti gostilna na Plevni za središče tujskega prometa. Plevna ima krasno lego, lepi izrehodi so naokoli, je križišče kar petih cest. Gostilničarki elegantni tujec izprva ni bil nič kaj všeč, njegovim sladkim besedam pa je nazadnje le prisluhnila in končno verjela, da bi se utegnilo z njegovo pomočjo še kaj narediti za procvit obrti. Zupan je nadalje pravil, da bi se ustanovila na Plevni avtobusna izletniška postaja, on sam pa bi seveda tudi gledal, da bi prihajalo čim več tujcev. Za začetek, je rekel Zupan, naj bi se ustanovila taka postaja za dobo treh let, potem se bo pa že videlo. Letoviščarji bi bili seveda v Karlinovi gostilni tudi na hrani in če mogoče tudi na stanovanju, tako da bi se obetal lep zaslužek. Gostilna sama bi dobila zunaj dobro vidno napisno tablo, skratka renome Karlinove gostilne bi se vsestransko dvignil. Čeprav v neki zli slutnji, se je Karlinova končno le dala pregovoriti. Zupan je izvlekel iz žepa papirje in pričel pisati »pogodbo«. Ker se je vedel premetenec kot resnični in pravi šef pisarne in je bil tudi njegov nastop zelo uglajen, je dala slednjič Karlinova Zupanu še 286 dinarjev.

Ko se je od Karlinove vljudno poslovil, je odšel proti Škofji Loki. Karlinovi pa le ni dalo miru. Pozorno je pričela ogledovati list, na katerem je bila napisana pogodbo. Hitro je lahko ugotovila, da nekaj ne bo v redu. Na listini je namreč manjkal podpis in tudi žiga ni bilo nobenega. Obrnila se je do orožnikov v Škofji Loki, ki so pričeli »šefa« zasledovati. Zupana pa niso takoj izsledili. Bil se je namreč medtem že odpeljal iz mesta v Poljansko dolino in naprej v Žiri, kjer se je oglasil pri gostilničarju Ivanu Demšarju. Tudi tukaj je pričel svoje »delo« s propagiranjem tujskega prometa, ki naj bi se naslonilo na celjsko izletniško pisarno. Še istega večera je Zupan zapustil Žiri in se odpeljal z žirovskim avtobusom nazaj v Škofjo Loko, kjer pa ga je čakalo presenečenje. Ko se je avto na Mestnem trgu ustavil, so pristopili k Zupanu orožniki in ga povabili s seboj na postajo. Ali prevejanec se ni dal kar tako ugnati. Nasprotno. Tudi nasproti orožnikom je bil zelo samozavesten, kakor da se mu godi največja krivica. Orožniki naj le pazijo, kako in kaj bodo z njim počeli in tudi zaradi aretacije same se bo še govorilo — tako je začel Zupan. Orožniki pa drugače. Zahtevali so, naj jim pokaže poblastilo ali potrdilo, da je resnični šef Avtobusne postaje iz Celja. Tega Zupan seveda ni imel. Izvlekel je običajni domovinski list. Medtem ko so orožniki Zupana izpraševali to in ono, je Zupanu pričelo zmanjkovati tal pod nogami. Slutil je, da je ujet. Zdaj je trdil, da ima zveze z najvišjimi predstavniki dravske banovine. Potem se je povzpel do trditev, da »pozna« ministre in nazadnje je pričel govoričiti o svojih zvezah na dvoru samem. Vse to mu pa ni pomagalo. Noč je moral prespati na trdem ležišču, naslednjega dne pa je sprejelo Zupana v varstvo loško sodišče, ki ga je po enem dnevu izročilo okrožnemu sodišču v Ljubljani. Kako je potem nadaljeval, smo izvedeli šele zdaj.

Zupan je obiskal tudi škofjeloško gostilno pri Erženovih. Za 78 dinarjev jim je res poslal tablo z napisom »Izletniška avtobusna postaja«. Zdi pa se, da izkušnje v škofjeloškem okraju niso Zupana prav nič izpametovale, kajti le tako je mogel, da je spet sleparil ljudi, čim so popustile trde klešče naših oblasti. V Škofji Loki so bili Zupana tudi povprašali, kako je z onimi 75 žrtvami, ki so njegovim besedam že nasedle in kako bo s povračilom nad 12 tisoč din, ki jih je bil do tedaj od strank že izvabil. Pretkani Zupan je kakopak sila hitro našel izgovor: »Nič nisem ukradel, ljudje so mi vse prostovoljno dali. Sicer pa, če sem kaj dobil, saj sem skušal ljudem tudi postreči!« Kako jim je postregel, pa seveda zdaj, ko so Zupana zagrabili, vsi vemo. Število oškodovancev utegne še narasti, kajti delovanje Zupanovo je bilo razpredeno na široko po Sloveniji in bodo imele oblasti nedvomno še dosti posla, preden bodo podjetnega moža do kraja razkrinkale.

Bil je tudi v zagorski dolini

Zagorje, 10. novembra

Kakor marsikod drugod je Stanko Zupan vršil kariero tudi v zagorski dolini. Z veliko zgovornostjo se je najprej preizkušal v Mediji-Izlakah. Pri nekaterih strankah mu je izsiljevanje kar uspelo. V Bleiweisovi gostilni je prav na široko razkladal, kako je treba vršiti reklamo, da privabijo čim več tujcev v te kraje. Ugovarjali so mu, da vrši Tujsko prometno društvo v Zagorju dobro reklamo, kar je pokazal tudi letošnji številni obisk gostov v naši dolini. Omenili so mu, da je zagorski učitelj Miha Potočnik z markiranjem potov in z napravo krajevnega zemljevida veliko pripomogel k večjemu obisku gostov.

— O, Miha Potočnik je vendar moj dobri znanec in prijatelj, — je brž odsekal Stanko Zupan in nadaljeval: — Prav zato sem pa obiskal vašo gostilno, da boste z inseratom v mojem »Vodiču« koristili svojemu podjetju.

Tako je Zupan spet dosegel svoj namen in se je nekaj dni na račun drugih dobro imel na Izlakah. Potem se je ustavil na Lokah v Avšičevi gostilni. Povedal je gostilničarju, kako skrbi za zagorsko dolino z novimi markacijami izletniških poti. Pohvalil je zavednost in naprednost gostilničarjev v dolini, ki razumejo, da se da le z dobro reklamo doseči večji zaslužek. Ponovno je trdil, da je učitelj Potočnik v Zagorju njegov najožji prijatelj, pri katerem bo tudi prenočil. V resnici pa seveda učitelj Potočnik sploh ne pozna sleparskega Zupana in ni še z njim nikdar govoril.

Stanku Zupanu se je posrečilo izvabiti od gostilničarja Ašiča 80 din. Verjetno se je tudi v Toplicah in Zagorju preizkušal s sleparijami, vendar se prizadeti doslej še niso zglasili. Zupan je nosil s seboj dve stekleničici barv, da je tega in onega premotil kot označevalec novih poti. No, posodici sta bili sumljivo majhni. Vedeti je treba, da je učitelj Potočnik porabil za markacijo novih poti na Sv. Goro in Sv. Planino 10 kg barve. Kakorkoli, spet se je izkazalo, da prevejanim sleparjem še vedno lahko gre pšenica v klasje.

Trije ptički

Rakek, 10. novembra

Na praznik Vseh svetih so se zmenili trije tički in sicer Bojan in Rado iz Ljubljane in Borivoj iz Zagreba, da pobegnejo od staršev. Namenili so se preko Planine v Italijo, od koder so hoteli v Francijo, potem pa bogve kam po svetu. Seveda niso imeli potnih listov in nobenih drugih izkazov za prekoračenje državne meje. Zanašali so se zgolj, da dobijo na politični ekspozituri v Planini prelaznice. Mladim fantom pa se je načrt izjalovil, ker so naši obmejni organi na Planini natančni. Namesto, da bi fantom dali propustnice, so jih začeli zasliševati ter so s telefoničnim poizvedovanjem brž dognali, da je Bojan pobral doma denar, da bi financiral turnejo vseh treh. V varstvu orožnikov so morali fantje odkorakati na obmejni policijski komisarijat na Rakeku, od koder so jih odpravili k ljubljanski policijski upravi, da jih ta izroči staršem v nadaljnje uradovanje.

Nedavno smo brali v »Jutru«, kako so nam Lazani pri Planini zavezali jezik, ko so bili tudi oni deležni elektrike v svoji vasi. Tudi nam je všeč, da imajo Laze elektriko. Očitati pa jim moramo, da pri napeljavi, ki je trajala skoraj vse leto, niso izkoristili prilike, da bi bila občina v zvezi z elektrarno sklenila napeljati elektriko tudi iz Laz proti planinskemu kolodvoru. To je neobhodno potrebno, kajti pot iz Laz do kolodvora vodi cel kilometer daleč po gozdu. Zdaj si pa zamislite potnika, ki prvič pripotuje v Laze in mora sam peš od vlaka. Če ima električno svetilko, si morda že še najde pot, sicer pa bo takoj v pričetku gozda treščil v kakšno drevo, da se mu bo zasvetilo v glavi in bo vso pot preklinjal.

Zvečer potrebno — zjutraj pravilno: zobna pasta Chlorodont

Mož korenjak

Te dni obhaja posestnik Andrej Starman v Trati-Polani v srezu Škofja Loka 80-letnico življenja. Lep življenjski jubilej, kar pa slavljenca prav nič ne moti, da ne bi čital vsak dan časopisov brez naočnikov in da se ne bi živo zanimal za vse sodobne probleme in dnevne dogodke, ki se

mu nemalokrat zdijo čudni in neverjetni. Je mladeniško prožen in v 80 letih čil planinec, kakor prikazuje slika s Pohorja. Slavljenec je vzor vztrajnosti in naprednosti, prava slovenska korenina, poštenjak in dobričina. Oče Andrej je oče gostilničarja Rada Starmana v Mariboru, vrlega Maistrovega borca, ki je na poti na Pohorje skoraj omagal pred očetom — slavljencem, ki je moral sinu nesti precej obilen nahrbtnik, napolnjen z raznimi turistovskimi dobrinami in potrebščinami.

Na zdravje in srečo, oče Andrej!

Domače vesti

* **Ganljiva proslava osvobojenja v Stari Pazovi.** Dne 7. novembra leta 1918. je prispel prvi oddelek srbske vojske v Staro Pazovo. Takratni rezervni kapetan Spasoje Pavlović je prijezdil na čelu čete, ki je štela kakih 110 vojakov. Ko so v Stari Pazovi pred tedni občinski odborniki, Sokoli in predstavniki raznih organizacij razpravljali o proslavi 20letnice osvobojenja, so sklenili, naj se izvrši vse tako, kakor je bilo pred 20 leti. Zastopniki občine in društev so se podali v vas Blaško polje pri Mladenovcu, kjer živi kot kmet rezervni podpolkovnik Spasoje Pavlović, ki je prispel pred 20 leti s svojim oddelkom v Pazovo. V ponedeljek popoldne je podpolkovnik Pavlović spet prijezdil ravno tako, kakor pred 20 leti v Pazovo in spremljali so ga nekateri njegovi bivši vojaki ter zastopniki pazovske občine, Sokola in društev, ki so prišli po njega. Sprejem je bil navdušen in izrečeni so bili lepi patriotični govori. Občina v Stari Pazovi je povabila v goste tudi vse nekdanje vojake Pavlovićeve čete. Po svoji iskrenosti zasluži ta proslava 20letnice narodne svobode vpoštevanje in tudi posnemanje.

* **Zlato poroko** je praznoval v nedeljo v Dolenjem Logatcu g. Istenič Valentin, upokojeni železničar, s svojo soprogo Marijo. Čeprav sta oba zakonca stara nad 70 let, sta še vedno zdrava in čila. V domačem krogu so se zbrali sinovi in hčerke in bližni znanci, da proslavijo redek jubilej in poželijo jubilantoma še mnogo srečnih let. Čestitkam naprednima zakoncema se pridružujemo tudi mi. Še dolgo vrsto let!

* **Palača za sodišča v Splitu.** V Splitu je posebna komisija pregledala načrte za zgradbo velikega modernega poslopja, v katerem bodo nameščeni sresko, okrožno in apelacijsko sodišče ter jetnišnica. Stroški so preračunani na 12 milijonov dinarjev. V palači bo tudi zavetišče za primer napadov iz zraka. Odbrane načrte bo komisija predložila vladi v odobritev.

* **Tujski promet v zdravilišču Dobrni.** Od začetka leta do konca oktobra je bilo v banovinskem zdravilišču Dobrni pri Celju 3.932 gostov z 61.608 nočninami. Iz naše države je bilo 3.731, iz inozemstva pa 201 gost. Med inozemci so zavzemali prvo mesto gostje iz nekdanje Avstrije (57), na drugem mestu so bili gostje iz Madžarske (42), na tretjem gostje iz ČSR (26), na četrtem Italijani (25), na petem pa Nemci (22). Med domačimi gosti so zavzemali prvo mesto Zagrebčani (681), drugo mesto gostje iz Slovenije (478), tretje mesto pa Beograjčani (427). Najmanj gostov je bilo iz zetske banovine (48). Od 14 do 28 dni je prebivalo v zdravilišču 1986 oseb, nad 28 dni pa 95 oseb. Na tuzemske goste odpade 58.120 nočnin, na inozemske goste pa 3.488 nočnin. V zdraviliških zgradbah je bilo 33.798, v privatnih poslopjih pa 27.810 nočnin. Lani je bilo v isti dobi v Dobrni 3.695 gostov z 59.093 nočninami.

Pri ljudeh visoke starosti, ki trpe na nerednem iztrebljanju, nudi često naravna **Franz-Josefova** grenčica, užita redno 3—4 žlice dnevno skozi 8 dni, zaželjeno čiščenje in s tem trajno olajšanje. Zahtevajte povsod **Franz-Josefovo** vodo!
Ogl. reg. S. br. 15. 485-35

* **Idrijski krožek v Beogradu** vabi vse Idrijčane, prijatelje in znance, da se udeleže družabnega večera z žlikrofi in Martinovo gosjo, ki ga priredi v soboto 12. novembra ob 8. zvečer v prostorih slovenskega menze na Teraziji št. 36.

* **Družbi sv. Cirila in Metoda** sta nakazala Fran in Maks Domicelj z Rakeka din 200 mesto cvetja na krsto pok. brata Silvestra. — Moška in ženska CM podružnica v Trbovljah pa je nakazala din 156.50, nabrani števni novčič na dan Vseh svetnikov. Vsem darovalcem iskrena hvala!

* **Mali harmonikarji iz Maribora** nudijo socialno pomoč svojim šolskim tovarišem ob meji. Šolsko vodstvo v Breznu ob Dravi priredi 13. t. m. ob 16. v Podvelki koncert Malih harmonikarjev iz Maribora pod vodstvom g. Šušteršiča. Čisti dobiček je namenjen materialni podpori šolske dece v Breznu ob priliki letošnje božičnice. Vsi prijatelji naše severne meje so iskreno vabljeni.

Nihče ne umre naravne smrti! vsakdo sam sebe ugonobi!
Prehlad je začetek vse bolezni. Blagodejni so domači zdravilni čaji in original **Wimpassing** termofor. — **Drogerija Gregorič,** dr. z o. z. Ljubljana, Prešernova ul. 5.

* **Popis analfabetov v Zagrebu.** Te dni popisujejo v Zagrebu analfabete in opravljajo to delo učitelji in učiteljice mestnih šol in drugih vzgojevališč ter zastopniki delavskih strokovnih organizacij. Vsakega analfabeta vprašajo, če se želi naučiti čitati in pisati v tečajih ali pa privatno od ljudi, ki jih bodo določile organizacije s klubom ABC na čelu. Popis analfabetov bo zaključen v nedeljo popoldne, takoj nato pa bodo prijavljeni obiskovalci tečajev uvrščeni.

* **Nedovršeni del ceste Solin—Trogir** bo betoniran do maja 1939. Tako je sklenila te dni v Splitu posebna, od gradbenega ministrstva določena komisija. Nedovršeni del važne ceste je dolg 4 km ter veže Divulje in Trogir. Dela bo dovršil podjetnik Žagar in stroški bodo znašali 2 in pol milijona dinarjev.

* **Dva vloma v železniško skladišče.** Kakor so nam sporočili z direkcije drž. železnic v Ljubljani, je bilo v noči od 9. na 10. septembra vlomljeno na postaji Šoštanj-Topolšica v tovorno skladišče, iz katerega so izginili trije zavoji usnja v teži 151 kg in vredni nad 9000 din ter 50 kg vina, ki ga je precej izteklo po tleh. V noči od 13. na 14. septembra pa je bilo vlomljeno v skladišče na postaji v Šmartnem ob Paki, kjer je izginilo precej manufakture, 8 kg likerja in pol kg kvasa. Očitno so bili na obeh postajah na delu isti zločinci. Komur je o tatovih kaj znanega, naj to prijavi prvi orožniški postaji.

* **Poročila** sta se gdč. Olga Janežič iz veleugledne Janežičeve hiše v Stari vasi na Bizeljskem, in g. Arnold Redlštajn, podpolkovnik v Kninu. Iskreno čestitamo!

* **Med razpravo sta se stepla odvetnika.** V razpravni dvorani sreskega sodišča v Križevcih se je pripetil velik izgred. Med razpravo sta se stepla dva odvetnika ter se obdelovala s pestmi in aktovkami. Nastopiti so morali uslužbenci sodišča, da so napravili konec spopada. Zaradi izgreda na sodišču sta morala bojevita odvetnika plačati vsak po 20 din globe, zdaj pa nameravata drug drugega tožiti in se lahko zgodi, da se bosta spet v razpravni dvorani pretepala.

* **Nova raziskava skrivnostnega zločina na Braču.** V Postirah na Braču je bil pred dvemi leti izvršen zagonetni zločin, ki je povzročil veliko razburjenje po vsej Dalmaciji. Zavratno je bil umorjen občinski tajnik Jerko Vlahović. Ko se je večer z ribolova vračal domov, ga je blizu njegovega doma nekdo ubil z debelim kolom. Po raznih okoliščinah je padel sum na takratnega župana Arnerića, podžupana Ivana Dundića in še na nekatere druge osebe, ki so imele s pokojnim Vlahovićem neke razprtije. Vse osumljence so zaprli, med dolgotrajno preiskavo pa so bili vsi razen podžupana Dundića izpuščeni. Letos spomladi je bila proti Dundiću razprava, a zaradi pomanjkanja dokazov je bil obtoženec oproščen. Bilo je videti, da bo ostala Vlahovićeva smrt nerazjasnjena. Zdaj pa je v tej skrivnostni zločinski zadevi nastal preokret, o katerem spet razpravlja ves okoliš. Pred sodnikom okrožnega sodišča v Splitu, ki je nekdaj vodil preiskavo proti Arneriću in Dundiću, se je javil neki Ante Generalić ter pripovedoval, da je bivši župan Arnerić najel morilca, ki je pričakal nesrečnega tajnika ter ga ubil. Ovaditelj ve celo povedati, da je dobil najeti morilec za svoj zločin 17 tisoč din. Bivšega župana Arnerića so zaprli, zaprt pa je tudi najeti morilec, čigar ime je zaradi preiskave v strogi tajnosti.

Za elegantno damo

* **Razprava o strašnem zločinu.** Pred okrožnim sodiščem v Petrinji je vse pripravljeno za razpravo o okrutnem zločinu, kakršnega ne pomnijo na Kordunu. V preiskovalnem zaporu sta Simo Djaković, trgovec, ki je obtožen, da je najprej visoko zavaroval svojo hišo in trgovino, potem pa tudi svojo ženo Milko ter naročil nekemu Eremiju, naj ženo Milko ubije, hišo pa zažge, da pride do visoke zavarovalnine. Najeti morilec je storil še več. Ubil je tudi deklo nesrečne trgovčeve žene in hišo zažgal. Ves načrt pa se ni izvršil, ker ogenj ni upepelil obeh žrtev in so lahko tako v napol zgoreli hiši rekonstruirali zasnovo in potek strašnega zločina. Preiskava je spravila na dan mnogo materiala in je spisov za celo knjigo. Razprava bo trajala več dni, saj bodo morali zaslišati nad 40 prič. Državni tožilec bo zahteval za oba obtoženca smrtno kazen.

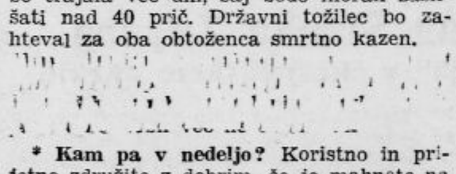

* **Kam pa v nedeljo?** Koristno in prijetno združite z dobrim, če jo mahnete na Martinovo nedeljo na Polževo. Iznajdljivi Mirko je pripravil za vse toliko dobrot, da boste kar v zadregi, ali bi se odločili za zajčka, za koline ali za piščanca, ker bo vse imenitno in se bo dalo zaliti s slovečo kapljico. O cenah na Polževem je pa itak znano, da so izredno nizke. Polževo je tudi za martinovanje zelo priporočljivo. Obrnite se telefonično (medkrajevni Višnja gora 1) na oskrbnika in vsaki vaši želji bo ugodeno.

* **Od 3. do 4. decembra avtobusni izlet v Gorico in Trst.** Prijave sprejema izletna pisarna M. Okorn, Ljubljana, hotel »Slon«, tel. 26—45.

Iz Ljubljane

u— *Zimska pomoč.* Težak socialni položaj velikega dela naših akademikov je bil že mnogokrat predmet diskusije ne samo na univerzi sami, ampak tudi v širši javnosti. Kljub temu, da obstoja na naši univerzi podporno društvo, ki oskrbuje najpotrebnejše s hrano ter drugačnimi podporami, jih je še silno veliko, ki se le z velikimi težavami prebijajo skozi življenje. Instrukcije ter priložnostne podpore, če jih dobe, so jim edini dohodek za življenje ter studij. Naši javnosti so težke razmere, v katerih živi mnogo naših bodočih inteligentov, še premalo znane. Jugoslovensko nacionalno akademsko društvo Jugoslavija, naslednik JNAD »Jadrana«, skrbi, v kolikor mu dopušča materielno stanje, za svoje revne člane. Vendar mu je to baš zaradi gornjega jako otežkočeno. Zaradi tega je še mnogo potrebnih, katerim bi bilo treba ravno sedaj, na zimo, nujno pomagati. JNAD »Jugoslavija« bo priredilo 19. t. m. v Kazini dobrodelno akademijo — »zimska pomoč revnim tovarišem«, da na ta način pride do možnosti, pomagati svojemu članstvu. Apeliramo na vso javnost, da se prireditve udeleži ter tako pokaže razumevanje za revne akademike. Udeležba vsakega poedinca na prireditvi predstavlja za potrebnega akademika toplo kosilo ali večerjo.

u— **Spet nesreča na cesti.** Včeraj so reševalci pripeljali na kirurški oddelek 43-letnega Martina Kenka, cerkovnika iz Notranjih goric. S kolesom se je bil pripeljal v mesto, pred viško cerkvijo pa se je zaletel v voz cestne železnice in dobil nerodne poškodbe po glavi. Še hujša nezgoda se je pripetila 33-letnemu kovaškemu pomočniku Vinku Kavčiču iz Polhovega Gradca. V Božnarjevi lesni industriji v Polhovem Gradcu je imel opravka z varilnim aparatom pa mu je eksplodiral in mu prizadejal resne poškodbe v trebuhu.

u— **Ljubljanski komorni kvartet** je naše gore list. člani: Pfeifer Leon, Stanič Fran, Šušteršič Vinko in Müller Gustav že veliko let delujejo na glasbenem polju v našem mestu. Vsi štirje so bili gojenci in deloma tudi absolvirali svoje glasbene študije na ljubljanskem drž. konservatoriju in se tudi danes praktično udejstvujejo deloma kot člani učiteljskega zbora Glasbene Matice ljubljanske. V kvartetu vadijo že več let in vsak njihov koncertni nastop je pomemben kulturni dogodek v našem mestu. S svojimi sporedi propagirajo tujo, pa tudi domačo glasbeno literaturo, saj so v teku zadnjih let izvajali večino komornih del, ki so bila pri nas napisana. V skupni igri so odlični, njihova interpretacija je na visoki umetniški stopnji, pa tudi tehnično stran obvladajo do popolnosti. Na koncertu v ponedeljek 14. t. m. v veliki filharmonični dvorani bodo izvajali Zikov, Beethovnov in Verdijev godalni kvartet. Vstopnice v knjigarni Glasbene Matice.

Danes ob 19. in 21. uri Greta Garbo „DAMA S KAMELIJAMI“ in šaloigra v 2 dejanjih „Ljubezen v Parizu“. Kino Moste.

u— **Predavanje Prirodoslovnega društva:** V torek 15. t. m. predava v Mineraloški predavalnici na univerzi g. dr. Stane Rape o »Opazovanju letalca v zraku«. Začetek ob 18.15 uri.

u— **Šentjakobsko gledališče** uprizori v soboto 12. t. m. Golarjevo komedijo »Vdovo Rošlinko«. Ta igra spada med one slovenske komedije, ki jih odri vsako leto znova ponavljajo, kar dokazuje, kako zelo je priljubljena med narodom. V režiji odlične umetnice naše drame ge Juvanove bo komedija na Šentjakobskem odru doživela svoj preporod. Kmečki zbori, svatje in harmonikar, ki jih je režija vpletla v igro, bodo brez dvoma dvignili razpoloženje. Posamezne vloge so v rokah najboljših igralcev. Rošlinka-Bučarjeva, Manica-Grgurevičeva, ki proslavi obenem svoj stoti nastop, Janez-Plevelj, Balantač-Cypper, Tončka-Porentova, Gašper-Moser in Jernejc-Gornik. Premiera bo v soboto, v nedeljo pa se igra ponovi.

u— **Nov grob.** V visoki starosti 85 let je v Ljubljani umrl g. Ivan **Kraker.** Nadvse delavnega in podjetnega pokojnika, ki je bil izven svojega delokroga zvest podpornik narodnih društev, bodo spremili danes ob 14.30 iz hiše žalosti Slomškova ulica 7. na pokopališče k Sv. Križu. Bodi pokojniku ohranjen blag spomin, žalujočim preostalim naše iskreno sožalje!

u— **Ljubljanski Sokol** obvešča članstvo, da je preminul dolgoletni ustanovni član brat Ivan Kraker. Odposlanstvo društvene uprave ga bo spremilo na poslednji poti, drugo članstvo pa vabimo, da se pridruži v čim večjem številu. Zbirališče pred hišo žalosti, Slomškova ulica št. 7, danes ob 14.30. Obleka meščanska in znak. Blagopokojniku časten spomin.

u— **Pri Pezdirju je poizkušal vlomiti Jože Turner iz Dobrovnika.** Včeraj smo obširno poročali o drznem vlomilskem naklepu, ki ga je o pravem času prekrižala policija, s tem da je na dvorišču hiše barona Wurzbacha v Gradišču, v kateri se nahaja znana Pezdirjeva špecerijska trgovina z delikateso in trafiko, aretirala moža, ki se je njenim organom predstavil kot brezposelni pekovski pomočnik Josip Schneider iz Kobiljega pri Dolnji Lendavi. Policija je od vsega početka dvomila o pravilnosti njegovih navedb, a ko so se na kriminalnem oddelku malo živeje pozanimali zanj, so dognali, da jim je prišel v roke 24-letni Jože Turner iz Dobrovnika pri Dolnji Lendavi. Turner je zgodaj zašel na tatinska in vlomilska pota. Zadnji čas je dvakrat zapored pobegnil iz sodnih zaporov. Najprej je bil nekaj časa zaprt v Somboru zaradi vlomov in tatvin, ki jih je izvršil po somborski okolici, pozneje pa je bil vnovič aretiran in odveden v zapore zagrebškega okrožnega sodišča. Pa tudi odtod mu je uspelo pobegniti, na kar jo je mahnil proti Ljubljani. V našem mestu je kar hitro navezal stike z vlomilskimi družbami in s pomočjo tovarišev napravil velikopotezen načrt za celo vrsto vlomov. Za Pezdirjevo trgovino in delavnico krojaškega mojstra Muca se je bil namenil obiskati še Žigonovo krojačnico v Gradišču in pa pisarno uršulinskega samostana. Aretacija mu je prekrižala naklepe.

Dentist
Leopold Smerkolj
ZOBNA ORDINACIJA
v soboto ves dan ne ordinira

u— **Počitniške kolonije pri nas.** V mestni sejni dvorani se je vršil včeraj dopoldne sestanek vodij počitniških kolonij. Sestanka so se udeležili številni zastopniki društev in ustanov, ki prirejajo vsakoletna počitniška taborjenja. Predsedoval je župan dr. Adlešič, pozneje pa predsednik socialnopolitičnega odbora mestnega sveta dr. Klinar. Preds ojnica šolske poliklinike ga. dr. Slava Kristanova je podala s strogo zdravniškega stališča poročilo o prehrani, zaposlitvi in starostni dobi kolonistov, izberi kraja letovanja, nadzorstvu v kolonijah in taborenju. Seja se bo še nadaljevala.

u— **Petruškovi prijatelji in znanci** se sestanejo jutri ob 20. v gostilni pri »Petruški« na Tržaški cesti 4.

u— **Martinov večer,** ki ga priredi šentpetrska podružnica CMD v soboto 12. t. m. zvečer v salonu gostilne Banko (Pri Nacetu) na Šmartinski cesti, bo nudil vsakemu obiskovalcu prijetno zabavo. Peter spored, ki bo na tem večeru izvajan, ter 10 kg težka pitana goska na licitaciji, sveže domače krvavice in pečenice, dobra kapljica itd. bo razgibalo vsakega obiskovalca. Vabljeni vsi!

Premiera!
Oglejte si velefilm
SADOVI ZEMLJE
Olivia de Havilland
Georg Brent
Predstave ob 16., 19. in 21. uri!
KINO MATICA — 21-24

u— **Redna plesna vaja Akademske Jadranske Straže** bo jutri ob 20. v dvorani Trgovskega doma. Na programu je vesela družabna igra. Jenko, Adamič-jazz.

u— **Motoklub Zagreb** je podaril veliko bronasto plaketo najboljšemu ljubljanskemu dirkaču na cestni dirki motosekcije Avtokluba, ki je bila 6. t. m. na Večni poti. Plaketa je originalno delo v bronu in je razstavljena v izložbi tvrdke Lojza Šmuca na Aleksandrovi cesti.

Iz Celja

e— *Predavanje o proboju solunske fronte leta 1918.* bo priredilo Sokolsko društvo Celje-matica danes ob 20. v veliki dvorani Narodnega doma v okviru sokolskih proslav 20-letnice naše narodne svobode. Predaval bo poveljnik 39 pp. generalštabni polkovnik g. Dragoljub Mihajlović. Vabimo vse narodno občinstvo, da se udeleži tega zanimivega in poučnega predavanja.

e— *Koncert Celjskega pevskega društva* bo jutri, v soboto, ob 20. v veliki dvorani Narodnega doma. Na sporedu so najpriljubljenejše skladbe sodobnih slovenskih skladateljev. Na tem koncertu bo obhajal društveni pevovodja g. Pec Šegula desetletnico svojega plodonosnega udejstvovanja kot pevovodja CPD. Občinstvo naj se udeleži tega koncerta, ki bo nudil lep umetniški užitek, v čim večjem številu in tako pokaže svoje razumevanje za požrtvovalno in uspešno kulturno delo društva, zbora in njegovega pevovodje.

e— *Društvo hišnih posestnikov za Celje in celjski srez* opozarja, da je treba vložiti davčne napovedi za odmero zgradarine za leto 1939. do 30. t. m. pri davčni upravi. Društvo bo za vse hišne posestnike, ki so člani društva, izgotavljalo v svoji pisarni v Razlagovi ulici štev. 8 brezplačno davčne napovedi v času od 14. do 26. t. m. od 8. do 12. in od 14. do 16. Tudi ostali posestniki se lahko zglasijo v tem času v pisarni, če pristopijo k društvu. K napovedi je treba po možnosti prinesti kopijo zadnje napovedi, katastrski list, zadnji plačilni nalog o gostaščini in kanalščini ter knjižico za vodarino, kajti le tako se bo dala napoved pravilno izpolniti. Tudi tiskovino za napoved mora vsak sam prinesti, ker jih v pisarni ni na razpolago.

SAMO ŠE DANES ob 16., 19. in 21. uri. Ne zamudite si ogledati izredno filmsko delo, ki je prava himna lepoti in vzvišeni ljubezni!
TAMARA
Vrhunec hudožestvene igre! Najboljši francoski igralci!
KINO SLOGA Tel 27-30.
Pozor! Jutri premiera! Duhovita dunajska veseloigra
Vse za ljubezen!
V glavni vlogi ROLF WANKA nepozaben iz filma PATER VOJTEH

e— *Kako nastane vremenska napoved?* O tem bo predaval docent g. dr. Reya, vodja meteorološkega zavoda ljubljanske univerze, v ponedeljek 14. t. m. ob 20. na ljudskem vseučilišču. Zanimivo predavanje bodo spremljale skioptične slike.

e— *Umrl je* v sredo v Razlagovi ulici štev. 3 v starosti 42 let, zadet od srčne kapi slaščičar g. Ivan Rebeuschegg, brat pokojnega celjskega hotelirja in mesarskega mojstra g. Franca Rebeuschegga. Pogreb bo danes ob 16. iz mrtvašnice na mestnem pokopališču. Pokojnemu bodi ohranjen blag spomin, svojcem naše iskreno sožalje!

e— *Nova žrtev napadalcev.* Pred dnevi je neki moški napadel blizu Šmarja pri Jelšah 48-letnega Antona Mikšeta, dninarja brez stalnega bivališča. Udaril ga je s kolom po glavi in desni roki ter ga močno poškodoval. Mikšeta so oddali v celjsko bolnišnico.

e— *Licenciranje žrebcev* bo v petek 25. t. m. ob 13. na mestnem sejmišču v Celju. Lastniki žrebcev naj priženejo na pregled vse nad poldrugo leto stare žrebce točno ob napovedanem času. Priporočljivo je, da se predvedejo licencovalni komisiji tudi vsi mlajši žrebci zaradi določitve eventualne sposobnosti. Lastniki žrebcev se naj do 20. t. m. oglasijo na mestnem poglavarstvu v Celju v sobi štev. 47.

e— *Orožniki so našli še nekaj oropanega denarja.* Ko so orožniki iz Štor v četrtek ob 12.45 oddali roparskega morilca Jurija Sabukoška v zapore okrožnega sodišča v Celju, so odšli popoldne na dom posestnice Apolonije Sovinčeve v Žepino. Sovinčeve niso našli doma. Na podlagi izpovedi aretiranega Sabukoška so preiskali hišo in klet ter končno našli v kleti pod krompirjem škatlo, v kateri je bilo 6.500 din gotovine, ki je bila gotovo tudi last umorjene Ivanke Zakrajškove. Sovinčeva se še do včeraj ni vrnila. Sumijo, da je pobegnila. Orožniki so ukrenili vse potrebno, da čimprej izsledijo Sovinčevo.

BISMARKOV OSEL

Ko je južnozapadna Afrika postala nemška kolonija, so po rajhu šepetali, da bo Bismark osebno obiskal novo nemško posest. Eden višjih dostojanstvenikov iz njegove okolice je državnika vprašal, če misli res potovati v Afriko. Po kratkem razmišljanju se je stari državnik odrezal:

— Da, potoval bom, toda samo na tistem oslu, ki si je to vest izmislil...

Iz Maribora

a— **Problemi šole in doma.** V sredo 9. t. m. je bil v mali dvorani Narodnega doma redni občni zbor društva »Šola in dom« v Mariboru. Občni zbor je otvoril in vodil agilni društveni predsednik g. Franc Skaza, ki je podal uvodoma izčrpno poročilo o prizadevanjih upravnega odbora v pretekli poslovni dobi. Omenjal je akcijo za novo realno gimnazijo, za preureditev mariborskih telovadnic v higienskem oziru. Intervencijo pri mestnem županu radi odgovarjajočih otroških igrišč v parku, oživotvorjenje vzgojne posvetovalnice v Mariboru, kjer bodo požrtvovalno sodelovali funkcionarji tukajšnje »Pedagoške centrale«, potrebo ustanovitve poklicne posvetovalnice, skrb za našo zanemarjeno mladino, za kar naj se ustanovi v Mariboru dečje vzgajališče, končno še reorganizacijo pouka ženskih ročnih del. V okviru svojega poročila se je zahvalil za pomoč in sodelovanje zlasti Pedagoški centrali, ki je takorekoč hrbtenica mariborskega društva »Šola in dom«, potem Ženskemu društvu in vodstvom vseh mariborskih šol. Sledili sta poročili tajnika strokovnega učitelja Ignacija Mlačnika in blagajnika Franca Rozmana. Društvo šteje 147 članov. Prebitek blagajne izkazuje 6150 dinarjev. V okviru predsnočnjega občnega zbora je bilo tudi predavanje prof. Bizjaka o slikih med šolo in domom. Pri volitvah je bil izvoljen pretežno dosedanji odbor s predsednikom F. Skazo, tajnikom I. Mlačnikom ter blagajnikom F. Rozmanom.

Din 100.000
je zadela 10. t. m. srečka drž. razr. loterije
štev. 4638,
ki je bila kupljena pri
Bančni poslovalnici in pooblaščeni glavni kolekturi drž. razredne loterije
BEZJAK — Maribor
MARIBOR, GOSPOSKA UL. 25.

a— **Umetniški klub v Mariboru** priredi literarni večer sodobne slovenske proze v soboto 12. t. m. ob 20. v Aleksandrovem domu v Rogaški Slatini. Iz svojih del bodo brali Anton Ingolič, Miško Kranjec, Albin Podjavoršek, Ivan Potrč in Franjo Roš. Slične literarne večere namerava prirediti mariborski umetniški klub po vseh večjih in manjših krajih na področju bivše mariborske oblasti.

a— **V Ljudski univerzi** predava drevi ob 20. prof. Stanko Bunc o postanku in razvoju slovenskega jezika. Predavatelj nam bo pokazal, kako se je rodila slovenščina iz skupnega govora starih Slovanov, pokazal sorodstvene razmere med slovanskimi jeziki, predočil teritorialni in socialni razvoj materinščine in poudaril današnji razmah.

a— **Pogojno izpuščeni obsojenci.** Včeraj dopoldne je bilo pogojno izpuščenih iz tukajšnje moške kaznilnice 13 kaznjencev, ki so presedevali zaporno kazen od 1 do 10 let. Med njimi so tudi 4 ubijalci in dva morilca. Ostali so bili svoječasno obsojeni zaradi vlomov tatvin, goljufij in drugih zločinov. Na policiji so jih daktiloskopirali, nakar so pogojno odpuščene kaznjence, ki so pretežno doma v mariborski okolici, odpremili v domovinske občine.

Občinstvo gleda z največjim navdušenjem Walt Disneyjevo
SNEGULČICA IN SEDEM ŠKRATOV
filmsko umetnino po pravljici bratov GRIMM
Predstave ob 16., 19. in 21. uri!
KINO UNION, tel. 22-21

a— **Zaročna v Štandekerjevi »Prevari«,** katere krstna predstava bo jutri v Malčevi režiji in scenskih načrtih inž. arh. Franca: Lemež P. Kovič, Lonka Starčeva, Drobežev Tone, Nakrst, Lemeževa Treza Gorinškova, njeni sestri Pepo in Tino Kraljeva in Zakrajškova, Tinin mož Gorinšek. Poleg zbora in kmečke godbe nastopajo v ostalih vlogah Savinova, Košuta, Košič, Blaž itd.

a— **Martinovanje pri Mariborski koči.** Slovensko planinsko društvo v Mariboru ima v soboto 12. t. m. zvečer in v nedeljo 13. t. m. tradicionalni praznik planinskega martinovanja, ki je skozi dolgo vrsto let združeno z obiskom hrvatskih planincev Sljemenašev iz Zagreba. 30 hrvatskih gostov planincev prispe že v soboto zvečer k Mariborski koči. Za vse goste, ki se pripeljejo z vlakom, oskrbi Putnik posebno vožnjo z avtobusom od Maribora gl. kol. do Cvečkove žage, od koder je do Mariborske koče še samo četrt ure peška. Te vožnje se lahko poslužijo tudi mariborski planinci, ki se lahko prijavijo pri Putniku do najpozneje sobote opoldne. Dični Sljemenaši srčno vabijo mariborske planince in prijatelje, da se sestanejo z njimi že v soboto pri družabnem prijateljskem večeru pri Mariborski koči. Vsi veseli dobrodošli!

a— **O tem in onem.** Poštniku Alfredu Brezniku iz Sp. Radvanjske ceste in zasebniku Aleksandru Šostru sta izginili kolesi z evid. št. 2-125589 ter 2-24454. — Iz zaklenjene miznice inž. V. Benigerja so odnesli gotovine v iznosu 150 din. — Pred Veliko kavarno je povozil avto kolesarja T. Trifunoviča, ki je k sreči dobil le lažje poškodbe. — V Ribnici na Pohorju je padel z okna na cesto leto in pol stari pos. sinček Dušan Verdinek. Obležal je s težkimi poškodbami na glavi. Prepeljali so ga v bolnišnico. — Prevžitkar Anton Markon iz Selnice ob Dravi je padel po domačih stopnicah tako nesrečno, da si je pri tem natrl več reber. Zdravi se v bolnišnici.

a— **Radovedna poštarica** je bila označba članka, ki ga je prineslo »Jutro« decembra lani in navedlo, da je bila Slava Kociper, poštarica v Ivanjkovcih, obsojena zaradi odpiranja pisem. Proti razsodbi okrožnega sodišča v Mariboru se je vložil priziv na apelacijsko sodišče s prošnjo, da se izvrši ta obširnejše zaslišanje prič in strokovnjaka preiskava inkriminiranih zavitkov. Apelacijsko sodišče je prizivu ugodilo in poštarica Slava Kociper je bila pri razpravi pred okrožnim sodiščem na podlagi temeljitih poizvedb in preiskave kuvert po policijskem strokovnjaku 8. t. m. oproščena, ker se je dognala njena nekrivda.

a— **Najemniki stanovanj in poslovnih lokalov!** Dne 13. t. m. bo v Gambrinovi dvorani javno zborovanje stanovanjskih najemnikov ob 10. dopoldne. Na dnevnem redu je znižanje najemnin. Vsi najemniki pridite polnoštevilno, da s tem pokažete svojo zavednost in da niste zadovoljni z dosedanjimi previsokimi najemninami! Vsa društva in korporacije pa se naprošajo, da opozore svoje članstvo na velik pomen tega zborovanja.

a— **Sreča v nesreči.** Na Aleksandrovi cesti v Studencih se je pripetil karambol, ki bi skoro imel usodne posledice. Mestni avtobus je dohitel kočijaža, ki je vozil po sredini ceste in ki se navzlic signalu ni izognil. Avtobus je zavil na levo, pa se je ob kupu gramoza močno nagnil. Pri tem je z zadnjim delom udaril ob kočijo in se je oje kočije zarilo v avtobus. Le srečnemu naključju je pripisati, da ni bilo hujših posledic.

a— **Nadarbinska viničarija v ognju.** 4 in pol letni Franček Bratuša, viničarjev sin, je pri igri z vžigalicami zanetil ogenj, ki je zajel ljutomersko nadarbinsko viničarijo v Ivanjkovcih. Viničarija je zgorela do tal, razen tega tudi poljski pridelki in svinje. Škoda znaša okoli 20.000 dinarjev.

Iz Tržiča

č— **Nočni napad.** V nedeljo se je vračal ponoči iz Sokolskega doma g. Ž. F. proti domu. Na mostu pa sta ga nenadno naskočila dva mlada neznanca. Napadeni se je postavil v bran. K sreči je privozil tedaj mimo avto, z druge strani pa je prišel g. K. Napadalca sta se prestrašila in jo odkurila v noč.

č— **Nasilnež.** Te dni se je pojavil v mestu krošnjar in prodajal po hišah gosje perje. Oglasil se je pri Tomazinovih, ki stanujejo v visokem pritličju. Tu je bila sama doma 16-letna hčerka. Ponudbo nakupa je odklonila, češ da ni nikogar doma. To priliko pa je izrabil krošnjar, zgrabil jo je za vrat in ji hotel storiti silo. Deklici se je posrečilo, da se ga je oprostila. Ker ni našla drugega izhoda, je skočila skozi okno na cesto, kjer je obležala z zlomljeno nogo. Na krik so prihiteli sosedje in tem se je posrečilo nasilneža prijeti in ga izročiti orožništvu. Deklico so prepeljali v ljubljansko bolnišnico. Nasilnež zasluži najostrejšo kazen.

Iz Kamnika

ka— **V soboto je Jadranska straža** s sodelovanjem Sokola. Lire in Narodne čitalnice priredila v čitalnični dvorani proslavo jadranskega dne. Spored je bil dobro izbran in v vseh točkah lepo izveden. Večer je nudil polno užitka, da je lahko žal vsem zamudnikom. Dvorana še zdaleč ni bila polna.

ka— **Nov atelje.** Akademski slikar Stane Cuderman zida na spodnjem koncu Dančkovega hriba (nad Samčevim predorom) slikarski ateljé. Prejšnji teden si je stavbišče ogledala komisija občinskega turističnega odbora zaradi naprave steza na hrib in splošne ureditve te strani hriba. Odločitev je bila zaradi slabe preglednosti odložena na pozneje. Upajmo, da bo nova stavba tvorila skupaj z nasproti stoječim Malim gradom harmonično in slikovito enoto.

Iz Zagorja

z— **Radodarnost med prebivalstvom.** Pred nekaj leti se je ustanovilo tudi pri nas Društvo za varstvo otrok, da nudi vsaj najbednejšim nekaj zaščite in podpore. Oblastva so prispevala denarno pomoč, vendar je imel odbor mnogo skrbi, da je vsaj deloma ustrezal namenu društva. Odbor tvorijo osebe vseh naziranj in znajo vedno pridobiti sredstva, da pomagajo otrokom. Tudi letos je bila na praznik Vseh svetnikov na pokopališču zbirka, ki je prinesla lepo vsoto 1.870 din. Vsem darovalcem se društvo najlepše zahvaljuje.

z— **Sokolsko gledališče** je v nedeljo pričelo sezono s Cankarjevo dramo »Jakob Ruda«. Obisk je bil zadovoljiv. Igralci so se potrudili, čeprav je bilo za tako težavno igro vse premalo časa za popolno naštudiranje vlog. V prihodnje pripravljajo razne igre, ki bodo ustrezale vsemu občinstvu.

z— **Žagarjev klanec na Rovih regulirajo.** Cesta iz Zagorja preko Kotredeža do Čemšenika je bila že precej časa v razgovorih, kako bi jo izpopolnili, da bo ustrezala sedanjemu prometu. Prva namera, da bi jo razširili in izpeljali do Trojan, se zaradi pomanjkanja sredstev ni izvršila. Da se vsaj deloma ugodi želji prebivalstva pod Sv. Planino, v Znojilah in drugih krajih, so začeli s podporo banovine in županstva regulirati cesto na Rovih. Hudi klanec in ovinek pri Pircu bo odpravljen.

Iz Šoštanja

š— **Občni zbor učiteljskega društva.** V soboto je bil v Šoštanju občni zbor učiteljskega društva za šoštanjski okraj. Predsednik Mencej je prisrčno pozdravil tudi novo nameščene učiteljice in učitelje. Spomnil se je 20-letnice, v nadaljnem pa je obravnaval važnejše dogodke v stanovski organizaciji, zlasti sklepe banovinske in državne skupščine JUU. Iz tajniškega poročila Robinščaka povzemamo, da je imelo društvo v minulem poslovnem letu pet zborovanj z več predavanji. Med članstvo je društvo razposlalo več anketnih pol z raznimi aktualnimi vprašanji, ki zadevajo življenje v organizaciji in študij socialnih in kulturnih razmer šolskega okoliša. Te anketne pole so zbrale mnogo koristnega gradiva za smotrn in uspešen pouk v šoli. Ko so podali poročila blagajničarka Trobejeva Cilka, Pokeržnik za nadzorstvo in drugi, je občni zbor določil obširen načrt dela v šoli in izven nje.

Iz Novega mesta

n— *Kino »Dom«* v Sokolskem domu bo predvajal danes in jutri, obakrat ob 20.15 ter v nedeljo ob 15., 18. in 20.15 zvočni velefilm »USPAVANKA«. V glavni vlogi slavni pevec: Benjamino Gigli. Predigra: Paramoutov zvočni tednik.

Gospodarstvo

Naraščanje državnih davčnih dohodkov

Finančno ministrstvo je objavilo v »Službenih novinah« običajni mesečni pregled o gibanju državnih financ, in sicer za mesec september. V tem mesecu so bili sicer dohodki od neposrednih davkov in carinski dohodki manjši nego lani v istem mesecu, zato pa so bili večji dohodki od trošarin, taks in monopolov.

Dohodki od neposrednih davkov so znašali v septembru 213.7 milijona din in so bili pri tem za 15.5 milijona din manjši nego v istem mesecu preteklega leta, dohodki trošarin so narasli na 85.8 milijona din (za 5.1 milij. din več), dohodki od taks pa so znašali 118.6 milijona din (za 0.6 milijona din več). Monopolski dohodki so narasli na 192.2 milijona din (za 13.9 milijona din več), carinski dohodki pa so dosegli le 94.5 milijona din (za 4.0 milijona din manj).

Gibanje državnih davčnih dohodkov v prvem polletju tekočega proračunskega leta je bilo v primeri z ustrezajočimi dohodki v istem polletju prejšnjih treh let naslednje (v milijonih din):

	April — Septemer			
	1935	1936	1937	1938
Neposredni davki	982	1065	1272	1325
Trošarine	406	426	450	516
Takse	481	508	580	628
Carine	347	326	515	523
Monopoli	983	965	1040	1074
Skupaj	**3199**	**3326**	**3857**	**4066**

Donos neposrednih davkov je bil v prvi polovici tekočega proračunskega leta za 53 milijonov din ali 4.2% večji nego lani in za **343 milijonov din ali za 35% večji nego leta 1935.**

Tudi trošarinski dohodki so bili letos za 66 milijonov din ali za 14.6% večji nego lani in za 110 milijonov din ali za 27% večji nego leta 1935.

Znatno so se letos povečali taksni dohodki, in sicer v primeri z lanskim letom za 48 milijonov ali za 8.3%, v primeri z letom 1935 pa za 147 milijonov ali za 30.5%.

Dohodki od carin so bili letos v prvi polovici proračunskega leta le nebistveno večji nego lani in znaša to povečanje komaj 8 milijonov din, v primeri z letom 1935. pa so bili letos **carinski dohodki za 176 milijonov din ali za 51% večji.**

Končno je omeniti še **monopolske dohodke,** ki so v primeri z istim razdobjem lanskega leta narasli za 34 milijonov ali za 3.3%, v primeri z letom 1935. pa znaša povečanje 91 milijonov ali 9.3%.

Celotni donos neposrednih davkov, posrednih davkov, carin in monopolov je znašal letos v prvi polovici tekočega proračunskega leta 4066 milijonov. Ta donos je bil za 209 milijonov ali 5.4% večji nego v istem razdobju lanskega leta in za 867 milijonov din ali za 27% večji nego leta 1935.

Dohodki državnih podjetij

Tudi dohodki državnih podjetij so bili v splošnem večji nego lani. **Dohodki železnic so v septembru narasli na 252 milijonov din** in so bili pri tem za 46 milijonov večji nego lani v istem mesecu. **V prvi polovici tekočega proračunskega leta pa so znašali dohodki državnih železnic 1217 milijonov,** t. j. za 70 milijonov več nego v istem razdobju lanskega leta in za 251 milijonov več nego v istem razdobju leta 1936.

Dohodki pošte, telegrafa in telefona so dosegli v septembru 48 milijonov din (za 4.9 milijona din več nego lani). V prvi polovici tekočega proračunskega leta pa so znašali 271 milijonov, t. j. za 23 milijonov din več nego v istem razdobju lanskega leta in za 50 milijonov več nego v istem razdobju leta 1936.

Dohodki državnih rudnikov so v septembru zaostajali v primeri z lanskim letom in so znašali le 15.2 milijona din, t. j. za 12.9 milijona din manj nego lani. Navzlic temu kaže celotna vsota dohodkov državnih rudnikov za prvo polovico proračunskega leta le malenkostno nazadovanje v primeri z lanskim letom, kajti v prvi polovici letošnjega leta so znašali dohodki državnih rudnikov 145.9 milijona din, nasproti 146.1 milijona din pred enim letom in 109 milijnom pred dvema letoma.

Dohodki državnih gozdov pa so se v septembru nekoliko dvignili, in sicer na 8.0 milijona din (za 3.6 milijona din več nego lani). Navzlic temu so bili dohodki državnih gozdov v prvi polovici letošnjega proračunskega leta manjši nego lani, saj so dosegli le 37.4 milijona din nasproti 46.1 milijona din v lanskem in 33 milijonov din v predlanskem letu.

Važna odločba glede založnih kleti vinskih veletrgovcev

Čl. 19. pravilnika o banovinski trošarini na vino in žganje z dne 12. 12. 1937 določa, da je v olajšavo trgovine dovoljeno spravljati vino in žganje v posebna shranišča pod nadzorom kontrolnih organov brez plačila banovinske trošarine in da otvoritev takih shranišč dovoljuje ban.

Na podlagi tega določila se je banska uprava v Ljubljani kmalu po izdaji cit. pravilnika postavila na stališče, da spadajo pod pojem takega shranišča tudi **založne kleti vinskih trgovcev na debelo** in je zato zahtevala od vseh trgovcev na svojem področju, da vložijo posebne prošnje za dovolitev trošarine prostih založnih kleti. Večini vinskih trgovcev na debelo so bile take kleti tudi dovoljene, nekaterim prošnjam pa banska uprava ni ugodila.

Eden izmed vinskih trgovcev na debelo, ki mu trošarine prosta založna klet ni bila dovoljena, pa je imel pomisleke o pravilnosti banske rešitve ter se je zato pritožil na finančno ministrstvo v Beogradu. Svojo pritožbo je utemeljil v bistvu takole:

Po določilih cit. pravilnika so vinski trgovci na debelo že à priori oproščeni plačevanja banovinske trošarine, ki jo morajo plačati edino v primeru prodaje vina neposredno potrošniku ter v primeru lastne porabe preko predpisane količine. V vseh ostalih primerih vinski trgovci na debelo nimajo plačevati trošarine in jo plačujejo točilci na drobno, preden postavijo vino v točilno klet. Ako pa vinski trgovci na debelo, razen navedenih dveh primerov, nimajo dolžnosti plačevanja banovinske trošarine, tedaj morajo nujno imeti pravico do trošarine prostih založnih kleti, saj predstavljajo večje zaloge vina bistvo vinske trgovine na debelo. S trošarine prostimi shranišči v smislu čl. 19. cit. pravilnika zakonodajalec sploh ni mislil na založne kleti vinskih grosistov, marveč so mišljena ta shranišča le kot samostojna skladiščna podjetja, v katera shranjujejo lastniki začasno svoje trošarinsko blago brez takojšnjega plačila trošarine. To izhaja tako iz določil cit. pravilnika kakor tudi iz določil zakona o državni trošarini in njegovega pravilnika.

Finančno ministrstvo v Beogradu je s svojo rešitvijo z dne 12. 9. 1938 (br. 10.222/VII) tej pritožbi ugodilo iz gori navedenih razlogov ter izreklo svoje načelno mnenje, da banska uprava vinskim trgovcem na debelo ne more odreči pravice do lastnih trošarine prostih založnih kleti.

Gospodarske vesti

= **Kako je z bencinskimi rezervami v Ljubljani.** Prejeli smo: Ko je bilo letos odrejeno znižanje taks na benzin in je bila določena prodajna cena, je bencinski kartel (Standard in Shell) istočasno dobil znatne carinske ugodnosti pri uvozu s pogojem, da mora držati rezervne zaloge, ki znašajo 1/3 letno uvožene količine. Bencinski kartel je kmalu po izenačenju prodajnih cen na drobno dvignil cene v trgovini na debelo, nato pa je dosegel podražitev bencina na drobno in ponovno dvignil cene pri prodaji na debelo, a sedaj je ostala Ljubljana še brez bencina. Kartel ga že od ponedeljka nima, na bencinskih črpalkah so količine izčrpane in kolikor nam je znano, obratuje samo še ena črpalka, medtem ko so druge že prazne. Kdaj bodo prispele cisterne, pisarne kartele do danes niso mogle dati nobenega zagotovila. Vsa leta preje se kaj takega ni pripetilo, ker je bila svobodna konkurenca in je že to navajalo na pravočasno preskrbo z bencinom. Danes, ko je konkurenca zaradi privilegijev kartela odpadla, ne vzdržuje kartel niti predpisane rezerve in pušča tako važen trg, kakor je Ljubljana brez kaplje bencina. Baje je temu vzrok napetost med špiritnim in bencinskim kartelom, toda vse te stvari bi se ob prosti konkurenci in ukinjenju privilegijev uredile same po sebi. Naše domače male rafinerije in naši uvozniki zaradi težkih predpisov, prikrojenih za kartele, ne morejo dobivati blaga direktno, a kartel očitno ni pod kontrolo glede stanja rezervnih zalog. Kako bi bilo v Ljubljani, če bi nastopilo pomanjkanje bencina v glavni tujskoprometni sezoni, ko je potrošnja bencina še enkrat tako velika, kakor je danes.

= **Po občutnem nazadovanju v septembru so se vloge pri Poštni hranilnici pričele zopet dvigati.** Zaradi nervoznosti, ki se je pojavila med vlagateli v drugi polovici septembra v zvezi z mednarodno politično napetostjo zaradi nemško-češkoslovaškega spora, so se hranilne vloge pri Poštni hranilnici v teku septembra, kakor smo že poročali, zmanjšale na 128 milijonov in so znašale ob koncu septembra 1190 milijonov. Sedaj objavlja Poštna hranilnica svoj izkaz za mesec oktober, ki kaže, da je v preteklem mesecu nastopilo že popolno pomirjenje. Vloge so od začetka do konca oktobra zopet nekoliko narasle, in sicer za 2.6 na 1192.9 milijona din, (lani ob koncu oktobra 1169.3). Čekovne vloge, ki so se v teku septembra zaradi dviganja dobroimetij od strani denarnih zavodov skrčile za 179 milijonov, so v teku oktobra **zopet narasle, in sicer za 146 na 1682 milijonov** (lani 1714). To zopetno znatno povečanje čekovnih vlog nam priča, da so denarni zavodi, ko je nastopilo pomirjenje med vlagatelji, svoja gotovinska sredstva pričeli znova nalagati pri Poštni hranilnici. Zaradi gornjih transakcij se je znatno povečal tudi promet po čekovnih računih, ki je znašal v oktobru 8553 milijonov (lani v oktobru 7887).

= **Zbor Centrale industrijskih korporacij.** V veliki dvorani Zbornice za TOI v Novem Sadu je bil včeraj 22. zbor Centrale industrijskih korporacij kraljevine Jugoslavije. Posvetovanja so se udeležili številni zastopniki industrijskih organizacij iz vse države, zlasti tudi iz Slovenije. Navzoči so bili tudi zastopniki trgovinskega ministrstva in Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine. Zborovanje je otvoril predsednik Centrale g. Avgust Praprotnik, ki je izrazil svoje zadovoljstvo nad veliko udeležbo, ki priča, kako srečna je bila zamisel, da se priredi vsake tri mesece konferenca v raznih krajih države. Zatem je generalni tajnik Čurčin podal referat o javnih nabavah in o javnih delih, dr. Cvetko Gregorič pa referat o fiskalni obremenitvi industrije. Med drugimi je govoril tudi ravnatelj Trboveljske premogokopne družbe dr. Vrhunec. Konferenca je zvečer zaključila svoje delo. Sprejete so bile resolucije, ki vsebujejo želje in zahteve industrijcev in ki bodo predložene merodajnim činiteljem.

= **Sestanek mednarodnega kartela za mehki rezani les.** Dne 16. t. m. bo v Stockholmu seja evropskega kartela za mehki rezani les. Na seji bodo zastopane naslednje države: Švedska, Finska, Rusija, Poljska, Rumunija, Jugoslavija, Češkoslovaška in Letonska. Pričakovati je, da se bo na tej seji razpravljalo o nadaljnji omejitvi izvoznih kvot glede na nepovoljno stanje na mednarodnem lesnem trgu.

= **Iz trgovinskega registra.** Centralna transportna družba z o. z. v Ljubljani je vpisala v beograjski trgovinski register svojo podružnico v Beogradu, ki jo bo vodil inž. Albert Plemelj. — Pri družbi »Ta-Ta« d. d. v Beogradu je izbrisan dosedanji prokurist Julij Wiener.

= *Dobave:* Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 16. t. m. ponudbe za dobavo žebljev, bele krede, sidola, podložnih ploščic, hrastove skorje ter hrastovega jamskega lesa. Štab mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 22. t. m. ponudbe za dobavo ročnih pil za kovino in strojnih pil, paste za čiščenje kovin, azbesta, žebljev, vijakov in žice iz železa in medi, cinkove, železne in aluminijaste pločevine, kravjega usnja, plošnatega železa ter plovca, do 10. decembra pa za dobavo jekla. Komanda pomorskega arzenala v Tivtu sprejema do 26. t. m. ponudbe za dobavo elektrotehničnega materiala. Direkcija drž. rudnika Ugljevik sprejema do 25. t. m. ponudbe za dobavo dežnih plaščev in kratkih pelerin. Direkcija drž. rudnika v Vrdniku sprejema do 2. decembra ponudbe za dobavo 200 kg »Saksola« ter električnega materiala za signalizacijo. Uprava vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu sprejema do 17. t. m. ponudbe za dobavo 2.100 kg jekla do 19. t. m. za dobavo hrastovih pragov do 21. t. m. raznih krp za čiščenje in do 22. t. m. za dobavo impregniranih borovih pragov.

= *Licitacije:* Dne 15. t. m. bo pri ekonomskem oddelku gen. direkcije drž. železnic v Beogradu licitacija za dobavo kreozotnega olja. Dne 16. t. m. bo pri štabu komande vojašnice Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja v Ljubljani licitacija za oddajo raznih zidarskih in krovskih del. Dne 15. t. m. bo v pisarni inženjerije dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za napravo žične ograje. Dne 21. t. m. bo pri tehnični komisiji št. 1 na Vrhniki licitacija za dobavo električnega materiala.

Borze

10. novembra

Na ljubljanski borzi so se danes angleški funti v privatnem kliringu trgovali nespremenjeno po 238. V zagrebškem privatnem kliringu je bil še promet v grških bonih po 36 (v Beogradu po 35.57). Nemški kirinški čeki stanejo v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu nespremenjeno 14.30.

Na zagrebškem efektnem tržišču se je Vojna škoda pri prijaznejši tendenci trgovala po 473 (v Beogradu po 474.75 — 475). Zaključki so bili še v 7% Blairovem posojilu po 91.12 (v Beogradu po 91.25).

DEVIZE

Ljubljana: Amsterdam 2390.66 — 2405.26, Berlin 1760.02 — 1773.90, Bruselj 743.20 — 748.26, Curih 996.45 — 1003.52, London 208.63 — 211.68, New York 4364.75 — 4401.07, Pariz 116.54 — 117.98, Praga 150.93 — 152.04, Trst 230.04 — 233.53.

Curih. Beograd 10, Pariz 11.7125, London 20.96, New York 441.50, Bruselj 74.60 Milan 23.20, Amsterdam 239.80, Berlin 176.75, Stockholm 107.95 Oslo 105.3250 Köbenhavn 93.5750, Praga 15.15, Varšava 72.87, Budimpešta 87.50, Atene 3.95, Bukarešta 3.25.

EFEKTI

Zagreb. Državne vrednote: Vojna škoda 474 — 475, 4% agrarne 59 — 61, 6% begluške 90—91, 6% dalm. agrarne 89.50 — 90.50, 7% stabiliz. 97 — 98.50, 7% invest. 98 — 99.50, 7% Seligman 100 den., 7% Blair 91.12 — 91.50, 8% Blair 98 — 98.50; delnice: Narodna banka 7350 den., PAB 222 — 226, Trboveljska 180 den., Gutmann 50 — 60, Šećerana Osijek 100 bl., Osiječka ljevaonica 160 den., Isis 20 den., Jadranska 350 den.

Beograd. Vojna škoda 474.75 — 475 (474.75 — 475), 4% agrarne 60 — 61.50, 4% severne agrarne 59 den., 6% begluške 90.25 — 90.50 (90.50), 6% dalm. agrarne 90 — 90.25 (90), 7% invest. 99.25 den., 7% Seligman 100 — 103, 7% Blair 91 — 91.50 (91.25), 8% Blair 97.50 — 99.50, Narodna banka 7400 den., PAB 227 den.

Blagovna tržišča

ŽITO

+ **Novosadska blagovna borza** (9. nov.) Tendenca nespr. mirna. — **Pšenica:** sremska 148 — 150; slav. 149 — 151 **Rž:** baška 144 — 146 **Ječmen:** baški in sremski 64/65 kg 148 — 152; pomladni 68 kg 180 — 185 **Oves:** baški sremski slav 142 — 144. **Koruza:** baška sušena pariteta Vršac in Indija 96 — 98. 242.50 — 252.50; »2« 222.50 — 232.50; »5« 202.50 — 212.50; »6« 182.50 — 192.50; »7« 152.50 — 162.50; »8« 110 — 112.50. **Otrobi:** baški 90 — 97. **Fižol:** baški 280 — 285.

+ **Budimpeštanska terminska borza** (10. t. m.). Tendenca slaba. **Koruza:** za maj 15.97 — 15.98.

BOMBAŽ

+ **Liverpool,** 9. novembra. Tendenca mirna. Zaključni tečaji: za dec. 4.72 (prejšnji dan 4.77), za maj 4.76 (4.74).

+ **New York,** 9. novembra. Tendenca stalna. Zaključni tečaji: za dec. 8.51 (8.44), za maj 8.24 (8.18).

Iz sodne dvorane

Strelja, ker ga mečejo iz gostilne

Ljubljana, 10. novembra

Pred malim kazenskim senatom pod predsedstvom s. o. s. Lederhasa se je zagovarjal 30-letni mizar Egidij Kavčič iz Volčjega potoka ki je bil obtožen, da je v času policijske ure izzival v gostilni Jerneja Cerarja in da je tam s samokresom obstrelil Ivana Cerarja, ki je Jerneju pomagal postaviti izzivalnega Kavčiča pred prag. Ivanova poškodba je bila težjega značaja. Obtoženi se je izgovarjal na silobran in trdil, da je duševno dedno obremenjen, zato se je moral več let zdraviti v umobolnici. Izvedenci psihijatri so izjavili, da je obtoženi res zelo razdražljive narave zaradi slabih živcev, da pa njegovo zdravstveno stanje vendarle ni tako hudo, da ne bi bil za svoja dejanja odgovoren. Mali senat je razsodil, da Kavčiča zadene krivda in ga je obsodil na leto in dva meseca zatočenja, to je vrsta kazni, ki jo bo moral obtoženi prestajati v posebnem, svojemu zdravstvenemu stanju primernem zavodu v dokaj lažjih okoliščinah, kakor jih nudijo drugi zavodi. Obtožencev branilec dr. Peršin je proti tej razsodbi prijavil revizijo in priziv.

Oproščeni od obtožbe

V tajni razpravi sta se pred velikim kazenskim senatom, v katerem so pod predsedstvom s. o. s. Kralja sodelovali gg. s. o. s. Brelih, Lederhas, Fellaher in Kokalj, zagovarjala mehanik Valent Marinko iz Spodnje Zadobrove in čevljarski mojster Franc Kumše iz Sneberja proti obtožbi državnega tožilca g. Severja zaradi zločinstva po čl. 1. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Obtoženca, ki ju je zagovarjal odvetnik dr. Lado Vavpetič, sta odločno zanikala vsakršno krivdo in sta bila na podlagi dokaznega materiala oproščena.

Iz državne službe

Beograd, 10. nov. p. Za primarija 6. pol. skupine v splošni državni bolnišnici v Ljubljani je imenovan asistent dr. Heferle.

Praznik premirja

Beograd, 10. nov. p. Jutrišnji praznik premirja, ki je bilo sklenjeno ob koncu krvave svetovne vojne, bodo po vsem svetu slovesno proslavili. V Beogradu bodo spominske svečanosti na vseh vojaških pokopališčih, udruženje rezervnih oficirjev in bojevnikov pa bo imelo svečano zadušnico v saborni cerkvi.

Sokol

Sokol v Tržiču je otvoril letošnjo jesensko sezono z uprizoritvijo Jurčičevega »Desetega brata«. Kljub malemu odru je igro prav dobro zrežiral br. Žagar Ferdo. Igralci so svoje vloge nad vse dobro rešili. Igralo se je dvakrat pri polni dvorani in občinstvo ni štedilo s priznanjem. Želeti bi bilo še več narodnih predstav. — V nedeljo 6. t. m. pa nas je Sokol presenetil s Petrovićevo dramo »Gozd«. Igra zahteva res mnogo truda in znanja, kar pa so naši vrli igralci pod vodstvom br. Dobrine Petra vzorno rešili. Žal, da je bil obisk bolj pičel. Kje tiči vzrok, ne vemo. Igra, kakor je bila podana, bi vsekakor zaslužila večji odziv. Našim pridnim igralcem pa vse priznanje!

Sokol v Slovenjem Gradcu je prisrčno proslavil češkoslovaški narodni praznik. V veliki dvorani Sokolskega doma je bilo 29. oktobra zvečer zbrano celotno članstvo. Proslavo je otvoril starosta br. Rojnik Ivan, nato pa je povzel besedo prosvetar br. Mrovlje Slavko in očrtal vse herojsko delo bratov Čehoslovakov v predvojni, posebno pa še v medvojni dobi. Naglasil je vezi češkoslovaškega in jugoslovenskega sokolstva v hudih dneh suženjstva in v radostnih dneh svobode. V dokaz, da v teh hudih dneh bratske republike čutimo z brati, bo vsak član prispeval po svoji možnosti za trpeče Čehoslovake. Nato je br. Prelovec opisal vtiske letošnjega manifestacijskega vsesokolskega zleta v Pragi. Prosvetni odbor in prednjaški zbor vneto delujeta. Prosvetni odbor ima predavanja v okviru prosvetne šole za novo članstvo. Te dni je br. prosvetar predaval o sokolski ideji in smotrih sokolstva in pa o državi in Sokolu. Dne 16. t. m. bo predaval starosta br. Rojnik Ivan o sokolski disciplini in sokolskem bratstvu, 23. t. m. bo zdravniško predavanje br. dr. Poharja, 30. t. m. pa zaključno predavanje br. prosvetarja o zgodovini sokolstva. Po tek predavanjih se bodo vršila razna poučna predavanja o perečih vprašanjih. Prednjaški zbor, z vnemo pripravlja proslavo 20letnice naše svobode v obliki svečane akademije 1. decembra. Naš Sokolski dom je v pravem pomenu žarišče nacionalne zavesti in telesne vzgoje na naši severni meji!

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri

Petek, 11.: Zaprto.
Sobota, 12.: Potopljeni svet. A.
Nedelja, 13. ob 15.: Izsiljena ženitev. Ljubezen zdravnik. Izven. Ob 20. Brezov gaj. Izven.

OPERA

Začetek ob 20. uri

Petek, 11: Zaprto.
Sobota, 12.: Don Kihot. Premiera. Premierski abonma.
Nedelja, 13. ob 15. Grofica Marica. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol. Ob 20. Gejša. Izven. Znižane cene.

V soboto se bo pela prvič na slovenskem odru Massenetova opera »Don Kichot«. To znamenito odersko delo francoske operne literature, ki je imelo krstno predstavo leta 1910. v Monte Carlu, je še danes na repertoarju francoskih in tudi drugih gledališč. Naše občinstvo je imelo ponovno priliko slišati razne arije po ljubljanski radio oddajni postaji, ki je oddajala plošče znamenitega ruskega basista, pokojnega Saljapina, ki je smatral vlogo Don Kichota za eno svojih glavnih in najboljših basovskih vlog poleg Borisa Godunova.

Prihodnjo sredo bo v drami premiera Strindbergove pravljične igre »Labodka«. Igra je prav tako primerna za odrasle, kakor tudi za mladino. Dejanje je polno čarovnij, spremljala ga pa bo prelepa glasba, ki jo je nalašč za to delo napisal finski skladatelj Sibelius. Režijo bo imel g. Ciril Debevec.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

Petek, 11.: Zaprto.
Sobota, 12. ob 20.: Prevara. Krstna predstava.

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE RAZREDNE LOTERIJE

A. REIN IN DRUG
Zagreb,
GAJEVA 8. ILICA 15.

obveščа neobvezno:

Pri današnjem žrebanju II. razreda 37. kola državne razredne loterije so bili izžrebani sledeči dobitki:

DIN 300.000.— št. 26547
DIN 100.000.— št. 4638
DIN 80.000.— št. 83553
DIN 50.000.— št. 51322
DIN 30.000.— št. 52893
DIN 25.000.— št. 59522
DIN 10.000.— št. 14714 66616 83329 87506 98479

PO DIN 6.000.—

5899 19397 23625 26800 37724 57247 67141 84424 84723 97092

PO DIN 3.000.—

3151 4369 12191 15686 27770 28750 29065 30010 31529 56977 58039 62327 69176 78067 78643 83116 84944 91023 94005 99026

PO DIN 1.000.—

406 3519 5726 9851 10638 14063 16405 19684 20923 36012 36524 38643 43163 48925 50471 51302 56440 56564 57223 59397 66833 74982 80260 87052 87533 91204 91953 97173 97261

Nadalje je bilo izžrebanih še 1430 dobitkov po Din 600.—.

Popolno uradno listo dobitkov, izdano in kontrolirano od same državne razredne loterije, torej brez vsakih pogreškov, pošljemo vsakomur na zahtevo.

Sledeče žrebanje III. razreda 37. kola bo 9. decembra 1938.

Dekle v Arktidi

6000 km skozi deželo tisoč jezer

Iz Laponske se je vrnila v London miss Gourlie, ki ve povedati zanimive stvari o svojih doživljajih na potovanju skozi »deželo tisoč jezer«, skozi Arktido in med finske Laponce.

Potovati v Arktido z velikimi, varnimi ladjami in jo opazovati z zakurjenega krova, ni nobena umetnost. Toda dežele ž njenimi prebivalci, njihovimi skrbmi in veselji na ta način nikoli ne spoznaš. Ta premislek in malo veselja do pustolovščin sta spravila Gourliejevo iz Londona na Laponsko. Ni znala niti ene besedice tamkajšnjih narečij, zvesti spremljevalci so ji bili le severni jeleni, ki so nosili njeno majhno prtljago. Tako je bredla pogostoma dolge ure skozi ozemlja, na katerih je stala voda do kolen, romala je skozi skopo deželo, ki je imela baš toliko zelenega, kolikor ga je zadostovalo skromnim severnim jelenom za hrano.

Trda tla ustvarjajo trde ljudi. Ti imajo svoje posebne zakone. Njih vrhovno načelo je pomoč v nadlogah in nevarnostih, pomoč za vsako ceno, tudi za ceno lastnega življenja. Toda z isto samoumevnostjo zapusti Laponec svojce in gre svojo pot, če jim bolezen in bližajoča se smrt ne da iti naprej. Tisti, ki zaostane, gleda za svojimi tovariši in sorodniki, dokler ne izginejo v daljavi, potem na smrt. Tako je bilo vedno in dovolj često je tudi umirajoči na isti način izgubil svoje najljubše, starše in otroke. Sedaj je pač prišla vrsta nanj...

Noči na daljnem severu so ledene. Ljudje zažigajo visoke ognje, ob katerih se grejejo. Severni jeleni so porabni za vse. V ozemljih, kjer leži sneg, vlačijo sani, prenašajo prtljago, dajejo svoje meso ljudem za hrano in svoje kože za obleko.

Miss Gourliejeva je nazadnje potovala tudi na krovu majhnega ribiškega parnika, ne kot potnica, temveč kot — mornar. Dolge tedne se je udeleževala pohodov na ribje vlake v Arktidi. To ni bila malenkost. »Pogostoma nas je stresal vihar,« pripoveduje. »Ogromni valovi so preplavljali krov, tako da so iz njih moleli samo najvišji deli ladje. Nekoč nas je gnalo z nezadržno silo proti plavajoči ledni gori. Kapitan je stal privezan na poveljniškem mostu. Kdor trenutno ni imel dela, je meril z očmi čedalje manjšo razdaljo med lednim kolosom in našo orehovo lupino. Bela smrtna gora je bila visoka kakšnih 60 m, bila je petkrat višja od našega parnika. Vihar je divljal neprenehoma. Seveda je gnal tudi plavajoči ledni otok, toda počasi, med tem ko je bil naš parnik prava igrača valovom. Niti eden izmed nas bi se pri trku z ledno goro ne rešil. V zadnjem trenutku šele se je dobro izteklo. Pretirano veselje do pustolovščin, ki me je prej obhajalo, je zdaj izginilo. Ponesla pa sem s seboj globok, neizbrisen vtis o trdih, ravnih ljudeh visokega severa, ki se jih bom vedno spominjala.«

Zanimivosti iz vsega sveta

V nekem londonskem predmestju so nevesto takoj po poroki odpeljali v bolnišnico, ker se je med ceremonijo pokazalo, da ima vnetega slepiča.

Neki trgovec s papigami v Buenos Airesu je delal lepe dobičke s prodajo papig, ki so govorile angleško in špansko. Prodajal pa jih je le tujcem, ki so zapuščali deželo. Sedaj je konkurenca ugotovila, da je bil ta prodajalec trebuhljač in ga je ovadila.

»Zadnji Mohikanec« ni bil zadnji. Ljudsko štetje v Oklahomi je ugotovilo, da živi tam še 30 čistokrvnih Mohikancev.

Francoski rejci kokoši so ustvarili pasmo, pri kateri petelini ne kikirikajo in kokoši ne kokodakajo.

Cejlon bo v kratkem izdal znamko, ki bo najdražja v vsem britskem imperiju. Veljala bo v našem denarju približno 1300 din in bo imela portret angleškega kralja. Uporabljali jo bodo v glavnem za dokumente.

Pošast v Suffolku

Prebivalstvo angleške grofije Suffolk je v zadnjem času zelo razburjeno. Ob bregovih te grofije so opazili namreč morsko pošast, ki bo utegnila po vsej priliki zasenčiti znameniti nestvor iz Lochnessa. Posebnost nove pošasti je ta, da je grbasta in da se ni prikazala v poletju, ko bi jo potrebovali novinarji in ustanove za tujski promet, temveč šele sedaj v jeseni. Neki možak, ki je pošast opazoval z daljnogledom skozi okno svojega stanovanja, jo opisuje tako-le:

»Daleč zunaj na morju sem zagledal temno pego, ki se je hitro bližala in ki sem jo smatral sprva za vlak slanikov. Vzel sem daljnogled, da bi bolje videl. Temna stvar se je obrežju čedalje bolj bližala. Nenadno se je dvignila ogromna glava, ki je spominjala na glavo želve. Glava je sedela na približno 2 m visokem vratu. Pod njo je bil sivo rjav, grbast trup. Zdelo se mi je, da je oklop kakor pri želvi. Žival, ki je bila že precej blizu obale, je gledala okrog sebe, potem se je obrnila in odplavala spet na visoko morje, kjer je kmalu izginila mojim očem.«

Še manj porok na Francoskem

Statistični demografski urad v Parizu je objavil številke, iz katerih je med drugim razvidno, da se je v prvem polletju letošnjega leta na Francoskem poročilo za 1300 dvojic manj nego v istem času lanskega leta. Nazadovanje porodov se nadaljuje. V drugem četrtletju letošnjega leta je bilo 1900 porodov živih otrok manj nego v isti dobi lanskega leta. Število porok in rojstev živih otrok je doslej manjše nego v katerem koli letu od 1920. dalje. Med tem ko je v prvi polovici predlanskega leta število smrtnih primerov prekašalo porode za 17.200, je bilo v prvi polovici letošnjega leta 43.400 smrti več nego rojstev!

Polet na 11.567 km

Kakor smo poročali, so tri angleška bombna letala v neprekinjenem poletu dospela iz Ismailije v Egiptu do Porta Darwina v Avstraliji in prekosila dosedanji ruski rekord za daljinske polete brez pristanka. Eno izmed letal, ki nam jih kaže slika, je moralo pristati prav za prav že pred Portom Darwinom, pa je vseeno prekosilo Ruse

Železo iz cementa

Danski inženjer Gunnar Larsen je odkril postopek, po katerem je mogoče pri izdelavi cementa dobivati kot stranski produkt železo. Neka znana livarna železa v Kodanju takšno železo že dalje predeluje. Novo železo pa je baje zelo neenakomerno in za finejša dela ne prihaja v poštev. Drugače so od navadnega surovega železa ne razlikuje.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Gangstersko maščevanje

V središču New Yorka je prodajalna znane tvrdke za električne naprave. Tvrdka izdeluje že leta tudi svarilne naprave zoper tatove. Vse aparature so tako spretno izdelane, da jim zločinci ne morejo do živega. Vsaka blagajna, ki jo vlomilci navrtajo, sporoči s takšno aparaturo najbližji policijski stražnici nevarnost. Naprave so šle v denar kakor med.

Sedaj pa je ta tvrdka doživela razbojniški napad ob belem dnevu. Štirje zakrinkani možje so vdrli v poslovalnico, ne da bi zunaj kdo kaj slutil, zaklenili so vrata za seboj, privezali vse prodajalce in prodajalke ... ravnatelje v sobo, v kateri so prej prerezali telefonski vod, nato so se polastili iz obeh blagajn velikih vsot, ki so bile v njih ... varilne naprave, ki jih podnevi izključujejo, niso delovale... Nazadnje so odprli oklopno omaro, v kateri je podjetje hranilo tajne načrte svojih svarilnih naprav. Z vsem tem plenom so razbojniki ušli. To, da so odnesli risbe, je najhujše maščevanje, ki so si ga mogli izmisliti za tvrdko, kajti njene aparature so s tem izgubile svojo dosedanjo nepremagljivost.

Za smeh in kratek čas

»Očka, ali je 100 din mnogo denarja?«

»To je različno, sin moj. Če jih moram zaslužiti, tedaj je to velikanska množina — če pa potrebuje mama 100 din, tedaj je smešno majhna vsota.«

★

»Neumnost, Tone! Če sem jaz s tvojo britvijo lahko rezala linolej, tedaj bi se mogel tudi ti ž njo obriti!«

Korenjaško jajce

Na Madagaskarju, kjer so še v zgodovinskih časih živele največje ptice, kar jih poznamo, so našli v kvartarnih naplavinah jajce epiornisa, ene izmed teh ptic. Primerjava s kokošjim jajcem nam da majhen pojm o tem, kako velike so bile te živali. Jajce meri v višino 31 cm, ima premer 24 cm in tehta več nego 2 kg — cela družina bi ga imela za zajtrk več nego preveč...

Podnebne prilike in potresi

Nenaden močen padec zračnega tlaka lahko povzroči potres

Precej hudi potres, ki je obiskal te dni Dunaj, je dal povod za razprave o vzrokih takšnih nevarnih pojavov. Znani naravoslovec Ewald Schild piše n. pr. v nekem članku, da utegnejo potrese povzročati tudi podnebne prilike.

Gibanje zemeljske skorje, tako zvano seizmično gibanje, je lahko makroseizmično ali mikroseizmično. Gibanja prve vrste čutimo kot potrese in ti potresi morejo povzročiti katastrofalne spremembe na zemeljski površini, kakor se je to zgodilo deloma tudi pri zadnjem potresu v dunajski kotlini. Mikroseizmična gibanja pa so tako slabotna, da jih človek s svojimi čuti ne more dojeti, občutijo jih le občutljivi aparati, seizmografi, in to še tedaj, če ti slabotni nihaji zemeljske skorje niso večji od deset tisočinke milimetra.

Dr. Pfaff je v zadnjem času opozoril na to, da je opaziti med mikroseizmičnimi gibanji zemeljske skorje in med letnimi časi neko določeno zvezo. Med tem ko so v poletnem času mikroseizmični valovi šibkejši in bolj redki, narasejo v obeh ozirih v jesenskem in zimskem času prav znatno ter jih je meriti skoraj vsak dan.

Zanimivo je tudi, da seizmično delovanje narase, kadar prihajajo cikloni z Atlantskega oceana na celino, nasprotno pa pojenjuje, kadar je nad evropsko celino visok zračni tlak.

Iz tega bi bilo lahko sklepati, da so najmanjša gibanja zemeljske skorje posledica meteoroloških vzrokov. Močni vetrovi, ki spremljajo obsežne vrtince, bi mogli s svojo veliko torno in zaviralno silo na celini vsekako povzročiti stresljaje, ki bi jih občutljive priprave lahko zabeležile. Močna bibavica ob skalnih obalah celine bi učinek vetrov še povečavala. S tem v zvezi so masni premiki vodovja, ki tudi ojačujejo učinek vetrov. Močni vrtinci, kakršni nastopajo v zimskem času, pa povzročajo tudi znatno nihanje tlaka in tako bi se mogel izcimiti celo močnejši potres v ozemlju, kjer so zemeljske plasti v medsebojnem labilnem ravnotežju. Majhen impulz izzove potem lahko obsežne premike v plasteh. Včasih se v desetih do štiri in dvajsetih urah zračni tlak spremeni za 30 mm, takšen padec tlaka ustreza nazadovanju pritiska za 408 kg na štirjaški meter in umljivo je, da bi mogla ta okoliščina v zvezi z drugimi meteorološkimi činitelji biti odločilna. Zato tudi ni noben slučaj, da gredo pred močnimi potresi večinoma močnejši cikloni z velikim nazadovanjem tlaka. Nadaljnja opazovanja bodo to zanimivo vprašanje še razčistila.

Chamberlainovi možje

„Mladi mož s staro glavo“ in „železni mož“

Malokateri angleški kolonialni minister je v svojih rokah združeval toliko moči in imel toliko vpliva kakor sedanji kolonialni minister Malcolm Macdonald, sin pokojnega vodje angleškega socializma in državnika. Chamberlain si ga je napravil ne samo za kolonialnega ministra, temveč tudi za vodjo dominionskega ministrstva.

Malcolm Macdonald pa se navzlic svojemu velikemu vplivu ne kaže v javnosti. V tem oziru je pravo nasprotje vojnemu ministru Hore-Belishi, ki skrbi za svojo reklamo. V spodnji zbornici so mu pritaknili ime »mladega človeka s staro glavo.« O njem pa vedo v ostalem le to, da živi zelo skromno življenje in da se med delom krepi z mlekom. Anekdot o njem listi ne priobčujejo kakor o drugih državnikih. Na njegovih ramah pa teži velika odgovornost. V britski zgodovini ni menda še noben kolonialni in dominionski minister opravljal tako težko nalogo kakor on.

Posebnega Chamberlainovega zaupanja je deležen tudi prosluli lord Runciman. To je najhujši nasprotnik Lloyda Georgea, v katerem ni videl nikoli državnika in zaupanja vrednega vodjo stranke, temveč vedno le intriganta. Ko je med vojno Lloyd George prevzel vodstvo vlade, je Runciman odstopil. Danes spada med najstarejše britske državnike, saj šteje že 68 let. Rodil se je kot sin bogatega brodolastnika in je začel svojo kariero kot ladijski vajenec. S tem da ga je Chamberlain imenoval za predsednika državnega sveta, je pokazal, da hoče vztrajati na črti monakovskega sporazuma.

Sir John Anderson

Edini popolnoma novi mož v Chamberlainovi vladi, ki ni bil še nikoli minister, je sir John Anderson, lord čuvar državnega pečata. Ima sloves »železnega moža«. Kot guverner Bengalske je trdo nastopil in zadušil upor, ki je bil med najbolj krvavimi v novejši britski kolonialni zgodovini. Na isti način je dvanajst let prej potlačil upor na Irskem. Še danes izgovarjajo na Irskem njegovo ime z grozo.

Sir Anderson, ki svojih sredstev ne izbira, je molčeč škot, ki mu vsi priznavajo osebni pogum. V Indiji so izvršili nanj tri neuspele atentate in brez vsakega spremstva se je mešal med upornike. Njegova odločnost je največ pripomogla, da se mu ni nič zgodilo in da je zmagal. Ko se je vrnil v London, je pokazal izredne organizatorne sposobnosti za gospodarska podjetja, ki jim je ravnateljeval. V dnevih krize so se spomnili nanj in je pripravil evakuacijo civilnega prebivalstva iz Londona. Izvršil je svojo nalogo tako, da velja odtlej za »bodočega moža«. Govorijo o tem, da bo v kratkem prevzel mesto vojnega ministra.

„Potapljaška“ oprava za višinske polete

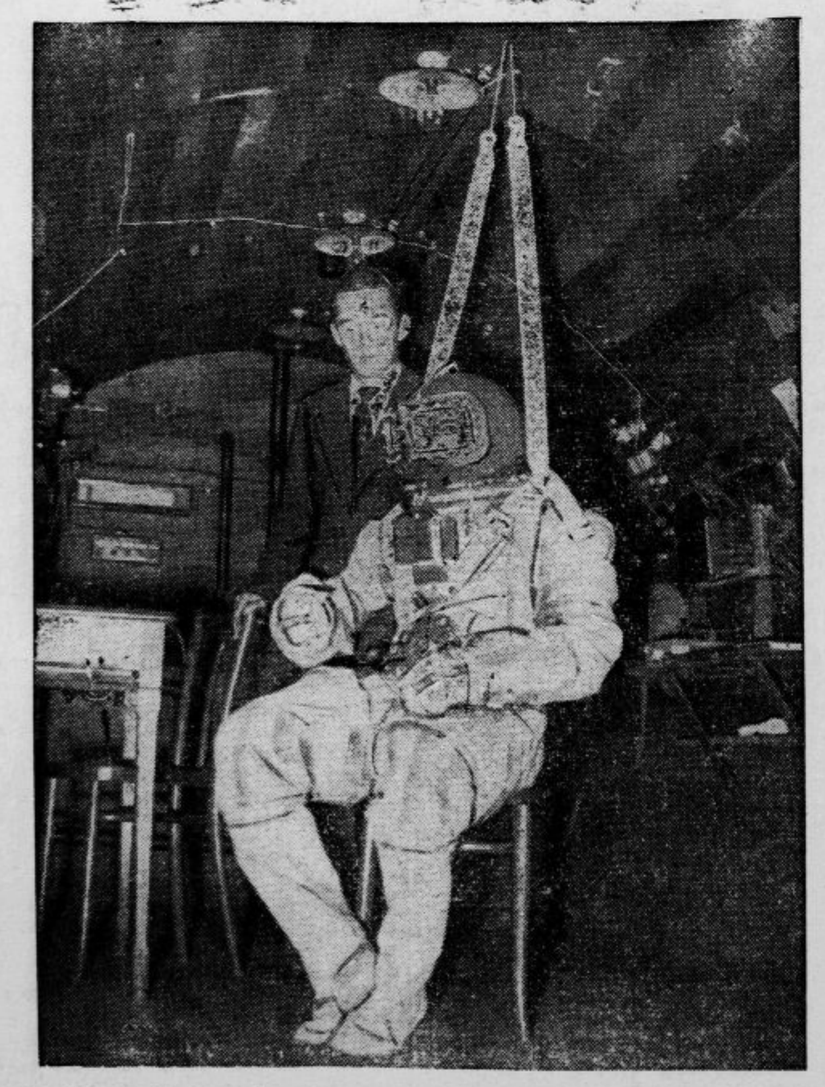

Zadnji višinski rekord so dosegli Italijani z opravo, ki sliči potapljaški opravi in ki naj letalca ščiti pred nevarnostmi nizkega zračnega tlaka ter nizke temperature v stratosferi. Slika nam kaže letalca v opravi za stratosferske polete s šlemom in padalom

Požarna katastrofa v Oslu

Norveški listi poročajo, deloma z žalnim robom na naslovnih straneh, podrobnosti o strašni požarni katastrofi, ki se je zgodila v fotografskem ateljeju Pera Brandstrupa v Oslu. Mladi lastnik tega ateljeja je tistega dne praznoval štiridesetletnico, od kar je podjetje obstajalo, svoj 21. rojstni dan in obletnico dne, ko je prevzel podjetje. V požaru, ki je nastal zavoljo eksplozije filmov, je od njegove družine zgorelo 11 oseb. O pravem vzroku katastrofe si še niso na jasnem. Domnevajo, da se je hotela družba, ki jo je Brandstrup povabil za ta dan, pred odhodom še skupaj fotografirati. Za osvetlitev so uporabili menda magnezijev blisk in plamen je zažgal gorljivi okras in opremo v ateljeju ter povzročil eksplozijo tvoriva, ki so ga tam hranili. Med tem tvorivom je bilo 10.000 celuloidnih filmov.

General Franz Halder

novi šef nemškega generalnega štaba

ANEKDOTA

Bivši sabljaški mojster je na Holandskem pred mnogimi leti ustanovil operno gledališče. Imel je mnogo poguma, tudi denarja, ki si ga je pridobil z raznimi srečnimi naključji, o stroki pa ni imel nobenega pojma. Nekega dne je prišel k njemu kapelnik in mu sporočil, da potrebuje za orkester angleški rog. »Ali ste znoreli? Sestavite orkester kakor hočete, toda nekaj tujega ne trpim v svoji operi!« je dejal ravnatelj. Kapelnik si je znal pomagati, najel je godbenika, ki je pihal neobhodno potrebni »angleški rog«. Toda napram gospodu ravnatelju je govoril o »holandskem rogu«. — »Vidite, kako dobro gre tudi brez tujega blaga!« je dejal bivši sabljaški mojster. »Treba je imeti samo čvrsto voljo in vse se obnese!«

VSAK DAN ENA

Žena: »Ko je izvedel, da je zadel milijon, se mu je od veselja nenadoma zmešalo.«

Zdravnik: »Potem bodite prepričani, da bo kmalu ozdravljen. Vsak obisk pri meni velja tisoč din.«

(»Ric et Rac«)

Kulturni pregled

Božidar Jakac razstavlja

Pred dvajsetimi leti je Božidar Jakac razstavil svoje prve risbe z vojne in od tedaj ga nenehoma in vztrajno srečujemo na vseh pomembnejših razstavah, mnogokrat pa tudi s samostojnimi, kolektivnimi razstavami. Za dvajsetletnico svojega umetnostnega udejstvovanja si je izbral kolektivno razstavo, vendar ne retrospektivno, ker je zato hvala bogu še premlad in prezgodaj. Zbral je izključno dela zadnjih dveh let, v katerih imamo nekako sintezo njegovega znanja in kjer imamo priliko slediti osnovam njegovega sedanjega ustvarjanja. V tem opazovanju osnov najdemo stalen in konsenkventen umetnikov rzvoj v določeno smer.

Vse štiri sobe Jakopičevega paviljona so polne oljnatih in pastelnih slik, risb in grafik.

Popotnik je Jakac. Potoval je mnogo po svetu in povsod neumorno delal ter opazoval. Bil je na črnem kontinentu in se vrnil odtam s svojimi čudovitimi tuniškimi podobami; bil je v Ameriki in njegova

vo: rdeča zemlja je pustila sledove v barbo: rdeča zemlja je pustila sledove v barvi in občutku. Obiskal je naše morje in sinja plan je z vsemi modrimi odtenki občutno delovala na umetnika. Hodil je po mrzlem severu in novo spoznanje, da ima tudi temna senca svoje barve in svoje nianse, je bilo mogoče brati z njegovih del. Vmes med temi obiski pa je dal svojemu srcu priliko, da je spregovorilo tudi o naši pokrajini. Dolenjski, katere najbolj izrazit predstavnik in pesnik je postal prav Jakac. Spoznanja tujih dežel so ostala in mu koristila, s tem je delal najrazličnejše pokrajine, se poglabljal v njih karakter in bil prisiljen slikati z najrazličnejšimi barvami, njegovo znanje se je obogatilo; obvladanje raznih barv z vsemi njihovimi odtenki je postalo veliko in mojstrsko. Retrospektivna razstava bi dokazala resničnost teh trditev in na nji bi bilo mogoče evidentno slediti napredku in razvoju prav v tej smeri.

Ves čas se je Jakac zvesto držal svoje pastelne tehnike, v kateri je prav za prav začel delati prvi pri nas. Izpolnjeval jo je do stopnje, o kateri lahko trdimo, da jo skoraj popolnoma obvladuje, da ume z njo izraziti najsubtilnejše finese Vrbe, Ozimina in da dela z njo tako, da se ponekod zdi njegovo delo bolj ali manj očitna manira .

Po tolikih potovanjih se je Jakac vrnil nazaj v našo zemljo, da prikaže tudi nje prelesti. Sočno zeleni travniki in temna, težka rodovitna zemlja so čari, ki ga opojno prevzemajo. Motive izbira sedaj večinoma iz okolice Ljubljane (Koruza, Ob Savi, Stožice), pa tudi iz mesta samega (Ljubljana II, Čevljarski most itd.), zvest pa je še vedno Dolenjski (Kostanjevica, Novo mesto itd.). V svojem bistvu je Jakac pesnik, nežen lirični pesnik. Nobene komplikacije ne najdemo pri njem, nobenega hotenja umetničenja in razumarskega razglabljanja. V tem pogledu nudi prijetno spremembo v moderni umetnosti. Daleč je od problemov in forsiranih modernih umetnostnih teženj, rajši se prepušča svojim čustvom. Preprosto, od srca k srcu govori in tako je tudi najbolj neposreden. Njegova neposrednost je tolika, da mu nasprotniki in navdušeni pristaši modernizma očitajo preveč računske namene in celo proglašajo njegova dela za kič. Včasi je res na videz blizu tej nevarnosti, posebno v slikah z močno solnčno svetlobo, kjer se zdi, da išče reflektorskih efektov (št. 39), še bolj pa v slikah momentanih, ne dolgo trajajočih svetlob (št. 70). Vedno se tej nevarnosti spretno izogne in prav tu mu pomaga njegova pesniška žila. Jakac ne dela samo nastrojenj in ne stremi samo za naturalistično natančnostjo, marveč ima poleg tega še osebno čustveno noto, njegove slike so pesniško doživljene. (Med najboljše bi mogel šteti: Jesensko jutro, Jesenski večer, Božja pot moje matere, V času vernih duš, Iz starih dobrih časov poleg mnogih drugih). V pesnikovanju pa pusti fantaziji še bolj prosto pot, tako da ga z realnih tal zapelje v neko romantiko ,kjer se ne zdi vedno resničen, zato pa tem bolj poetičen. (N. pr. Vrbe, Grad Luknja, Oblaki itd.).

Svoje slike pa skuša tudi kompozicionalno izgraditi, zato skrbno izbira take motive, da jih lahko zgrajene verno poda. Stremi za smotrno razvrstitvijo v sliki, izogiblje se dolgočasju, skuša ustvariti ravnovesje v barvah in v razdelitvi mas. Tudi v take motive, ki bi se utegnili videti dolgočasni in katerih se kdo drug ne bi upal lotiti, zna prinesti življenje in jih proživiti (Strehe stare Ljubljane).

Navidezno drugačen, toda notranje dosleden je v svojih portretih. Tu se mu vidi, da je izšel iz grafike, kajti stroga precizna risba je podlaga njegovim oljnatim slikam. Zato mu barva ni izraz slikovitosti, marveč samo pomagalo k boljšemu plastičnemu modeliranju in sredstvo za dosego čim večje resnične podobnosti. Na rovaš te podobnosti mora trpeti tudi njegova osebna nota, zato je v portretu manj samosvoj nego v krajinah. V portretu je slikar vezan na tradicijo in vsaj kolikor toliko na okus meščana. Jakac zna ta okus zadeti, idealizira osebe in izpušča vse grobe naturalistične detajle. Gotovo to še ni zadnja beseda v njegovem razvoju, vendar bo moral paziti, da pri koncidiranju ne bo zašel v sladkosti, kamor je na tej stopnji dana možnost razvoja. Portret njegove žene napoveduje drugo, boljšo umetnostno zadovoljivejšo rešitev. V načinu slikanja (št. 2), v obdelavi draperije (št. 4) in v ozadjih pa napravlja nekak starinski vtis, kaže neki historicizem, ki mu pa gotovo ni v škodo in priča le o velikem znanju.

V stranski sobi so razstavljene risbe, ki očitujejo isto tehniko kakor pasteli. Risbe so mu enobarvni pasteli, delane v temni kredi z isto mehkobo in finično noto, v kolikor niso samo spomini na bivanja v raznih krajih. V risbah moremo spoznati njegovo osnovno podlago, grafiko, katero je včasih zelo gojil in ki je gotovo tudi pustila sledove v ostalem njegovem delu.

Umetniku k njegovemu dvajsetletnemu jubileju dela in vztrajnosti čestitamo v nadi, da ima pred seboj še dolgo dobo zrelega ustvarjanja in da lahko pričakujemo še mnoga prijetna presenečenja.

F. K. Kos

Nova pota češke literature

V čeških literarnih krogih je opaziti živahne odzive na novi položaj češkoslovaške države. Po težkih izkušnjah zadnjih tednov in po usodnih spremembah v politični, socialni in kulturni strukturi države so se začele diskusije o novi kulturni politiki. Narodne katastrofe imajo vedno tudi daljnosežne kulturne posledice.

Kakšna bodi nova literatura? — to je zdaj vprašanje, ki ga mnogo razglabljajo v kulturnih rubrikah čeških listov. Problemi njene nacionalne, socialne in mednarodne vsebine, nje idejne in kulturne usmerjenosti dobivajo novo osvetljavo. Že pred najnovejšimi dogodki je bilo opaziti splošno vrnitev k tradiciji, k domovini in narodu. Po razočaranju z zapadom in s tako zvanimi internacionalnimi idejami se je ta struja le še bolj ojačila. Če so sedaj Čehi in Slovaki bolj kakor kdaj prej navezani nase, na lastne prerodne in presnavljalne sile, tedaj se morajo tudi v literaturni in umetnostni tvorbi čim bolj nasloniti nase, vrniti se k vsem duhovnim vrelcem lastnega naroda.

Menda je prav malo resnih književnikov, ki bi načelno zanikovali tesno zvezo med ustvarjajočim pisateljem in njegovim narodom in čez mero poudarjali internacionalno vsebino literarnih del. Vsi kvalitetni češki pisatelji so češki tudi tedaj, ko — kakor na pr. Karel Čapek — obravnavajo vsečloveške probleme. Ogromna večina čeških pisateljev se ni nikdar oddaljila svojemu narodu in domači zemlji, čeprav so nekateri bolj služili svetovnonazorskim stremljenjem in po svoje izražali svoj odnos do domače zemlje in narodnih vprašanj. Zato mnogi pisatelji odklanjajo pozive k »vrnitvi domov«, češ da so bili vedno doma. Ti se boje, da se ne bi za takimi besedami skrivale kakšne druge tendence.

Vsekako so ti pojavi zanimivi in značilni. Ni dvoma da se bo v novi Češkoslovaški v večji meri kakor doslej uveljavljala ruralistična literarna smer, ki smo jo ob neki priliki že prikazali na tem mestu. Ta smer je bila vedno blizu češkoslovaški agrarni stranki. Za informativno osvetlitev njenega stališča navajamo članek enega izmed njenih ideologov, pisatelja in kritika dr. J. V. Sedláka, ki ga je objavil nedavno v »Venkovu« z naslovom: »Kakšno literaturo?«

Dr. J. V. Sedlák piše: »Iz korenin prihaja vsa moč, iz globin zemlje črpa drevo snovi za svoj razvoj in življenje. Tudi drevo narodne kulture črpa in mora črpati svojo hranilno snov predvsem iz zemlje, na kateri narod živi. Tega ne trdimo in ne ponavljamo prvič, toda poudariti moramo prav danes in naglašati odločno tudi v bodoče, da mora literatura segati h koreninam narodne duše, k duši češkega in slovaškega človeka, češke in slovaške zemlje, da mora govoriti češkemu in slovaškemu ljudstvu v njegovem duhu. Da, predvsem v njegovem duhu, zakaj samo tako postane posebna in resnična narodna literatura.«

»Ne bojmo se da bi se na tej poti odpovedali nekemu evropstvu. Prizadevanje, da bi dohiteli Evropo, tisto naše upehano beganje za vsemi evropskimi novotarijami je učinkovalo in še učinkuje na nas včasi kar mučno; prav to je zabrisalo našo narodno tipičnost in umetniško svojskost. Ne bojmo se, nismo in ne bomo ostali majhen narod; kulturno povprečje našega naroda je med evropskimi narodi zelo visoko, treba je le, da si ustvarimo povsem svojo literaturo, ki bo po duhu, vsebini in umetniški podobi res naša. So docela majhni narodi, ki so vzbudili zanimanje vsega kulturnega sveta prav zaradi tega, ker so kar najgloblje upodabljali življenje in dušo svoje zemlje in svojega ljudstva. In prevajajo jih v vse svetovne jezike. Mislim na severne narode.«

»Biti povsem svoj, videti popolnoma in v globino samo ta naš svet, to je in to bodi naloga za prihodnje čase. Samo takšno literaturo zahteva današnja resna doba, ki ji ni mar za opičje posnemanje tujih vzorcev.«

»Prepričani smo, da bomo pridobili tujino samo s svojo resnično umetniško svojstvenostjo.«

»Prihajamo k spoznanju, da je bilo naše evropstvo po vseh straneh slabo zasnovano. Morali bomo revidirati svoje odnose do vseh, biti bolj kritični, treznejši in manj posnemovalci kakor doslej. Pokazati je treba vzdržnost nasproti uvozu vsega, kar se izleže kje v tujini; morali bomo zelo odločno zajeziti inflacijo prevodov. Prevajalska produkcija je v zadnjih letih pri nas neizmerno narasla in že dušila domačo tvorbo. Občinstvo je bilo vprav smotrno vzgajano zoper izvirno literaturo, kajti reklamna režija je čez mero povzdigovala tuje pisatelje, katerih dela v masikaterem primeru nikakor ne presegajo višine domačega avtorja. Mnogo, premnogo tujih pisateljev so uvedli k nam brez potrebe. In tako je kulturni snobizem, ki se je oprijel naših intelektualcev, skoraj odvrnil ljudi od domače češke in slovaške literarne proizvodnje. Poslej moramo odpirati kar najširšo pot dobri izvirni literaturi, ki naj prodira v vse vrste našega naroda. To bodi naloga žurnalistike, kritike in založniške reklame.«

»S Slovaki tvorimo eno državo, z njimi hočemo ustvariti tudi skupno kulturo, zato se moramo še boljše spoznati med seboj. Zategadelj bodi poslej naša dolžnost, da vsak kulturni Čeh kupuj in čitaj slovaške knjige, kakor bi bil moral vsak Slovak čitati in kupovati češke knjige. Domača, izvirna tvorba bo najbolj rastla in se razvijala le tedaj, če bo v živem stiku z narodom, če bo čutila, da jo narod potrebuje in zahteva in da ljudstvo išče v literaturi moči in duhovne vzpodbude.«

—o.

Zapiski

»Hrvatska revija« o Masaryku. Najnovejši zvezek zagrebške »Hrvatske revije« je v glavnem posvečen T. G. Masaryku. Na uvodnem mestu prinaša članka dr. Ivana Krajača o T. Masaryku in o Stj. Radiću s skupnim naslovom »Dvije političke sinteze«. Dr. Mile Starčević je prispeval nov donesek k Masarykovim stikom s slovanskim jugom »Razgovor Lorkovića s Masarykom g. 1914«. F. Lukas je avtor članka »Masaryk prema Hrvatima«, v katerem razglablja Masarykove stike s Hrvati enostransko, s frankovskega vidika in zaradi neke nedokazane izjave dr. Krajaču zahteva revizijo hrvatskega odnosa do Masaryka, češ da ne zasluži priznanja Hrvatov. Videti je, da je dr. Lukas tudi v tem primeru zvest samemu sebi in svoji znani »ideologiji« na slovanstvu nezainteresiranega samohrvatstva.

Josipa Horvata »Politička povijest Hrvatske« je bila dokončana s pravkar izišlim drugim delom, ki obravnava politično življenje Hrvatov od 1918—1929. Knjiga šteje 452 strani in 88 slik.

Eosova univerzalna biblioteka je bila ustanovljena v Beogradu po vzorcu raznih tujih univerzalnih knjižnic. Knjižice, ki imajo dovolj čedno opremo in se prodajajo po nizki ceni, so natisnjene v latinici. Doslej so izšli med drugim prevodi iz Hugoja, Kleista, Lukiana in Marca Twaina, originalna literatura pa je zastopana s študijo M. Prodanovića o Vuku Karadžiću in Milošu Obrenoviću.

»Češkoslovensko-jihoslovanska revue« je pravkar izdala z večmesečno zamudo sedmo številko. Uredništvo pravi na uvodni strani: »Izdajo te skoraj že gotove številke je zadržal in do neke mere prehitel nagli razvoj dogodkov, ki so bili usodni za Češkoslovaško. Uredništvo prosi čitatelja, da oprosti, če se mu nekateri članki ne zde več aktualni. Natisnilo jih je vendarle in sicer zaradi tega, ker še niso izgubili dokumentarnosti.« Zares, kakšne prepade so ustvarili dogodki zadnjih tednov in kako daleč v preteklosti se nam zdi sokolski zlet v Pragi, o katerem piše po pravici zanosno Niko Bartulović! Nekrolog, ki ga je Gjuro Gavella posvetil Milanu Rakiću, seveda še ni zastarel, saj je Rakić pojav, ki ostaja. Tembolj pa je bila prizadeta kronika dogodkov, ki jo danes čitamo z melanholijo, ker pripoveduje o času, ki je bil žal nagloma in temeljito presekan. Tu in tam so omenjene tudi slovenske kulturne zadeve z beležkami, ki so večidel iz peresa dr. Berkopca. Tudi ta številka ima za prilogo štiri strani »Slovanskega Jadrana«.

»Časopis za zgodovino in narodopisje«. (izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru, urednik dr. Fr. Kovačič) prinaša v pravkar izišlem drugem snopiču razpravo Fr. Baša »Doneski k zgodovini Gornjegrajskega II. Trg Ljubno«. Druga razprava je nadaljevanje prispevka dr. Antona Breznika »Iz zgodovine novejših slovenskih slovarjev«. Med izvestji se mr. Fran Minařik osežno in kritično bavi s knjigo dr. Adolfa Režka »Iz prošlosti vrela mineralnih voda Rogaške Slatine«, ki je izšla lani v izdaji zdraviliške uprave v Rogaški Slatini. M. Kokolj je prispeval donesek »Še k bibliografiji del Mikloša Küzmiča«, Vilko Novak pa »Opombe h Küharjevemu Narodnemu blagu vogrskij Slovencov«. V rubriki Slovstvo ocenjujejo Fr. Baš, Jože Košar, dr. Balduin Saria, dr. A. Trstenjak, J. Glonar, J. Mravljak in J. Glaser razne domače in tuje publikacije, ki se tičejo slovenske zemlje in njenih problemov. Posebej je omeniti Baševo poročilo o Brodarjevi razpravi »Das Paläolithikum in Jugoslavien«. Sariovo o Grafovi študiji »Übersicht der antiken Geographie von Pannonien« in Glonarjevo o delih francoskega folklorista Pierra Saint-Yvesa. V Društvenem glasniku so poročila o Muzejskem društvu v Ptuju in o Študijski knjižnici v Mariboru. Priloga ČZN prinaša nadaljevanje gradiva za zgodovino prevrata na naši severni meji. (Arhiv za zgodovino in narodopisje III.) Izmed zgodovinskega gradiva ni nič potrebnejšega nego objava tega gradiva in moramo samo obžalovati, da ga že nimamo zbranega odnosno, da izhaja tako počasi. »Časopis za zgodovino in narodopisje« priporočamo pozornosti vseh čitateljev. Želeli bi samo, da bi v sedanjih časih posvečal posebno pažnjo zgodovinskim, geografskim in narodopisnim problemom naše meje, v kolikor so v zvezi z novejšo zgodovino, kajti v dobi, ko se pred našimi očmi nenehno ustvarja zgodovina, so manjšega pomena starinske arhivalije, ki se ne nanašajo na našo dobo in njene pereče probleme. Potrebna nam je predvsem aktualna zgodovina!

Descartesova linija. Francoski pisatelj in član Francoske akademije Georges Duhamel je objavil v »Figaru« članek, v katerem pravi, da je po Maginotovi liniji resno ogrožena tudi »Descartesova linija«, s čimer misli moralno linijo francoskega duha in francoske kulture. Pri tem opozarja predvsem na primer Češkoslovaške. Do konca septembra je bilo v tej državi 73 podružnic Alliance Française. Nobena država v Evropi ni imela toliko aktivnih društev za širjenje francoskega duha in francoske kulture in ta društva so tvorila pravo Descartesovo linijo Francije. Duhamel zahteva, da naj odločilni francoski činitelji store vse, kar je mogoče, za ohranitev francoskega kulturnega prestiža v ČSR. ne pove pa, kako si predstavlja tako akcijo sedaj, po septembrskih dogodkih?

ŠPORT

Kdo je zemunska Sparta

Predzadnje moštvo v ligaški tabeli in nedeljski nasprotnik SK Ljubljane

Zemunska Sparta bo v nedeljo prvič, odkar obstoja, gostovala v Ljubljani. Zato je pri nas še nepopisan list, čeprav je doma in okoli svojega doma dobro ocenjen klub.

Nedeljski gost je izšel iz beograjskega prvega razreda. Že pred leti si je Sparta priborila kvalifikacijo prvenstva v svojem razredu in v svojem okrožju za vstop v ligo. Tedaj pa je glavna skupščina JNS odpravila lige in Sparta je morala nadaljevati tekmovanje v svojem starem razredu. Letos si je ponovno priborila prvenstvo I. beograjskega razreda. Kot prvak je z lahkoto odpravila vse svoje nasprotnike, proti katerim se je borila za vstop v ligo. Njena senzacionalna zmaga nad osiješko Slavijo še davno ni pozabljena.

Sicer pa je znano, da velja Sparta v Beogradu kot dovolj močan klub. Z vsemi tukaj vodečimi klubi je Sparta dosegala lepe rezultate. Toda čim je pričelo tekmovanje v ligi, je njena dotedanja moč popustila. Poznavalci razmer trdijo, da je bila to posledica težkih kvalifikacijskih tekem za vstop v ligo. To bo najbrž tudi držalo, toda polagoma se Sparti spet vračajo stare moči. To dokazuje njena nedeljska zmaga nad varaždinsko Slavijo, ki jo je kar v Varaždinu odpravila s 3:2! Tudi ne smemo pozabiti, da je bila Sparta doslej razen BSK edini klub, ki je odigrala partijo v Skoplju neodločeno, kar se mora smatrati za velik uspeh. Vse to naj bo našim fantom v opozorilo, da bodo nedeljsko borbo že od vsega početka sprejeli dovolj resno in se zavedali nevarnosti ki jim preti baš od te Sparte. Varaždinska Slavija, ki je vodila že z 2:0, je morala nazadnje kloniti z 2:3, kar spet dokazuje žilavost nedeljskega gosta. Zemunska Sparta je borbeno moštvo, ki ne popusti do zadnjega žvižga. Njeni igralci so fizično dobro razviti, igrajo ostro in z ljubeznijo za svoj klub. Zato ponovno: pozor!

Tekma se bo pričela ob 14, predtekma med juniorji Ljubljane in Jadrana bo že ob 13., tudi za prvenstvo.

Mars—Bratstvo

Kakšno bo srečanje v nedeljo med tema dvema kluboma?

Bratstvo pošlje v boj same preizkušene igrače in bo zaigralo s tistimi izkustvi, ki si jih je nabralo v letošnjih nastopih. Vemo, da je zmagovalo povsod, doma in na tujih igriščih.

Zato ni čudno, če se Marsovci zavedajo in znajo ceniti važnost tega srečanja. Pripravili se bodo temeljito, da rešijo ono staro tradicijo, ki so jo že uživali pri nas. Fantje, prav vsi, od prvega igralca do poslednjega, bodo skušali popraviti vse zadnje napake in poraze. Zavedajo se, da so pri prvem srečanju z Bratstvom pustili obe točki, sedaj pa jih bodo skušali obdržati v Ljubljani.

Tekma bo napeta borba od začetka do konca. Kakšen bo rezultat, bomo videli v nedeljo. Pričetek tekme bo ob pol 10 dopoldne na igrišču Ilirije za Kolinsko tovarno.

Dve podsavezni tekmi v Celju. V nedeljo 13. t. m. ob 13. se bo pričela na igrišču pri »Skalni kleti« v Celju podsavezna prvenstvena tekma med Jugoslavijo in Olim pom, ob 14.45 pa istotam podsavezna prvenstvena tekma med Atletiki in SK Celjem. Za obe tekmi vlada v Celju in okolici zelo živahno zanimanje.

V nekaj vrstah

V Newcastleu je bila v sredo odigrana meddržavna tekma med Anglijo in Norveško, v kateri so seveda zmagali Angleži s 4:0. Gledalcev je bilo okoli 30.000. Kar pred 14 dnevi ni uspelo najboljši enajstorici s celine, tega tudi nihče ni pričakoval od Norvežanov. Angleškemu nogometu zaenkrat pač še ni mogoče do živega. — Isti dan sta igrali tudi reprezentanci Walesa in Škotske ter je zmagala najboljša enajstorica Škotske s 3:2 (1:1).

Kakor piše »Politika«, so v zadnjih tednih temeljito preuredili in povečali igrišče BSK v Beogradu, tako da bo imelo zdaj prostora za 40.000 gledalcev. Igrišče samo je od prostorov za občinstvo ločeno z žično ograjo. Računajo, da je BSK za zgraditev svojega igrišča na Topčiderskem brdu porabil že dva in pol milijona dinarjev. Ligaške tekme prihodnje nedelje bodo že na novo urejenem igrišču.

Znani vratar splitskega Hajduka Čulić, ki je nedavno slavil 15-letnico aktivnega delovanja v nogometu, namerava baje dati slovo žogi in mreži. Hajduk je imel v njem zelo dobro moč, čeprav so njegovi najbolj vroči prijatelji pripisovali vsak neuspeh zmerom le vratarju.

Načrti za odigranje tekem za zimski pokal dobivajo polagoma bolj konkretno obliko. JNS je že razposlal vsem interesiranim klubom poziv za sodelovanje v tej konkurenci. Ligaško tekmovanje bo zaključeno za letos dne 4. decembra, potem pa bi do 5. marca 1939, ko se bo spet začelo, ostalo na razpolago dovolj prostih terminov. Zagrebška kluba sta načeloma pripravljena sodelovati, seveda pa bo treba pred tem urediti vprašanje odnošajev Gradjanskega in sarajevske Slavije, ki sta si precej v laseh po zadnji tekmi v Sarajevu. Kakor računajo, bodo v tekmah za zimski pokal sodelovali vsi ligaški klubi.

V prvenstveni tabeli I. razreda za celjsko skupino, ki je bila objavljena včeraj je treba popraviti število doseženih točk celjskemu klubu Jugoslaviji, ki je dosegel pravilno tri točke. Vrstni red klubov v tabeli in razlike golov za posamezna moštva so pravilne.

Hermežani! V nedeljo dne 13. t. m. ob pol 10 bo redni letni občni zbor motosekcije ŽSK Hermesa v restavraciji pri »Šestici«. Ker je prihodnje leto v programu zgraditev stadiona na sedanjem Hermesovem igrišču, je dolžnost vsakega Hermežana, da se občnega zbora sigurno udeleži. Moto Hermes.

Moto-Hermes. Drevi ob 20 bo v restavraciji pri »Šestici« redna seja moto-kluba Hermes. Ker je to zadnja seja pred občnim zborom, je dolžnost vsakega odbornika, da se je udeleži brezpogojno.

Moto-sekcija Avtoklub poziva vse odbornike in vodje sekcij, da se gotovo udeleže seje, ki bo drevi ob 20. v klubskih prostorih, Kongresni trg 1/I.

RADIO

Petek 11. novembra

Ljubljana 11: Šolska ura: Tolšče, naša hrana naš lek in surovine važnih življenjskih potrebščin (g. Josip Žabkar). — 12: Pesmice iz naših krajev (plošče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Radijski orkester. — 18: Ženska ura: Žena v kiparstvu (ga. Mara Kraljeva). — 18.20: Plošče. — 18.40: Francoščina (dr. S. Leben). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Delo žen za osvobojenje. — 19.50: Izseljeniška poročila (g. Jože Premrov). — 20: Koncert Radijskega orkestra. — 21.10: Ljubljanski godalni kvartet. — 22: Napovedi, poročila. — 22.30: Angleške plošče.

Beograd 16.45: Narodne pesmi in napevi. — 20: Prenos iz Zagreba. — 20.30: Zvočna igra. — 22.15: Lahka glasba s plošč. — **Zagreb** 17.15: Koncert orkestra. — 20: Zborovsko petje in komorne skladbe. — 21: Pesmi. — 21.30: Operetna muzika. — 22.20: Ples. — **Praga** 19.30: Lahka glasba. — 20.10: Orkestralni koncert in plošče. — **Varšava** 20: Prenos koncerta iz Filharmonije. — 22.45: Vojaške koračnice. — 23.10: Nadaljevanje koncerta. — **Sofija** 17.30: Lahka godba orkestra in petje. — 19: Prenos Verdijeve opere »Traviata«. — 21.20: Lahka in plesna muzika. — **Dunaj** 12: Koncert orkestra. — 15.30: Plošče. — 16: Graški operni orkester. — 20.10: Od uverture do finala. — 22.30: Mali orkester. — 24: Nočni koncert. — **Berlin** 20.10: Zvočna igra. — 21.10: Slavni dirigenti. — 22.30: Lahka in plesna muzika. — **München** 19.15: Zabaven spored s plošč. — 20.10: Orkestralni koncert. — 22.30: Lahka in plesna muzika s plošč. — **Pariz** 19.30: Lahka glasba. — 20.30: Variete. — 21.30: Simfonični koncert. — 24: Lahka godba in ples.

Sobota, 12. novembra

Ljubljana 12: Pester spored s plošč. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Plošče. — 14: Napovedi. — 17: Otroška ura: [illegible] otroške pravljice in kramljanje gdč. Manice Komanove. — 17.50: Pregled spореda. — 18: Za delopust igra radijski orkester. — 18.40: Gorjuše in Gorjušci (dr. Jože Rus). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Nikola Djurković, prvi srbski moderni komponist. — 19.50: Beseda k prazniku. — 20: O zunanji politiki (dr. A. Kuhar). — 20.30: Dolenjsko martinovanje (napisal g. Jože Dular, izvajajo člani rad. igr. družine in »Fantje na vasi«). — 22: Napovedi poročila. — 22.15: Za dober konec tedna igra radijski orkester.

Beograd 16.45: Plošče. — 17.20: Koncert slepcev. — 18.05: Plošče in narodne pesmi. — 20: Pester spored. — 22.15: Lahka godba. — **Zagreb** 17.15: Orkestralni koncert. — 20.30: Kmečki pevski zbor. — 21: Lahka in plesna muzika. — **Praga** 19.30: Lahka glasba. — 20: Zvočna igra. — 22.10: Plošče. — **Varšava** 21: Lahka in plesna godba in petje. — 23.15: Plesna muzika s plošč. — **Sofija** 16.30: Komorna glasba. — 17.30: Vojaška godba in godalni orkester. — 19.30: Orkester mandolin, petje in violinske skladbe. — 22.55: Orkester. — 21.45: Lahka godba in ples. — **Dunaj** 12: Orkester. — 15.30: Godba na pihala. — 16: Ples. — 18: Petje. — 19: Komorna glasba. — 20.10: Operetni večer. — 22.45: Mali orkester in pevci. — 24: Nočni koncert. — **Berlin** 19: Vojaška godba. — 20.10: Zabaven spored. — 22.30: Sobotni ples. — **München** 19: Koncert po željah. — 20.10: Srcu prijeten večer. — 22.20: Kakor Berlin. — **Pariz** 20.30: Pester spored. — 21.30: Lahka godba. — 23.45: Plošče.

PRODA SE

Šentakovo veleposestvo

VRANSKO

Hotel »Slovan« s pripadajočimi gospodarskimi poslopji, travniki, hmeljišči, gozdom itd. Pojasnila daje solastnica: **Ema Pernat,** Laško.

MAGNEZIJA SAN PELEGRINO

Peneča se **MAGNEZIJA S. PELEGRINO** je prijetno sredstvo za čiščenje. Dobro učinkuje. — Škatlica vsebuje eno dozo, z ali brez okusa po janežu.

Dobiva se v vseh lekarnah.

Prodajna cena din 6.—,

R. S. br. 27283-23/X 1935 l.

PAUL RIPSON 32

Stratosferski pilot

Roman

— V najboljšem slučaju bosta o polnoči tukaj, je dejal eden izmed gospodov.

Družba se je nato razšla. Miss Lea je odklonila ponudbo Mr. Ramona, da jo zapelje domov, ker je imela svoj avto. Zdelo se ji je že preveč vsiljivo to preprijazno vedenje mladega Argentinca.

Ob sedmih zvečer, ko so bili vsi delavci že odšli in so ostali samo še nekateri mehaniki in eden inženjerjev, ki so hoteli počakati prilet stratosfernega dvokrovnika, na katerega so računali o polnoči, se je naenkrat začul mogočen ropot motorjev iz višine. Začudeni so stopili možje na plano in opazili v svoje največje začudenje veliki dvokrovnik, ki je bil odletel zjutraj. Kako je bilo to mogoče, da se je bil vrnil pet ur prej, kot so ga pričakovali?

— To sta pa tiča, je vzkliknil naenkrat inženjer, letela sta seveda z raketnim pogonom tudi nekaj časa nazaj.

Med tem je bilo letalo napravilo tik nad letališčem eleganten lok in se v brezhibnem poletu spustilo na tla ter se ustavilo točno na mestu pred hangarjem, odkoder je bilo zjutraj odletelo. Vrata kabine so se odprla in vesela, toda precej izmučena sta izstopila oba letalca. Sprejem je bil naravnost prisrčen. Pripovedovanja ni bilo ne konca ne kraja. Pregledali so glavne dele letala in našli, da je v najboljšem stanju. Torej ni bilo dvoma, da je bilo sposobno za veliki polet preko oceana. Ker sta bila Bruss in Fred zelo izmučena, nista šla domov, temveč sta šla spat v letalske kabine, kjer sta takoj zaspala. Letališče je namreč imelo, kot je to povsod navada, za potnike in letalce, ki bi prišli o pozni uri, in niso hoteli v mesto, pripravljene posebne sobice, opremljene z vso udobnostjo, celo s telefonom, kjer so si lahko ob vsakem dnevnem času odpočili.

Preden je Fred zaspal, je skušal dobiti telefonsko zvezo z Lejo, toda vratar mu je odgovoril, da gospodične ves dan ni doma, in da ne ve, kedaj se bo vrnila. Slabe volje je Fred odložil slušalo.

18. poglavje: V vihri in strasti.

Ko se je Fred prebudil, je bila ura enajst dopoldan. Imenitno je bil spal vso noč in ves dopoldan po težkem poletu, ki je bil ves čas držal njegove živce v visoki napetosti. Prvo, kar je storil, je bilo, da je spet prijel telefonsko slušalko v roke in pozval Lejo. In spet se je oglasil vratar in dejal, da gospodične še ne more poklicati, ker menda še spi.

— Kaj je tako pozno prišla domov? je začudeno vprašal Fred, toda na to indiskretno vprašanje ni dobil odgovora z drugega konca žice. Čul je samo kratko škrtanje: vratar je bil odložil slušalko, kakor bi bil preslišal vprašanje.

— Uslužbenci v tej hiši so dobro dresirani, si je mislil Fred, ki je bil še bolj slabe volje, kot zvečer, ko je legel.

V tem trenutku, ko je položil slušalko na aparat, je ta zazvonil. Fred je ponovno dvignil slušalko.

— Gospod Blair, imam nalog od gospoda generalnega ravnatelja, da se javite pri njem ob dvanajsti uri. Zajedno z gospodom Brussom in nekaterimi drugimi ste povabljeni k intimnemu obedu k gospodu generalnemu, toda samo moški bodo prisotni in ni treba nikake toalete. Po obedu se namreč vrši seja v zadevi vašega poleta.

— Hvala lepa, bom točen.

Točno opoldan je bila zbrana pri generalnem ravnatelju prijetna družba. Slavili so prvi uspeli stratosferni polet z raketnim pogonom. Ni bilo mnogo besedi, tudi obed ni bil obilen, bil je le bolj sestanek mož, ki so vedeli, kaj so bili izvršili s konstrukcijo novega letala. Generalni se je v prisrčnih besedah zahvalil pilotu Fredu in inženjerju Brussu za uspešni polet ter ju ob enem določil za pilota prekoceanskega poleta.

Po končanem kosilu je šla družba v majhno posvetovalnico, ki je bila eno nadstropje višje ter tu ves popoldan debatirala o nadaljnjih ukrepih. Sklenili so, da se tekom prihodnjega tedna vršita še dva poskusna poleta, da se nato točno določi količina goriva za motorje in za turboraketo za prekooceanski polet. Razgovor je trajal do šestih zvečer. Fred je, preden je odšel domov, telefoniral Leji, toda zvedel je od vratarja, da je za dva dni odpotovala. Bil je divji, ko je čul ta odgovor. Odpeljal se je v svoj hotel in prav za prav ni vedel, kaj bi začel.

Doma je našel na svoji mizi dve pismi. Eno je bilo od Mire. Čital ga je z mešanimi občutki, kajti čeprav je bilo bolj vsakdanje, je vendar čital povsod med vrsticami, da ga ona, ki ga je pisala, zelo ljubi in samo nanj misli. Spraševala ga je, kako se mu godi in kdaj se bo nameravani veliki polet vršil. Zaupal ji je bil namreč zadnjikrat, ko je bil z njo, da se nekaj takega pripravlja. Prosila ga je, naj ji kaj več piše, ker se precej dolgočasi v svoji samoti. Upala je, da ji kaj več sporoči o svojih naklepih za bodočnost in o onem poletu, ker jo stvar zelo zanima.

— Da, to bi bila ženska za mene, si je mislil Fred, saj se iz daljave zanima za vse malenkosti mojega življenja, med tem ko me Lea v najbolj odločilnem trenutku mojega življenja kar meni nič, tebi nič pusti in gre nekam na dva dni, ne da bi se bila zanimala, ali sem se sploh živ vrnil z nevarnega poskusnega poleta. Tu je vprav jasno uvidel, da se ta ženska ne briga dosti zanj, temveč je njena ljubezen do njega samo nekakšna senzacionelna strast, ki se bo nekega dne izpuhtela v prazen nič. Ta ženska je vse preveč bogata in vse premalo dobro vzgojena, da bi mogla osrečiti kateregakoli moža, to je bilo njegovo mnenje.

Odložil je Mirino pismo in vzel drugo pismo v roke. Z začudenjem je čital sledeče vrstice, tipkane s strojem:

»Miss Lea zahaja zvečer v privatno zabavišče »The Crocodile« na 44. ulici št. 1415, seveda ne sama, ampak z Mr. Ramonom, sinom poddirektorja Vaše družbe. Prijatelj.«

To je bilo prvo anonimno pismo, ki ga je bil dobil Fred v svojem življenju

ZAHTEVAJTE POVSOD

IZDELUJE »IKA« IZDELOVANJE KOCK ZAGREB

MALI OGLASI

Služba dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Krojača
za damska dela, zmožnega samostojnega krojenja, — iščem za takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Kavcija potrebna«. 26334-1

Trgovski pomočnik
manufakturist, dober prodajalec, vojaščine prost, — dobi mesto za takojšen nastop. Ponudbe na: Franjo Klanjšek, Maribor, Glavni trg. 26346-1

Brivskega pomočnika
mlajšega, dobrega delavca, sprejmem takoj. — Salon Merlak, Sv. Petra c. št. 76. 26328-1

Raznašalca blaga
išče za takoj večja tvrdka. Ponudbe pod »Zmožen kavcije v gotovini« na oglasni oddelek Jutra. 26315-1

Službe išče

Vsaka beseda 50 par; davek 3 din; za šifro ali dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 12 din.

Trgov. pomočnica
izurjena v vseh strokah — želi nameščenje kjerkoli. — Cenj. dopise na ogl. odd. Jutra pod »Delavna in agilna pomočnica«. 26333-2

Sadje

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Štajerska jabolka
dobite pri Gospodarski zvezi, Ljubljana. 26326-34

INSERIRAJ V „JUTRU"!

Pridelki

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Pozor trgovci!
Orehi celi kg din 6.50.— Orehova jedrca din 22.— franko paketiranje franko postaja kupca. Pošilja Josip Šimičić, Nova Gradiška. 26322-33

Prodam

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Poceni odprodaja
2.000 parov snežk
štev. 35—36 din 39
štev. 37—38 din 49
štev. 39—40 din 55
Za »Tretorne snežke 20 do 25% odstot. popust. Trgovci popust.
Veletrgovina s čevlji
ALEKSANDER OBLAK
Sv. Petra c. 18, tel. 24-35. 362-6

Lokomotive
rabljene, v dobrem stanju, za kolosek 60 cm, večjo količino prevesnih vagonetov, 2 veliki rešetki in rabljene tračnice, prodaja povoljno. Ing. Lj. Singer, — Martičeva 6, Zagreb. 25788-6

Namočena polenovka
zopet stalno pri Kovačiču, Miklošičeva 20. 26327-6

Kupim

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Gg. lekarnarje
prosim, da mi poklonijo poskusno stekleničico preparata »Kale-fluida«. Nisem v stanju, da si ga nabavim, črpam pa v njem moč za svoje težko in naporno delo kakor tudi živčne muke.. — Jozef Čančič, Sarajevska 16 Beograd. 23517-7

Avto, moto

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Tovorni avto
Diesel, nosilnosti 5 ton, 90 KS, rabljen, kupim. Opis in ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Avto«. 26337-10

Kapital

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Družabnico
iščem za velik hotel, katera mora biti dobra kuharica. V tej stroki verzirane, pridejo v poštev. Gotovina potrebna. Položi lahko hranilno knjižico do 10.000. Dopise na ogl. odd. Jutra pod »Družabnica«. 26344-16

Posest

Beseda 1 Din, davek 3 Din za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Ugodna prilika
za dobičkanosno naložitev denarja. V Mojstrani ob poti na Triglav, mimo slovitega Peričnika dobro vpeljana gostilna bo 12. novembra ob pol 13. na sodišču Kranjska gora po zelo ugodni ceni prodana v skupinah 1. velika enonadstropna hiša, 8 sob. steklen salon (bivša of. menza) — najrazličnejše pritikline za vsakovrstno obrt. Zemljiška knjiga Dovje vložek 315, varščina 16.739 najmanjši ponudek din 111.595, 2. lepa njiva ob cesti, stavbišče 8.817 m2 varščina 58.780, najmanjši ponudek 58.780, 3. velik gozd 36.326 m2, varščina 545, najmanjši ponudek v m 1.107. Posestvo meri cca 90.000 m2. Okreten trgovec, gostilničar bi imel dobro eksistenco. 25808-20

INSERIRAJTE V »JUTRU«!

Sobo oddo

Beseda 1 Din davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din Najmanjši znesek 17 Din

Prazno sobo
s posebnim vhodom, svetlo, oddam takoj boljšemu gospodu. Dvorakova 3, pritl., desno. 26345-23

Sobo
zračno in solnčno, s souporabo kopalnice, oddam 15. novembra rednemu plačniku. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 26342-23

Kabinet
takoj oddam solidni osebi. Pražakova ulica 10-III. n., levo. 26330-23

Sobe išče

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Opremljeno sobo
s posebnim vhodom, išče gospodična pri boljši družini. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Ne draga«. 26332-23a

Opremljeno sobo
v centru, strogo separirano, iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sem stalen in točen«. 26314-23a

Dopisi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din

Dvignite v oglasnem oddelku dospele ponudbe.

Autuno, Avtosportnik, Bežigrad, Brez rizika, Brez družine, Boljša in resna, Brez konkurence, Bližina Tabora, Cvet, Dolgo obstoječa 48.000, Dobičkanosna, Dobro ohranjeno, Dobro uveden, Dobra kupčija, Donosno in varno, Dopisnik, Denar 77, Dobrosrčnost, Do 500.000 din, Dobra investicija, Delavna in agilna, December, Fiksum in provizija, Gotovina 200.000, Gotovina 10.000, Hranilnica, Jamstvo, Jesen 1938, Inteligentna, Kavcija, Kopalnica, Klet, Kavcija 30.000, Kremenjak, Kontoristinja 88, Ljubljana 27, Ljubljana - gostilna, Lepi kraj, Lepi dnevi, Ljubljana 543, Lep zakon, Ljubljana okolica, Mirno 88, Mlajša moč, Medo, Marljiva, Moterist, Nujno, 11. november 1938, Novo življenje, Opustitev, Oba hvaležna, Odplačevanje, Osamljen 24, Osamljeno 155, Posavje, Pridna, Položaj, Prijatelj, Poštenost, Prvovrstna moč 88, Primerna šolska izobrazba, Po meri ali konfekciji, Promet, Pridna 21, Pisarniška moč, Perfektna 16, Podfaktor, Perfekten, Renta, Rabim, Siguren, Stanovanje za december, Samostojen 1901, Sreča, Siguren vozač, Starejša moč, Sposoben in pošten, Slika zaželjena, Sodelovanje, Samevam, Špecerijska stroka, Šigurna eksistenca, Šestindvajsetletna, Sigurnost Ia, Tajnost zajamčena, Tiha sreča, Takoj, Uspeh 64, Udobna eksistenca, Ugodna prilika, Upradnica začetnica, Visoka rentabilnost, Vestna in poštena 88, Vesten, Vinotoč 800, Vesten 97, Zaupanje, Zanesljiva in varčna, Zmerna cena 6000, 500.000.

Zastopnika galanterijsko-manufakturne stroke
ki deluje v Sloveniji in je dobro vpeljan, sprejme renomirana tvornica dežnikov. Pismene ponudbe pod šifro »Slovenac« na **Publicitas d. d., Zagreb, Ilica 9.**

Najslajša in najboljša
kreplina pijača je
BERMET—VINO
ČRNINA IZ FRUŠKE GORE.
Sremski Karlovci — Gostilničarji nudite to specijaliteto svojim gostom. V sodčkih od 50 l naprej ga razpošilja
B. MARINKOV,
Sremski Karlovci, Fruška gora.

Oglasi v „Jutru" imajo vedno največji uspeh!

GLAVNA KOLEKTURA DRŽAVNE LOTERIJE

Vrelec sreče

Alojz Planinšek · Ljubljana
BEETHOVNOVA 14
obvešča, da so bili v II. razredu 37. kola izžrebani sledeči dobitki:

DIN 300.000.— št. 26547
DIN 100.000.— št. 4638
DIN 80.000.— št. 83553
DIN 50.000.— št. 51322
DIN 30.000.— št. 52893
DIN 25.000.— št. 59522
DIN 10.000.— št. 14714 66616 83329 87506 98479

PO DIN 6.000.—
5899 19397 23625 26800 37724 57247 67141 84424 84723 97092

PO DIN 3.000.—
3151 4369 12191 15686 27770 28750 29065 30010 31529 56977 58039 62327 69176 78067 78643 83116 84944 91023 94005 99026

PO DIN 1.000.—
406 3519 5726 9851 10638 14063 16405 19684 20923 36012 36524 38643 43163 48925 50471 51302 56440 56564 57223 59397 66833 74982 80260 87052 87533 91204 91953 97173 97261

Nadalje je bilo izžrebanih še 1430 dobitkov po din 600.—. Dobitki se izplačajo takoj.

Naročniki »JUTRA« so zavarovani za 10.000 Din.

Polepšala se je v enem tednu

GUBE SO IZGINILE
MEHKA GLADKA KOŽA — DIVNA POLT

Gospodična Drouet je preizkusila tako presenetljivo izpremembo svoje zunanjosti v 8 dneh. Čitajte spodaj njeno lastno pismo, v katerem je točno pojasnjeno, kako je to dosegla in kako lahko to doseže tudi vsaka druga žena.

»Komaj lahko sama sebi verjamem«, piše gdčna Drouet, »ko gledam svoje fotografije, stare 8 in 10 dni. Imela sem brazde in gube na čelu ter okrog oči in ust. Polt je bila vela in bleda Danes me vse prijateljice občudujejo ter zavidajo zaradi gladke čiste kože, na kateri ni niti ene gube. Vsem povem, naj vporabljajo hrano za kožo Tokalon — rožnato za noč, belo pa za dan. Nekatere so se mi posmehovale, ker niso same poizkusile, zdaj so pa prav tako navdušene kakor jaz.«

Rožnata hrana za kožo Tokalon vsebuje Biocel, presenetljivi vitalni element mladosti, ki ga je odkril znameniti dunajski vseučiliški profesor. Vporabljajte rožnato hrano Tokalon za noč. Ona hrani in olepšava kožo med Vašim spanjem. Koža postane čvrsta in rešena gub. Čez dan vporabljajte belo kremo Tokalon, ki napravi kožo svežo in jasno, razkroji zajedalce in zoži razširjene znojnice.

ZAJAMČENA VRNITEV DENARJA.

Vsaka žena, ki se posveti tej enostavni negi treh minut dnevno, lahko dobi gladko dekliško kožo ter svežo, krasno polt. Rezultati so v tisočih primerih bili tako presenetljivi, da lahko damo to brezpogojno jamstvo vrnitve denarja. Nabavite si še danes po eno tubo obeh krem Tokalon za hrano kože. Vporabljajte jih 10 dni po navodilu. Če niste navdušeni od sijajnega, uspešnega rezultata, vrnite nam kremo, čeprav ste že polovico porabili, in mi Vam v celoti nadoknadimo Vaš izdatek.

Mestni pogrebni zavod.
Občina Ljubljana.

†

Naš preljubi papa, stari papa in tast, gospod

Ivan Kraker

nas je po delapolnem življenju v 85. letu starosti za vedno zapustil.

Dragega pokojnika bomo spremili na njegovi zadnji poti v petek, dne 11. t. m. ob pol 3. uri pop. iz hiše žalosti Slomškova ul. 7 na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 10. novembra 1938.

Žalujoči ostali

PUH - PERJE
R. MIKLAUC LJUBLJANA

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Alojz Novak. — Vsi v Ljubljani.